

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

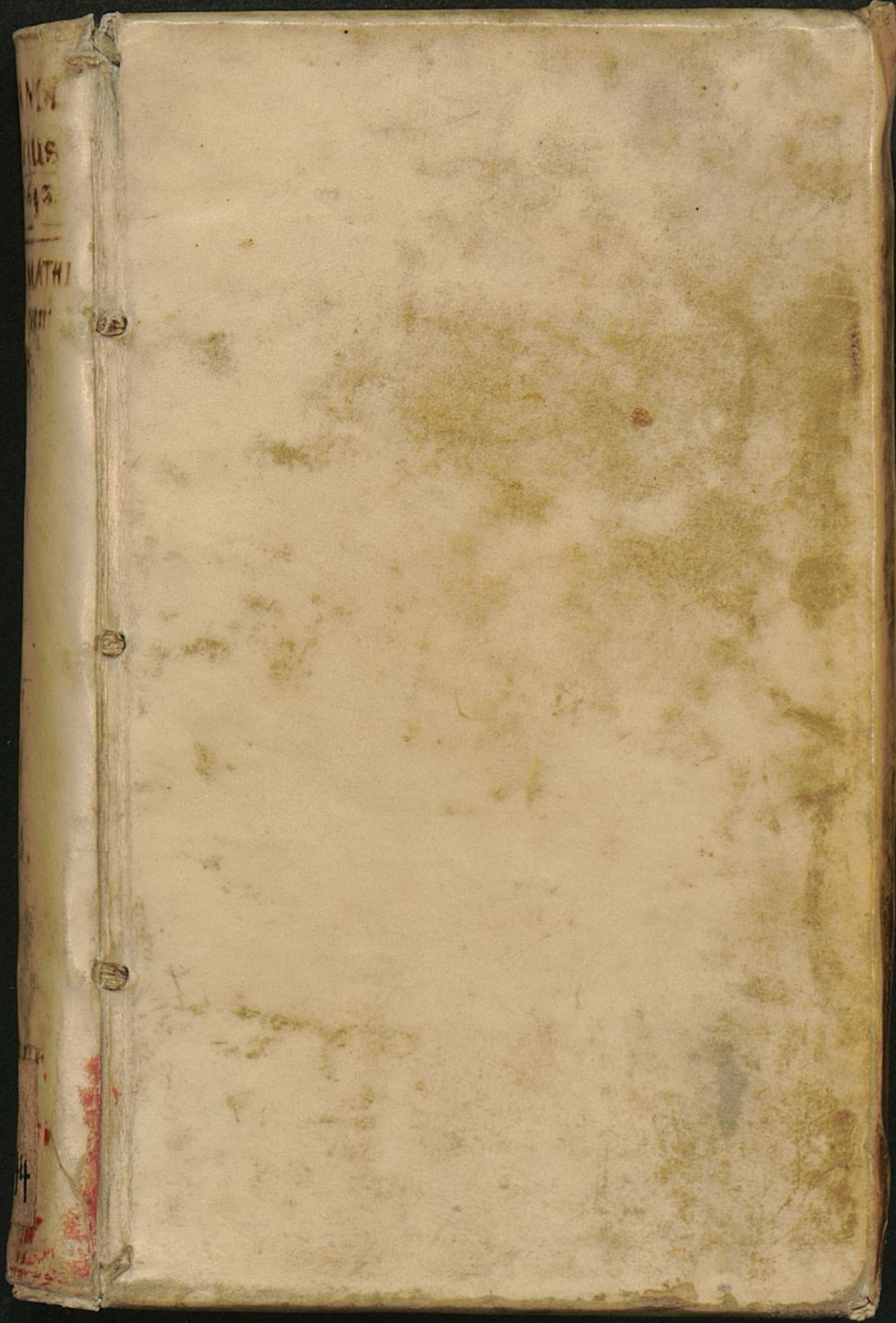
Universitätsbibliothek Paderborn

Philomathi Mvsae Ivveniles

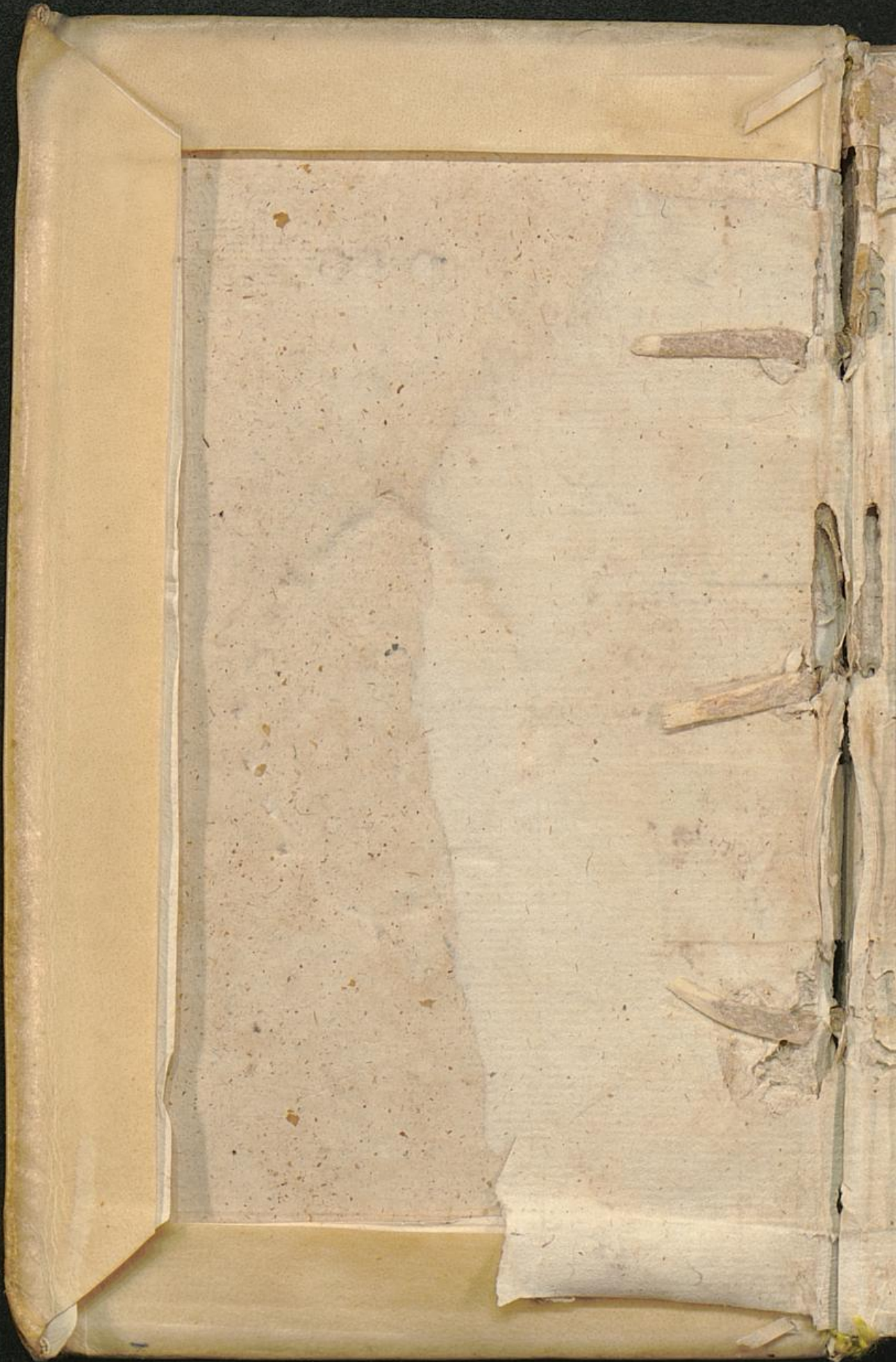
Alexander <VII., Papst>

Coloniae Vbiorum [i. e. Amsterdam?], 1645

urn:nbn:de:hbz:466:1-12750

NON
IUS
143
MATHI
VIII

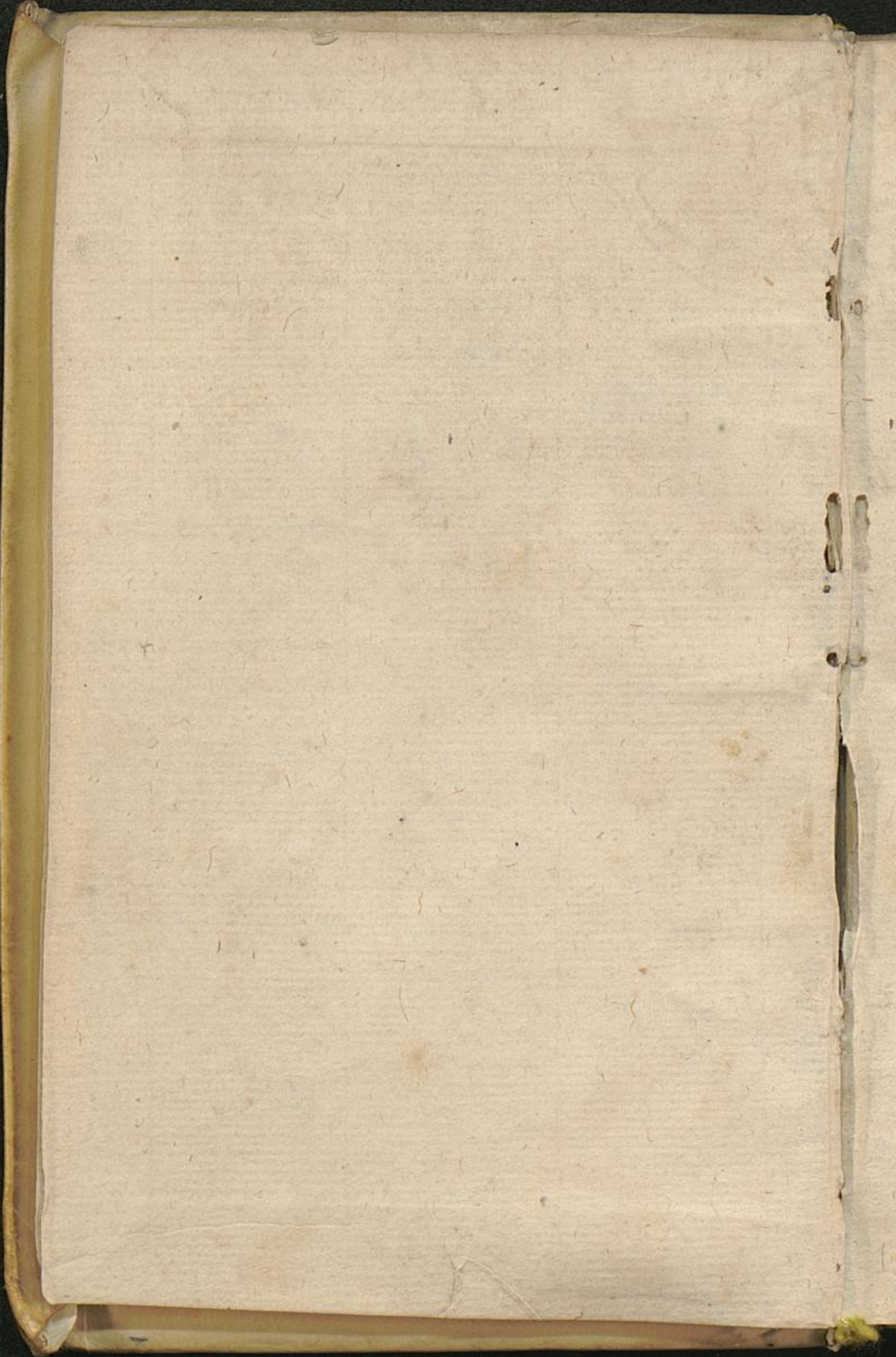

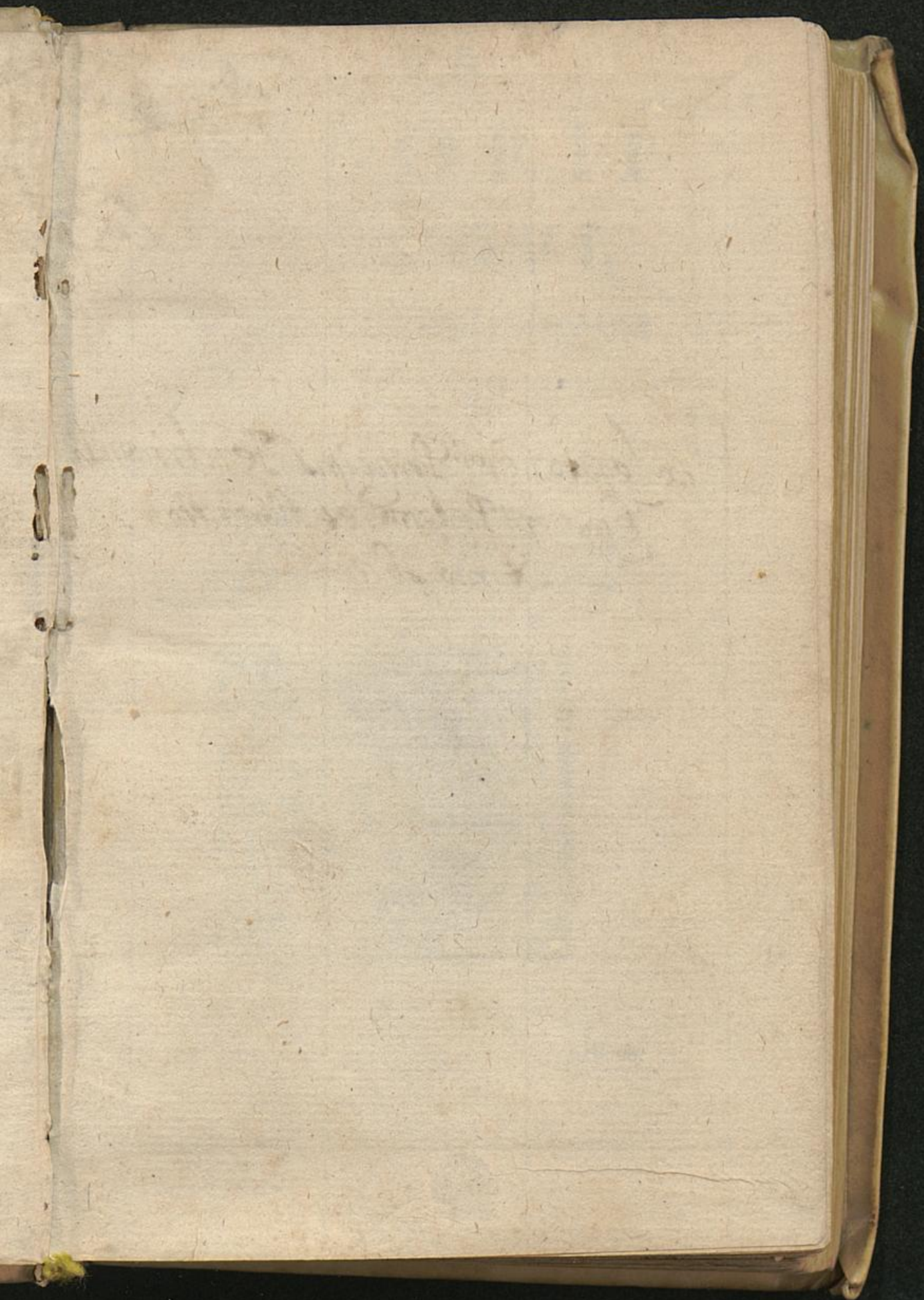
Die Verbesserungen auf S. 16-22
sind vermutlich von einem der
von Ferdinand v. Fürstenberg an
seinen Hof gehaltenen Historikern
gemacht worden!

Die auf S. 42 und 62-127 gemach-
ten Verbesserungen stammen
von der Hand des Johannes Grot-
haus S. J.

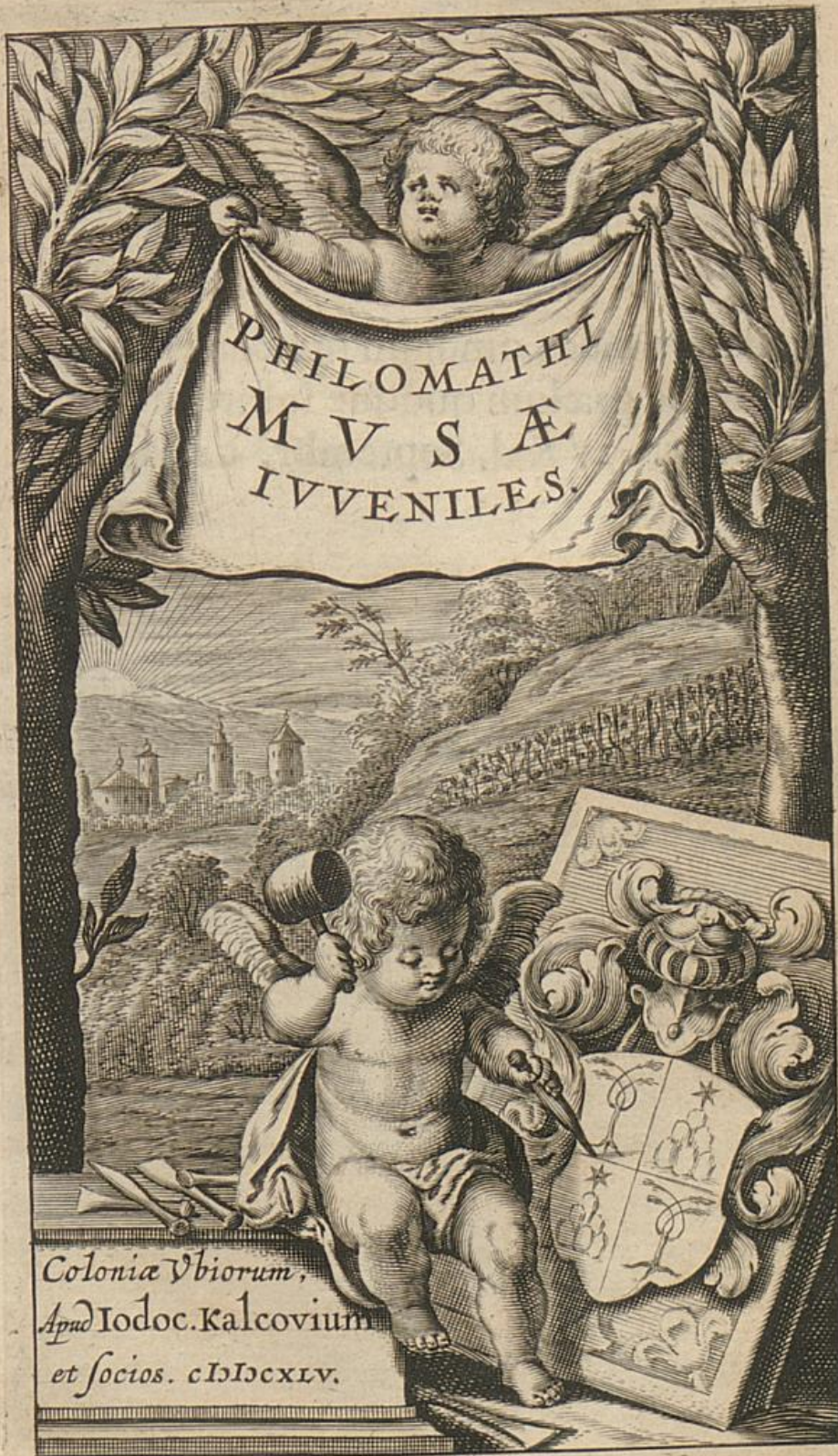
Th. 5844.

XVIII 2

Fit Legato Celsi Principis Ferdinandi
Episcopi Paderb. et Monaster:
Anno 1683.

Colonia Vbiorum,
Apud Iodoc. Kalcovium
et socios. c. 1534.

Poëmata hæc , omnium præconiis exornari,
& sic prælum quoque subire, dignissima
sunt. IV Kal. Septembr. MDC XLV.

*Henricus Francken Sierstorpffius,
SS. Theol. Doctör ; Metropolita-
næ Colon. Presbyter Canoni-
cus ; Gymnasii Laurent. Regens ;
librorum Censor.*

Prænobili Adolescenti,
FLAVIO CHISIO,
MARI FILIO,
FLAVII NEPOTI,

S. P. D.

WILHELMVS à FÜRSTENBERG,
Canonicus Trevirensis & Monasteriensis.

*Quamquam ingenita nobilitatis tuæ in-
doles, sedula parentum educatio, &
domestica literarum, prudentia, ac
pietatis exempla, satis te ad virtutem
instruere possunt, Prænobilis Adolescens; patieris
tamen & ab ignoto, & à remotis regionibus, ad
eam capeffendam bene currenti tibi, sin minus sti-
mulos, addi saltem acclamationes. Ex quo enim
Germania nostra Illustrissimum ac Reverendissi-
mum Patruum tuum suscepit, Fabium, Episcopum
Neritonensem, in tractu Rhenano Ordinarium,
nunc vero & in Westphalia, ad generalem pacem
inter Principes conciliandam, Extraordinarium
Apostolicum, cum facultate Legati de latere,
Nuncium; tui notitiam non habere non potui, te-*

* 2 que

D E D I C A T I O .

*que non amare, quem ab ipso diligi imprimis, eju-
 que monitionibus ad magna dirigi quotidie scio, at-
 que inflammari. Gemino igitur erga te studio pro-
 pensus, audeo donare tibi, gratum, uti spero, mu-
 nusculum lepidi libelli, collectum ex diversis carmi-
 nibus, quæ pauca de multis ad manus meas subin-
 de venerunt. Auctorem ne queras, quando ille
 prorsus ignorari voluit, nec alio nomine, quam quo
 prodeunt, vix tandem passus est edi. Agnosces
 fortassis tu ipse, tum ex indicibus, quæ secum ferent,
 tum ex collatione aliorum plurimum, quæ de spectui
 habens Scriptor in angulis patriæ domus voluit de-
 litescere. Neque vero hæc, vel sic, lucem aspexis-
 sent, nisi ille aliorum genio potius, quam suo tanti-
 sper indulgere maluisset, longaque severitate at-
 temperata, pateretur ipsa quasi non ipsa comparere,
 avulsamque, liceat mihi dicere, humeris ca-
 put, & sine nomine corpus. Prò, quantum ope-
 ri momentum accessisset, si Auctor patuisset in fron-
 te, tot graviorum studiorum laureis, tot magistra-
 tuum gestorum laudibus illustris; ut nihil de pieta-
 te ac moribus dicam. Scripsit autem hæc carmina,
 partim adolescens, partim vir, modo inter gravis-
 simas occupationes, modo in itinere, aliud agens,
 ac recreandi tantum animi gratia. Decent illa præ-
 cipue*

D E D I C A T I O.

*cipue etatem tuam ac studia. Lege, utere, imitare;
memor aurei Epigrammatis, palmaribus literis,
uti audio, sub paterni cubiculi laqueari exstantis;
ubi, illustris pictoris manu, Cæsaris gesta, ad æmu-
lationem excitandam, à c x l annis majores tui
pingi voluerunt:*

Flevit, Alexandri Cæsar cum vidit honores,
Concepitq; animis æquora, regna, polum:
Inde triumphatum circumtulit arma per or-
bem.

Tantum ingens virtus, æmula facta, potest.
Quisquis in hac igitur defigit imagine vultus,
Æmulus is magni Cæsaris esse velit.

*Et sane ita est: aliorum facta excitant nos ab ocii
veterno; & dum in laudes eorum non illubenter
trahimur, ad emulationem quoque, occulta quadam
vi, inflammamur. Auctor ipse Philomathus (no-
tissimum tibi Senensis Academici nomen, & idem-
que nonnullis Philomusus, hisce stimulis incitatus,
vivam quandam illorum, in Poesi, Heroum ideam,
meo quidem judicio, expressisse videtur. Evolve
paulisper: in Epico carmine Maronem, in Melico
Venusinum vatem, in Tragico Senecam, alibi Mar-
tialem, acumine etiamnum principem, alibi inter*

D E D I C A T I O.

*Satyricos regem Iuvenalem, intuebere. Neq; Ovidium facili & ingenioso, nec nitido Propertium, nec Romano ore Catullum, desiderabis: non jam tamen à mollitie & nequitia teneris animis noxios, sed quos ipsa Castitas è Cypro Senas in Urbem Virginis traduxit. Horum profecto aspectus, ut & ipse meliorem quandam Pöeseos effigiem in animo tuo effingas, mirifice adjuvabit. In qua facultate quantum insit momenti, ut hominum mentes, carminis suavitate delinitas, ad virtutis & gravioris Sapientie amorem consecrationemque inducat, superse-
 deo dicere: qui probe sciam, quantum compendia-
 ria eorum exemplorum via, quæ tibi domi & in patria tua abunde exhibentur, cunctis apud animum tuum rationibus præstet. Si meo erga pulcherrimam hanc Divam, omnis elegantie ac humanitatis informatricem, affectui indulgere diutius possem, libenter sane in meritas ejus laudes excurrerem: sub cujus institutione ipse quoque haud inutiliter, uti confido, severioribus, quibus jam vaco, disciplinis ante annos haud ita multos prælusi. Sed, cum id excederet epistolæ modum, finio; teque iterum atque iterum rogo, ut Musas hæc, semper juvenes, quas Auctor maluit vocare juveniles, quia, sicuti & senex laudatur, in quo aliquid juvenile,
ita*

DEDICATIO.

*ita juveniliter amæno animo, & quidem, quod re-
 fert, in continuis gravissimisque occupationibus,
 immo insuper in morbis admodum acutis ac perti-
 nacibus, ab sese effusas, (quæ profecto juvenilitas
 in fortissimo illo, ac simul mansuetissimo funditus,
 mortaliumque omnium amantiſſimo pectore, ha-
 bitantem Spiritum Dei arguit,) ideoque juventuti
 tuæ excolendæ aptissimas, hospitio quam amiciſſi-
 mo excipias. Illa, uti minime inhospita, te vicif-
 ſim suum in Heliconem invitabunt, omni ibidem
 humanitatis genere exceptura, & laurea revin-
 ctum, Vatis insertura. Vale, Prænobilis Adole-
 scens. Colonia Agrippina, Prid. Non. Aprilis
 CIO IOC XLV.*

LECTO-

L E C T O R I.

FDitor horum Poëmatum, familiæ Furstenbergiorum longe nobilissimæ cultor equidem in primis, Auctorem, patria Senensem, qui Philomathus audiebat, vocavit, ipse longe absens, Philomusum; sive quia characterem codicis manu scripti non liquido assequutus, sive quia manum dans iis, quibus Philomusi nomen visum & honorificentius nonnihil altero & ejusdem haudquaquam inidoneum cognomen. At postea doctus est, quod nescierat, Senis ab integro jam prope seculo esse insignem quandam Philomathorum Academiam, & in horum numero censerī eum, de quo sermo est, etiamnum velle. Itaque præstaret, pro Philomuso relictum semper fuisse Philomathum; undecunque tandem vox ea descendat: utpote quæ sic invaluit apud Senenses, ut Criticorum non amplius moretur acumen, solo usu freta, *Quem penes arbitrium est & vis & norma loquendi.* Hoc te monitum volumus, lector; ne mireris, in volumine ipso non omnia respondere frontispicio, tum demum præfixo, cum omnia cætera typis essent mandata. Vale. Id. Sextil. CIO IOC XLV.

PHILO-

PHILOMUSI

M V S Æ

I V V E N I L E S.

I.

IN LAUDEM POESIOS.

Non militiam, non mercaturam, non agriculturam sequi se, canit, sed Musas; cætera morti esse obnoxia; has immortalitatem donare, ac mentis tranquillitatem.

*Non tela, raucis percita classico,
Non fluctuantes per mare turgidum
Gazas, vel immensum patentis
Arva sequor bene culta ruris.*

*Me per sonantes tibia rivulos,
Me dulce plectrum per juga montium, &
Antris trahit jocans imago,
Collis Apollinei inquilinum.
Devota morti cætera perfluunt,
Fatoque cedunt irreparabili;
Et, quam dederunt vix, repente
Abripiunt elementa vitam.
Hæc pura mundi semina permanent,
Occasu & ortu alterna, vagantibus*

A

Ver-

Vertente natura figuris,
 Dum varius reparatur orbis.
 Tempus fugaci vulnerat impetu,
 Rituque Parthorum feriens ruit
 Versis sagittis : hoc theatra,
 Arma, duces, opulenta regna,
 Urbesque totas, cuncta, silentiis
 Immergit altis; impatiens, diu
 Quidquam manere. unum Camœnis
 Perpetuum dedit esse carmen,
 Mortale terris lumine dum vago
 Partitur ævum Phœbus. amabili,
 Raptus furore, ô, vestra Musæ
 Antra viris nitido recludam
 Plectro sacerdos; ô, liceat sacras
 Lustrare sedes! vos lacrymabile
 Lethum, & sepulchrales honores,
 Et timidi fugiunt dolores.
 Non cura edax vos detinet, aut graves
 Morbi, aut gelu jam pigra dolentium
 Senecta. vos & pax, soporque,
 Et decor, & jocus, & juvenus
 Eterna, servant. vos ducibus novum
 Ævum additis, quoquo ære perennius,
 Lauroque donatos poëtas
 Siderea decoratis arce.
 Hac arte Flacci Musa, voracibus
 Dum tempus horis mobile transmeat,
 Orbem pererrat, permanetque
 Vivida, mobilitate cœli.

II.

IN DIEM ANNUNCIATIONIS
B. M. VIRGINIS.

Perpetua allegoriâ, verum Gratiae tempus, concepti in utero Virginis Dei Spiritus Sancti opera, describit:

Diffugere nives, seruaque turbinum
 Tempestas abiit; composuit Patet
 Cæli providus iram,
 Nec terram jaculis premit
 Vltor, nec glaciem pectoris asperat.
 Mitescunt Zephyris arva tepentibus;
 Puro gratior orbe
 Affulget roseus dies.
 Titan purpureo lumine ditior
 Ornatur: niveam vellus amabili
 Terram luce maritat
 Hospes siderie domus.
 Cælo regnat amor, fervet amoribus
 Cælum, atque impatiens ad thalamos ruit;
 Sese foedere nuptæ
 Arctans in gremium suæ.
 Terræ exorta salus; spiritus aurea
 Terram pace beat, dædala concipit
 Dia fertilis aura
 Tellus, atque uterum gravat.

A 2

Felix

*Felix, cui superis vernat amor rosis,
 Cui spirat Zephyrus purior ætheris,
 Cui, sese ipse minorem,
 Ingens insinuat polus.*

I I I.

I N O B I T V M

L A V R E N T I I D E F L I S C O .

*Æ Mula dum Solis placidum tua fama per orbem
 Evolat, & gemina Palladis arte nitet ;
 Invida tempestas fati subducere tentat
 Lumen, & æterna tollere nocte diem ;
 Mortales animatque manus ; scelus ipsa nefandum
 Horrens, humano crimine fata tegit.
 Inde cavo chalybe explosum magno impete fulmen
 Te facit, heu, properæ succubuisse neci.
 Mors prope est, si annos ; animum si respicit, æqua,
 Canitiem mentis dum videt, arma movet.
 Iam tua per totum virtus penetraverat orbem,
 Et vaga per cœlos sponte petebat iter.
 Mors tulit occasu metam, abstulit Hesperus ævum
 Lucidus, atque idem Phosphorus astra dedit.*

I V.

CLEMENTI MERLINO,
SACRÆ ROTÆ AUDITORI.

Inhibuerat ille auctori, ne versus scriberet; indul-
fit postea, invitans ad hortorum delicias: has ex-
temporali carmine refert, una & sermones, in-
vicem habitos.

Romanæ decus Astrææ, mihi culte sacerdos
Iuris, Castaliæ nobilis hospes aquæ;
Qui proavos virtute, genus qui moribus æquas,
Et jamjam gemino cingis honore caput:
Desine clamosas calamo componere lites,
Arguti oblitus iurgia vana fori.
Cura per æstivas teneat te mollior horas,
Dum gravis assiduo Libra labore redit.
Libera justitium sacris facit otia Musis,
Et licet Aonio ludere verba sono.
Seu juvat inventis nativam flectere rhythmis
Linguam, Romanis dicere sive modis:
Accitæ venient, jubeas quocunque, Camœnæ,
Et ducent pleetro carmen utrumque pari.
Me quoque Musarum, quamquam mea carmina surgant
Inferiore lyra, nunc tamen urget amor.
Hesternæ thema scribendi dum luce dedisti,
Arctum sinceræ fœdus amicitiae;
Sensi, divino perflari pectora sensu,
Atque per ignotas carminis ire vias.

A 3

Mox

PHILOMUSI

Mox ubi Carpensēs curru vectabar ad hortos,
 Injussus quoties versus in ore fuit!
 Dum plateas, circum muros, viridesque tapetas
 Spectabam, Musis consitus hortus erat:
 Dum vario placidum scandebam tramite clivum,
 Hic mihi Parnassus, hic mihi Pindus erat.
 Subdola dum subter venit, nihil inde paventis
 Inque sinu & vultu plurima lymp̄ha fuit.
 Non ego tristatus, socio indignante: scias, sic,
 Dixi, Bellerophon sollicitavit aquas.
 Ungula si quondam fontem, vestigia vatū
 Non poterunt rivos fors aperire sibi?
 Ausugit interea madido vix Iulius ore,
 Dum felix risum non tenuisse valet.
 Abfuit, undantem fluvium qui nomine gestat;
 Fugit Iordanis sic leve murmur aquæ.
 Pone sequens Nannus timuit, dum me nova totum
 Unda lavat riguis vix reserata dolis.
 Latior ascendo, rivus qua tramite recto
 It cœlum, & se altus murmure fundit apex.
 Hic varios laudo cursus, variosque recursus,
 Sylvam, quæque vias frondea ferta tegunt.
 Mollior expressit volucres cum lymp̄ha loquaces,
 Ac tandem nostros clausit arena jocos.
 Hæc mihi per noctem geminans sua gaudia somnus
 Reddidit & somno gratior alta quies.
 Vix primos cœlo Phœbus diffuderat ignes,
 Cum jussit Latiis reddere visa sonis.
 Quidni paruerim imperiis ex tempore Phœbi,
 Iverit inque suos pagina docta pedes?

Corripit

Corripit extemplo vatū vāgā pēctora Phœbus,
 Et non tentatum cogit adesse melos.
 Miscuit ipse jocos hesternis Phœbus in undis:
 Ille dedit lusus lætitiāque deus.
 Lætitiæ pars una tamen non parva recessit,
 Illic quod Gasp̄ar non comes alter erat:
 Gasp̄ar, quem medica genuit celeberrimus arte
 Salvius, historiæ Pieridumque decus;
 Gasp̄ar, amicitie notum super æthera nomen;
 Gasp̄ar, amor vatū, deliciæque tuæ.
 Non mihi fama vetus tam fidum Thesea forti
 Amphitruoniadæ dura per arma canat.
 Non mihi Tyndaridas cœlestia conferat astra,
 Quorum ex alterius lumine vita nitet:
 Non Agamemnonium rixantem in funera funus
 Dum puer Amonius vindicat ipse sibi.
 Gasp̄ar, magnorum superat qui exempla virorum;
 Priscis sufficiens laudibus unus erit.
 Hunc coluit, qui rapta canit monumenta Tonantis
 Thracibus, & fortes ad pia bella manus.
 Hunc coluit, fidos Myrtilli qui unus amores,
 Eridani ad ripas, perque theatra dedit.
 Hunc, qui Parthenopen prope reddit, Adonidis ignes
 Blandus lasciva ludere dicta chely.
 Hunc & quem Tiberis, mage quem sua Felsina vidit
 Salmacis ardentem fonte referre facem.
 Lumina quin Latii non te Quærengus & Vrsus
 Dudum carminibus præteriere suis.
 Vivet, io, Gasp̄ar, tumulto tua fama superstes,
 Quem non una satis Musa beasse velit.

*Vndique dicetur ; Sociatas fœdere mentes
 Vatum, corde uno conciliavit Amor.
 Rara hæc laus Romæ ; adversis idem atque secundis ;
 Nec cum fortuna statve caditve fides.*

V.

DE LEONE MANSVETO
 DOMITIANI.

Quod sapit humanos sylvestris bellua mores,
 Cæsaris ingenium fertur habere sui.
*Quod potes immanem, Cæsar, tibi discere sensum ;
 Sævitiem tumidi quippe leonis habes.
 Ne jactes igitur vana hæc miracula ; namque
 Qua te hominem spolias, exiit illa feram.*

VI.

DE EODEM.

Quam mutat natura vices ! fit bellua Cæsar,
 Et capit ingenium Cæsaris arte leo.
*Tu rex sorte virum, fato rex ille ferarum est ;
 Sic utrique suum est quod diadema gerat.
 Pro cicure insanum tete si sponte reponis,
 Tu bruta, ille homines inter, habendus erit.
 Par ludis furto furtum, par munere munus,
 Servas justitiam, Cæsar, ubique tuam.
 Te dum ascribo feris, numerus bene constat utrinque,
 Possidet & reges utraque turba suos.*

VII. VR-

VII.

VRBANO VIII, PONT. MAX.

CREATO.

Similitudine verni solis, excitaturum prædicat femina virtutum ad messem gloriæ, in orbe Christiano.

Q Valis coruscus temporis arbiter,
 Bis sena qui per signa volatilis,
 Et noctis horis & diei
 Imparibus, regit æquus orbem,
 Nimbosa postquam sæviit impete
 Late maligno bruma, Aquilonibus
 Exasperans imbres, & urna
 Iliacus gelida recessit,
 Emensus auri vellera divitis,
 Tauri pererrans terga potentior,
 Serenat auras, & feracem
 Complet humum gravidatque fœtum.
 Rident odoris gramina floribus;
 Arbos renatis luxuriat comis;
 Aves patrem lucis, canoro
 Murmure, conspicuum salutant.
 Sic ut nitenti magnus ab æthere
 Illuxit orbi, semina vivida
 Virtutis Urbanus nitentes
 Excitat in segetem per auras.

A 5

Regnan

Regnans beatis tot superum bonis,
 Fœcunda dii munera pectoris
 Et seruat, & terris redundans
 Dividit in vacuas catervas.
 Hinc sanctitas, illinc pudor, & fides
 Enata, robur promovet insitum, &
 Augusta majestas Latino
 Orbe viget, niveusque candor.
 Tranquilla vultu pax redit aureo,
 Concors potentem dat pietas manum,
 Vindexque probrorum, & salubris
 Iustitiæ metuenda præses
 Fraudis repellit nequitiam Themis,
 Semperque hiantis monstra Cupidinis.
 Quicumque mores, imperantis
 Ad genium, excoluisse gaudet,
 Solers honestum præferat utili,
 Humana temnens, mente adeat Deum,
 Ex quo perobscuris renidet
 Lux animis, fugiuntque nubes;
 Doctusque naturam omnigenam soli,
 Cœlique vires, quæque beatitas
 Manet supernos, quæque cuncta
 Ore Deus reteggit benigno;
 Mox rebus æqua dextera in arduis
 Prudens habenas flectat amabiles,
 Quæ ut extremis ab usque
 Fluctibus Oceani triumphet.
 Sic, prima cælum dum movet, altera
 Edocta, motu mens trahit æmulo:

Stant

*Stant ima summis, & canoro
Aura sonat modulata cursu.*

VIII.

COMMENTARIA CÆSARIS

à mure corrofa.

I *Mproba quid vates Musarum cura laceffit,
Si peritura brevi pagina nocte manet?
Mus latet in pluteis, & duratura per ævum
Carmina momento perfidus ore rapit.
Tempus edax, & prisca patris commenta vorantis
Ingenio dudum vincere credideram.
Edidici, gravior telo quantum excubat hostis,
Exitium tenui qui mihi dente parat.*

ALIVD.

T *Or post emensos orbis pelagique labores,
Dextera, quæ gessit bella, legenda dedit,
Dux idem & scriptor, ferro calamoque superbus,
Enatat, & doctas per freta servat opes.
Neptunum, Martemque diu, & Saturnia victrix
Prælia vitarat pagina sorte sua.
Auctoris rapitur fatis; enascitur hostis
Usque domi, & domino posthuma bella movet.
Dum residet pluteis, accedit ad oscula Brutus
Alter, & infenso spicula dente tegit.*

IX. IN

I X.

I N O B I T V M

ALPHONSI MARSILII EQVITIS.

Lacrymas cohiberi posse negans ; amissum amicum, militiam, mortem, patris succisas spes, in consolabilem jacturam, ac mortalitatis miseram conditionem, lamentatur.

Q Vis dicat lacrymis arbiter impius
 Lamentisque modum ? quis male pertinax
 Vallat duritie pectus inhospita,
 Are & cor triplicitegit,
 Ut dira gemitus lege coërceat ?
 Expers legis amor, nec querimoniis
 Arctos edidicit scribere limites ;
 Vtcumque hunc sequitur dolor,
 Metiturque parem. Ergo effera sustulit
 Vis, heu, Marsilium ? ille ille meus cadit
 Eo roseus lumine Phœbus, &
 Undis occiduis perit ?
 Quonam frontis honos, lætaque faustitas,
 Quo vultu niveo purpureum micans
 Abscessit decor, & robur, & arduæ
 Majestas animæ capax ?
 Indulsit lacrymans militiam parens
 Illustrem titulis, qua sua Nereus

Pro

Protendit spatiis regna fluentibus,
Phœboque hospitium locat.

Mox flavam patrio in littore continens
Arcte cæsariem, dat tremulis silens
Vix raptim labius oscula, nec freto
Solventem patitur ratem

Inspexisse dolor. Macte, per æquora &
Terras nate vagans, sis atavis manu
Par & consiliis; te aurea pectoris
Hæc signa instituant virum.

I, vince, atque alacris deprime barbaras
Cervices Asiæ, sospes ab ultimo
Et ponto remeans, sic patriam velis
Non inglorius ingredi.

Hæc fatus genitor, proripit illico
Sese, & triste lares dum petit, aurea
Læti spem reditûs munera & anxius
Ludos ac thalamos parat.

Nequicquam: procul at dissipat invidus
Spes & verba Notus. vix vehit altero
Se cursu, Enboicos per Calabrum sequens
Piratas profugos mare,

Dum pugnare prior tentat in hosticam
Pinum inferre pedes; prodigus, heu, puer
Bellorum decoris, nocte sub impia,
Confixus jaculo jacet.

Heu, quantis moriens vulneribus patrem
Insons nate necas! quam prope flebili
Tecum cædere ruet! vertit amabiles
Tædas funereis rogis,

Vertit

*Vertit flammigeri dona Cupidinis
 Argenti tumulo, stat feriens sinum
 Non tuto requie, non dape vescitur;
 Solari indocilis, furit.*

*O falsis utinam credita nunciis
 Mors! ô vivat adhuc! & refugam parens
 Hinc vitam revocet; cui secus immori
 Est votum, ac sobolem sequi.*

*Sed fors non placidis tristitiam queat
 Commutare bonis: non aditus potest
 Obsessos subitis pandere gaudiis
 Cor, tantis miserum malis.*

*Sic dum justa suo credula filio
 Ad Cannas celebrat, canitiem parens
 Ac rugas lacerans; incolumem ut videt,
 Extemplo exanimis cadit.*

*Infirmi usque adeo corporis hospitem
 Damna urgent animum, per mala protrahit
 Etatem, & fatilis præpete gaudio
 Disrumpi, opprimitur nece.*

*Qui speras dubiis rebus, & impotens,
 Disce hinc stulte animum tollere, vita sen
 Qua ærumnis cruciat languida, siue mors
 Risus quâ in medios venit.*

X.

ITER ROMA FERRARIAM.

Anno c10 100 xxix in pugillaribus, quolibet die,
ut agebatur, plumbo adnotatum; obstetrican-
tibus poemati, ut auctor dicere solitus, non a-
liis Musis, quam nautis, stabulariis, cauponi-
bus.

Libra ter autumno Phœbi cum luce niteret,
Egressus Roma, Primæ quod nomine Portæ
Dicitur hospitio, eximii comitantis amici
Officia & rhedam linquo, gratoque sodali
Iunctus, lectica vector prope mœnia Castris
Usque Novi; hic parcus vix prandia contulit hospes;
Et Castellanam noctu pervenimus urbem;
Improba ubi culicum legio, torrentis & ingens
Inde fragor, tenuem lassos fecere soporem.
Aufugimus, primos nebula condente nitores,
Maneque transgressi quatuor vix millia, sacro
Adsumus ad tenuem Borghetti pauperis aram.
Tum mensa excipimur, niveus qua nominat urbem
Argenti Nar altus aqua. hic nos plurimus imber
Detinet in noctem: veterum simulacra virorum
Inspicimus; circa famosum picta lacunar,
Narnia progenies. molli requiescere lecto
Iuvit, & aurora campos surgente videre,
Vitiferasque ulmos, & rivos, Inter & amnem.
Ad sextam reficit Stricturæ campo benignus.

Sunt

Summaque transgressi fastigia, dena priusquam
 Hora diem ferret, Spoletum venimus, Aedes
 Hic ubi Divorum spectantes, munera cœnæ
 Accipimus, vinum, fudit quod testa nivalis,
 Mane hinc egressi, Fulginum ad tecta maligni
 Hospitis appulimus, qui turpi & paupere mensa
 Extorsit nummos. Apenninum inde subimus,
 Posthabitæ Vmbris, Clausa qua valle fluentum
 Fertur in Adriacum, cursu mox ditius, æquor,
 Ac laterum objectu montis, vix cernit avari
 Sidera pauca poli. Ad sonitum requievimus undæ,
 Post molles epulas : transivimus inde Cluentum ;
 Liquimus & dextra Visium ; collesque Camertes
 Picenum ingressi, ad nonam confedimus horam
 Vrbe Tolentini ; mirati altaria circum
 Post tot lustra sacro manantia sanguine divi
 Ossa viri, humanis præfagia certa periclis.
 Tum Maceratæ complexus lux postera amici
 Restituit veteris, dapibusque, & fronte benigna ;
 Lauretumque dedit luna spectare nitente.
 Chara Deo sedes, mortales cum induit artus,
 Et Matri dilecta domus, quæ barbara quondam
 Regna Palæstinæ fugit regionis, & agris
 Institit Illyricis, cœlestum & vecta per auras
 Remigio alituum, Piceni colle resedit.
 Hic, puri sceleris, divino & pane refecti,
 Excolimus Divam, & jam quarta exsolvimus hora,
 Auspiciis faustis, Anconæ ad littora cursum :
 Namque pede extremo labens de ponte ruensque
 Mulus, lecticæ casum nobisque parabat

Funera: continuo egredimur, cum concidit undis,
 Et rediit rursus vectandi ad munera sospes.
 Pone sequens tum delphinus, dum fluctuat æquor,
 Sponte sua, nullis vexantibus æra ventis,
 Dat comitem sese, & curvo nunc Nerea dorso
 Stat super, & nunc illudens immergitur undis.
 Prædixit verò nimbos delphinus, & æstum:
 Nam simul ac Ædes Combustas (nomen id illi
 Hospitio, ad littus posito, dixere coloni,
 Attigimus, tetra tempestas nocte suborta
 Turbavit pontum, atque vias corruptit ab imbrè.
 Sed Phœbo nascente, dies redit ore sereno,
 Ac tuto spectare datur vicina frementis
 Littora Neptuni, spumantibus acta procellis,
 Ac transire olim Senibus data moenia Gallis,
 Et detestatum Pœnorum voce Metaurum,
 Sublicio longoque recens à ponte subactum;
 Nec non Fortunæ Fanum; noctemque morari
 Pisauri tectis, tabulisque insignia templa
 Roboremque decus magni spectare palat.
 Picenum exiguo pontis conjunximus arcu
 Dehinc, & Flaminiam, celerique ad prandia gressu
 Arimini adfuimus, dederuntque in membra soporem
 Arva Sabignani, felici culta Lyæo.
 Tum prætergressi Cesenam, Pompiliique
 Tecta, Forum Livii devenimus. hic, ubi amici
 Plausibus excipiunt gratis, & divite mensa,
 Dulce moras trahimus; parvaque Faventia nocte
 Præsulis hospitium præstat, quem Purpura Senis
 Abstulit, illustrem meritis. tum, sole tenente

*Vix medium coeli, stetimus, dum pabula multis
 Sufficerent vires, Sancterni ad tecta quieti.
 Hunc rate transnamus parva, celerique fluentem
 Eridanum cursu superamus; ☽, ultima Phœbi
 Linea quum flamma tenui vix spargeret orbem,
 Argente gratis epulis mollique sopore
 Perfruimur noctu; ☽ lantè data copia piscis.
 Mane, hinc dum nebulis vicinas inficit auras
 Flumen, ad octavam accepit Ferraria tandem
 Incolumes, placidam lassis factura quietem.*

X I.

D E R O M A.

Orbis Roma decus, dominatrix Roma potentum,
 Quam bene conspicuum tollis ad astra caput!
 Te fallax fortuna timet, quando omnia vincis,
 Nec tibi, quæ humanis jam nocuere, nocent.
 Vidimus annorum rabiem in tua damna furentem,
 Vidimus illatas urere tecta faces.
 Ipse quoque iratus tumidis pater obstitit undis,
 Albula marmoreas dum rapit usque domos.
 Pulchrior ipsa tamen vitam de funere ducis,
 Et cecidisse iuvat, dum magis esse datur.
 Perge igitur felix, te diva volubilis auget,
 Te quoque dum tentat perdere, cæca fovet.

XII. PE-

XII.

PESTIS ITALIAM POPVLATA

ANNO MDCXXX.

Post fluminum irruptiones, annonæ caritatem,
ac bella, pestis insequuta est per universam Gal-
liam cisalpinam. Hanc Auctor, Ferrariæ degens,
nequaquam humana diligentia, sed morum im-
proborum mutatione, in quos invehitur, & di-
vina ope, ad quam sollicitandam hortatur, pro-
fligari posse, canit.

A Sfidue quamquam curis distentus acutis,
Et tenui stomacho, medio perterritus aestu,
Mens tranquilla tamen constanti corde voluptas
Bella super, foedamque luem, & mendacia messis
Scribere me patitur properanti carmina vena.
Impia, vae, miseris praesunt quæ sidera terris!
Quæ premet Italiam labes! stat miles in armis
Undique ab externa divulsus sede, minaces
Torquet in Italiam vultus, Martemque duello
Provocat, & nostris superimminet exitus oris.
Mantua jam decimo nutat sub mense, vetustum
Tormentis contusa latus, confecta periculis;
Proximus auxilio Venetus quin miles ab ipsa
Dejectus statione fugax, ferroque peremptus;
Obsidione gravis Ferrati monte superba
Arx, invicta diu, gemino timet impete vinci;

B 2

Et

Et contracta sibi jam sentit regna Sabaudus,
 Dum dolet amissas prærepta per oppida vires.
 Sic placitum superis, Germanum ad bella cieri,
 Hispanumque ducem, & Gallorum robora gentis.
 Improba cunctarum rerum comitatur egestas;
 Spem mentitus ager, toto non horrea lustrò
 Implevit; steriles dominantur lappulæ in arvis,
 Et lolium, nocuo perfundens membra sopore;
 Non ver purpureum redolentia gramina promit,
 Aut florum pleno diffundit copia cornu:
 Invidet autumnus transacti temporis auras,
 Pomaque; nec summo spumat vindemia labro.
 Arida nequicquam placidos dum postulat imbres,
 Torretur nimium Phœbo, rimisque fatiscit;
 Inque vicem immani pulsatur grandine tellus.
 Flumina quin etiam totas undantia ripas,
 Aggeribus ruptis, inimico vortice campis
 Contigit abripere immensum sudata colonis
 Semina, & interdum falces pertæsa recurvas
 Straverunt segetem, fundo quæ putruit udo,
 Altior & mediis piscis diffluit aristis.
 Sed graviora manent. Quenam vis tabida venis
 Incubuit, rabido incendit quæ pectora morsu?
 Germanis seu nata plagis contagia miles
 Intulit in nostras, fœdis & sordibus oras
 Invasit; seu terra putris, turpesve lacunæ
 Concepere luem, socios quæ serpit in agros;
 Seu gravis aërea genitus regione, maligni
 Sideris aspectu, populatur spiritus urbes;
 Italiam, Italiam, quondam dilecta Tonanti

Regna,

Regna, tenet fatale malum; quamque impia Martis
 Vulcanique manus timuit lacerare, cruentis
 Vertit funeribus gliscens nullo obice morbus,
 Sævior & bello & flammis prosternit humi pax.
 Insuber hæc primus percepit damna, Cremonæ
 Mox civis; sed uterque necem sine clade suorum
 Vitavit: rursus redit in præcordia virus
 Nunc, & funereo mæstos petit agmine manes
 Insuber: at Parmæ, prob, quantum infensior hæsit!
 Nam sensim grassata diu, quoscunque recessus
 Corripuit, populumque imum summumque senatum
 Vulneribus cæcis, æquali strage, peremit.
 Non illa ordinibus sacris, claustrisque piorum,
 Non, fera, virginibus pueroque senique pepercit:
 Defecit propior medicus dum considet agro;
 Concidit & præbens cælestia liba Sacerdos:
 Anceps extremo mater dum munere, nati
 Excipiatne abeuntem animam, num lumina claudat,
 Quâ celeris pietate, necis quâ lenta pavore
 Incubat, & calido tumulat sua pignora cippo,
 Seque, quod implevit, claudit vespillo sepulchrum.
 Quin, prostrata jacent triviis inhumataque passim
 Corpora, ut ex omni numeres vix urbe trientem
 Reliquias tabis. Vicina Placentia fato
 Abripitur simili. Funesta at Mincius urbe
 Squallet, & interna morbi plus cæde laborat,
 Quam timeat ferro hostili: viduata colonis
 Terra potens complet miserandis questibus auras;
 Infandum, ruit ad mæstam longo ordine mortem,
 Extremis procul exsequiis, & honore sepulchri

Proxima succedit stellis Verona sinistris,
 Vna tercentum deducens funera luce.
 Non ars ulla leuat, quovis medicamine morbus
 Pascitur, & major collectis viribus urit.
 Destituit prolem infectam pia cura parentum,
 Vix, trepidante manu, protensa decempeda victum,
 Porrigit, & chari refugit mala flamma vultus.
 Ipsa viri conjux metuit tetigisse cadaver,
 Tormenti genus, extincto nedum oscula figat;
 Et trahit ingenti, mixtis ululatus, unco,
 Innocuos artus labentem ad fluminis undam.
 Vidimus Eridanum diræ spectacula cædis
 In mare torquentem geminato vortice busta,
 Et requiem miseris orante poposcimus ore.
 O utinam nostris documenta hæc moribus addat,
 Non pœnam sceleri vindex Deus: altera nam vis
 Deterior vexat; marcent, virtute relicta,
 Pallentes animi: videas, nil tale timentes
 In medios dormire dies, lassataque somno
 Membra refecturos, oculus spectare supinis
 Aurea qui veteres ornant laquearia vultus,
 Nequidquam & supra decies numerare tigilla.
 Tum puerum, quis adest? clamant; dum crura, lacertos,
 Producunt, dum læva caput tentamine scalpit,
 Spiritus & patulo resonans quater oscitat ore,
 Sericeis molles cinguntur vestibus artus,
 Pectine cæsaries sensim palpatur eburno,
 Aut semiardenti ferro crispatur in undas,
 Rubraque, se attollens, denudat barba labella.
 Plurimus intexto dependet balthens auro,

Orna-

Ornamentum humeri ; præluces quem gravat ensis
 Innocuus, cædisque expers, solemnia Iani
 Qui pacata libens Clus I, vectesque veretur.
 Turba salutantum interea, quam pascit honesti
 More satellitii, obsequio stipata per urbem
 Vix horam, tardo redeunt ad prandia gressu,
 Ac lateri advigilant, obliquo lumine cultum
 Captantes domino, atque metus inferre parati,
 Detraçto si pileolo quis tardus adoret.
 Cætera quid referam ? prob, quantum ignobilis ocæ
 Cæca libido tenet ! sublatis denique mensis
 Pulvinus fertur capiti, aut factura quietem
 Culcitra, seu nudi commendent corpora lecto,
 Humida dum cerebro transmittit pabula venter,
 Fumosas epularum auras, & vincla soporis
 Alea dehinc vigiles exercet ludicra mentes
 Paupertate potens opulenta evertere regna,
 Aut lento recreat mollis gestatio motu,
 Vix data patriciis quondam carruca puellis.
 Hinc desueta viris abeunt studia aspera belli,
 Harpastum, lususque pilæ, fortisque palaestra,
 Non cæsim glomerare manus, punctimve ferire,
 Non properantis equi dociles inflectere habenas,
 Non hastis agiles Trojano ludere cursu.
 Torpens quin etiam delectamenta refugit
 Rustica luxuries. non telo figere damas,
 Non leporis superare fugam, non pulveris atræ
 Conceptis pluvium flammis explodere plumbum
 In volucrem, aut sylva fugientem vulnere certo
 Sistere aprum, valida ferre aut venabula dextra.

Musarum frustra fontes atque hospita Phœbi
 Gramina perquiras ; Academia tota recessit,
 Atque effracta diu marcent subsellia vatum.
 Infelix juvenum proles dediscit avitum
 Robur, & ingenium ; patria levitate docetur
 Immodicos sumtus ; artes pertæsa beatas,
 Vix proprium obscure didicit subscribere nomen,
 Confertum titulis, & inani folle tumescit.
 Ne pete, qua Divos recolant pietate, frequentes
 Ut templis subeant, intenti ut pulpita servant :
 Accedunt, si quando vocat vesana cupido
 Furtivis oculis dominam libare precantem,
 Seu trahit alloquium, seu mos, seu musicus illex ;
 Cætera sed plebem tangat pia cura ; fatigent
 Hi superos queruli & flexo de poplite clament ;
 Non hæ nobilium partes, humilesque susurri.
 Scilicet hoc messis vitiorum fonte redundat.
 Hinc, quæ dedecorum geminata repullulat hydra,
 Non thalami tutela sui, non fervor honesti,
 In Venerem violentus amor, turpesque rapinæ
 Nuptarum, & misera sublatu cæde maritus :
 Haud servare fidem pactis, operisque negatæ
 Mercedes, longo vexatæ judice lites,
 Et demum infami signatus vulnere vultus,
 Ne repetat proprium mercator providus aurum
 Vindice justitia. Scelerum nec maxima sunt hæc,
 Nec secreta latent paucorum ; publica lucem
 Aspiciunt, & multorum communia, sannam
 Contemnunt populi, & vatum convicia rident.
 Ergo age, percipiant divinæ carmina vocis

Auribus,

Auribus, & promptis avertant terga flagellis.
 Vltor adest Deus, & vicino fulmine terret.
 Aspice; jam socius nostris in finibus ardens
 Infelix parvi consumitur accola Rheni;
 Tuberibus vapor insultat, furit ulcere saevo
 Corripit hunc morbus, dum mollis purpura vestit,
 Tabifica consuta manu; Nessæa venenum
 Undique palla gerit, tenui dat epistola filo
 Perniciem terris; homines quin crebra nefandos
 Fama refert, scamna & postes & strata viarum
 Templaque mortifero circumsparsisse liquore.
 O utinam sit vana fides! tamen omnia vincens
 Certus adest horror, præfertur mortis imago;
 Nostraque jam secum defert armenta, relectæ
 Labuntur pecudes, prona cervice iuvenus
 Emoritur, vulgusque una procumbit equorum.
 Ipsa etiam coeli facies inimica minatur
 Hinc trabe purpurea, flammis hinc picta figuras
 Ostentat visu horribiles. fervoribus aër
 Turbidus, extemplo gelidis perfunditur auris,
 Quas iterum tepidi commiscet flatibus Austri.
 Flectamus precibus conceptas Numinis iras,
 Solvamus meritas primum, Ferraria, grates,
 Incolumes. hæc una satis nos dextra tuetur.
 Ingressum hospitibus negat interclusa malignis
 Semita nequicquam: rigido custode repulsi
 Abscedant portis, extrema nocentibus addas
 Supplicia, expellas clathratis moenibus hostem,
 Externas merces subiectis ignibus usque
 Expurges, rara fument sartagine chartæ:

*Nequicquam immoreris curis , vigilasque , potentis
 Ni manus ipsa Dei tecum custodiat urbem.
 Funde proces ergo Divis, mala crimina pelle
 Cum gemitu, meliorque redi, sanctumque piamen
 Perficiens, sacrae Cereris conviva recumbe :
 Forsan & hæc superas flectent moderamina mentes,
 Et meritis, Urbane, tuis, gratissime caelo,
 Pacatum terris Numen, te præside, parcet.
 Quod si certa manet nostræ sententia cædis,
 Nil moror ; hinc animi, terrena labe redempti,
 Et puri sceleris, repetant data regna beatis.
 Grata & fera venit, caelos quæcumque aperit, mors.*

X I I I.

DE AQVA IN LAPIDEM VERSA.

*V*Nda terit lapidem, nigido quo carcere fertur,
 Mollior ut spatio liberiore fluat.
 Iam parat effugium, nocuo jam gurgite lambens
 Seme sum properat rumpere rursus iter.
 Nobile servitium docilis mox ferre per urbem
 Subsicens alveo se premit ipsa suo.
 Quid non longa dies alienis moribus implet !
 Aut quis naturæ vultus in orbe manet !
 Marmor it in riguas, attritu mobile, lymphas ;
 Statque rigens marmor, quæ modo lympba fuit.
 Ne mirere, hominum lachrymis si dura liquecunt
 Pectora, & à lachrymis jam resoluta rigent.

XIV. IN

XIV.

IN PICTORIS ALBANI OPVS.

Puer Iesus, se vovens Patri ; atque Angeli, ejus
cruciatuum instrumentis illudentes.

Blandula cœlestum proles quæ ludit Amorum,
Ac diræ tractat barbara tela necis ;
Hæc tibi, die Puer, funus prævertit acerbum,
Et, quod mente geris, mollius arte refert.
Lintea fert hic sudanti, lora ille minatur ;
Nititur hic tenera stringere flagra manu :
Ille facem gestat, laqueos ille, ille columnæ
Hæret ; sed oculos subdolanus ille tenet.
Hunc forceps juvat, ostentat clavum ille trabalem ;
Dirigit ille hastam ; hic pocula felle replet.
Admovet hic scalas ; librant gemini inde per auras,
Et gemini figunt pondera ad ima crucem.
His circumfusum paliuro te ille coronat
Pendulus, & calicem tristior alter habet.
Suspicias, & justo sacras pia vota Parenti,
Alitibus medius qui procul axe venit.
Scilicet, alme Puer, mundum reparare ruentem
Ante diem pietas hæc tua corda premit !
Nec satis illa meæ ventura piacula culpæ ;
Ni præmaturus ludat amore dolor !

XV. SFOR-

X V.

S F O R T I Æ M A R C H I O N I
P A L L A V I C I N O.

Principi Academiæ Humoristarum Romanæ obsequitur, à quo revocatus ad Musas mansuetiores, honorifice adscribebatur inter Academicos. in quorum symbolum digitum intendit.

Intermiffa diu carmina, & asperæ
Iam jam assueta lyræ pleetra silentio,
Quis rursus vocat ad Mæonidum choros,
Et me vatibus inserit?
Quæ vis me latebris vindicat abditum,
Miscet nobilium prodiga cœtui,
Adscribit superis? Tu mihi Apollinis
Instar, numine percitum
Implens laude tua pectus, amabilem,
Princeps, sævitiam sedulus ingeris
Menti, & materiem carminis auream
Das, & cum cithara melos.
Tu jam Phœbus eris, cui rosæ nitet
Majestatis honos, lætaque faustitas
Ori, & cæsaries fulva decentius:
Verna ætate beatitas
Annos præveniens, cui decus arduæ
Virtutis properat messibus addere,

Et

Et palmis senior tergemina tuam
Frontem cingis adorea :

Ludentes choreis te medium suis
Circumstare ducem Pierides canam,
Blandas imperio intendere sub tuo
Docto carmine barbiton.

Dicam hosne egregios nobilis otii
Lusus, qua liquido pingitur aëre
Nubes, & riguis decidit imbribus
In vasti gremium maris?

Hac tu lætus ames dicier & coli
Titan in tabula, dum tenuem trahis
Sensum ex ingeniis molle jacentibus :

Salsæ cen REDIT AGMINE
DVLCI idemque aliisque in Tethidos sinum
Imber, sic steriles scilicet evocans,
Gaudes dissimiles reddere spiritus,
Vnus dum vario nites
Motu, siderei luminis arbiter.

Curis an memorem te gravioribus
Intentum? populos queis regat artibus
Præsens justitiæ manus,
Seu jus cuique suum sedula dividit,
Seu pœnam sceleri accommodat acrior
Æquam, multiplici mille volumina
Legum quæ studio tegunt.

Alter non melius callet originem
Mundi, & mixta vagas semina per vices,
Quæ, alterno interitu vivida, fœtibus
Rerum tot species replent :

Qui

*Qui motus superis orbibus, & nitor
Stellis, quique regat, quidque sua queant
Vi, quæ mens hominem formet, ab æthere
Lethi nescia devolans.*

*Sensit, qui Latio labitur alveo,
Miratusque stetit fluctibus altior
Tibris, dum veteri pandis ab exedra
Naturæ abdita, tertium*

*Vix lustrum superans: cumque Deum & sacra
Vidit, quæ superis sunt data mentibus,
Tractantem, & viridi tempora laurea
Cingentem, medio senum*

*Confessu, æquoreas impatiens moræ
Ad lymphas propero se tulit impete;
Terras sollicito murmure in extimas
Famam extendere gestiens.*

XVI.

HOROLOGIVM SOLARÈ.

E xplorat dum solis iter cælique labores,
Nec nisi sub grato lumine vivit opus;
Disce vias Domini signandas passibus æquis:
Quod te subtacite muta tabella docet.
Sit splendens tua vita decor; quaque ille recedit,
Hac quoque te extinctum vivere parte puta.

XVII. DE

XVII.

DE RVPELLÆ EXPVGNATIONE,
AD CASSIANVM PVTEVM EQVITEM.

Regis constantiam in obsidenda laudat, Victorem-
que ad rebelles reliquos persequendos animans,
in partem laudis vocat Confiliarium, & Cardi-
nalem S. Sedis Legatum, qui ea bella suaferat,

Nunc ô vetustis sume superbiam
Fastis nitentem, Gallia nobilis,
Virtute bellorum redemptam,
Atque novis geminam triumphis.

Te non cruento Marte ferocior
Lux una, terris & pelago, videt
Hostem domantem, pertinaci
Qua dominum renuebat arce.

Lux una cultus fanaque, jam diu
Direpta, summo restituit Deo,
Et prisca cervices, rebelles
In juga, supposuit regendas.

Frustra Britanni regia construit
Urbes, natantes per Mare devium,
Victuque & armis, ne perirent,
Suppetias tulit usque belli.

Non æstus alti gurgitis impotens,
Non ore latrans Sirius igneo.

Hyberna nequidquam nivali
Bruma gelu, subitive nimbi,

Aut

Aut multa diris machina mœnibus
 Excussa, Regem terruit, ardua
 Quò sorte cedens, ad quietam
 Ocia & imperium, rediret.
 Senile menti consilium viget,
 Et grande robur pectoris, aspera
 Belli capeffens; infidelem
 Stat populum latebris, protervum
 Huc usque, sceptris reddere Gallicis,
 Et evagatam saepe licentiam
 Frenasse: jam fatale monstrum
 Impietas cecidit, furenti
 Enata Averno, quæ male perderet
 Ut regna, sedem legerat, æquore
 Terraque mixtam: pertimendos
 Sed superi vetuere casus:
 Et magna Regis dextera contudit
 Infame vulgus; neve colonias
 Deducat errorum per orbem,
 Edomium, didicit timere.
 Hæc signa Rex ô deferat undique;
 Assuetus acri militiæ, Deo
 Tutante; præscriptum parentum;
 Et celebres titulos avorum,
 Christum colentum, victor adorea
 Semper recenti ditior impleat,
 Servata quo tandem redonet
 Relligio sine labe pacem.
 Comes pericli, laudis & integræ;
 Nitens galero & purpureo comas,

Arman

Armandus, his pergat potentem
 Sensibus implicuisse Regem.
 Tuque ô Beati spes Capitolii,
 Regi sacrorum proxime, fulgido
 Insignis ostro, Barberinæ
 Gentis & Ansoniæ renidens,
 Franciscæ, lumen, cui Latium refert;
 Quod Mars recessit bis procul Italis,
 Et quod pius parcens, in hostes
 Arma tulit metuenda Gallus;
 Impelle rectos prælia in exitus,
 Ducemque adurge, castra sodalium
 Ut barbarorum persequatur,
 Reliquias grave olentis Orci.
 Pestem latentem corpore Galliæ,
 Scelusque gentis sedulus expiet,
 Delubra Divorum reponat,
 Iusque pium Themidisque leges;
 Huc obsequentem flectere tu potes,
 Franciscæ, Regem, quem tibi Sequanâ
 Debet triumphantem, quod olim
 Eloquio ac pietate victum
 Probata cælo hæc bella coëgeris
 Gessisse victorem. Eia, Quiritium
 Et Urbis, Heros purpurate,
 Cara Deo referens trophæa
 Suspense templis; nec tibi carmina
 Lesboa tentet dicere barbiton,
 Quando alta virtus, quas meretur,
 Spernit adhuc inimica laudes.

E

XVIII. DIES

X V I I I .

D I E S B A C C H A N A L E S
A N N I M D C X X I .

In nuptiis Io. Francisci fratris, ac Beatricis Fafsonæ, Iulius Sacchettus Cardinalis, Ferrariæ Legatus, Bernardinum Spadam Cardinalem, Bononiæ Legatum, & Carolum, Mantuæ Ducem, cum filio ac nuru Principibus, invitavit. Ludi militares dati, machinis adhibitis, ac musicis cantibus. Tum Legatus Spada Conradi urbem ac stagna lustravit, oblectationis gratia. Auctor qui omnibus illis interfuerat, sequenti die, bona fide, singula, ac mutuos etiam sermones, refert hoc carmine; quod eidem Cardinali Bononiam misit.

Tristia si libuit querulo describere cantu
Funera, congestis vexantia cladibus urbes,
Et mores damnasse malos; modo læta reponas,
Musa, licet, damnorum expers, intacta periclis,
Et castigatæ referas solatia mentis.
Vivimus, ô socii, mediis in cædibus usque
Illæsi, gemino cursu defendit aquarum
Sic pater Eridanus, Venetis qua appellitur oris,
Et qua piniferæ spectantur stagna Ravennæ.
Proxima quin Rheni proles videt ecce salutem,
Sospes Apollinæ quam debet. Felsina curæ

Pur-

Purpurei Spadæ, quam bruma, & lassa reducit
 Funeribus Libitina suis. Ferraria, votum
 Cælo solve libens, & flexo Numen adora
 Poplite: non Baccho trivium, non compita ludant;
 Non Venus insultet campis; sed casta beatos
 Tecum sparge jocos, & frugi munere mensæ
 Concipe lætitiæ; nec desit scena theatris,
 Sed quæ virginibus rigidoque sit apta Catoni;
 Moribus informet mentes, & viribus artus.
 Incipe, fraternis præluceat sidere fausto
 Iulius in thalamis; superum gratissima curæ
 Iulius, è claro desponsam germine fratri
 Qui jungit, sancto religans connubia nexu;
 Incipe, sparge jocos; hilari convivium sensu,
 Et circum innocuo celebrentur festa lepore.
 Pegmata vicino consurgant æmula cælo
 Vectibus arcanis, inferni mœnia Ditis
 Ostentent sese flammis, & sulphure tetto;
 Aut imitata salum tremulo trepidare labore
 Lympha levis fluctu, timeat spectare coronâ
 Naufragium puppis, fictoque expalleat Orcò;
 Extemplo niteant nativis floribus arva
 Et colles, fluviique fugax obmurmuret unda,
 Hinc audax Phaëthon, currus auriga paterni,
 Decidat, hinc galea fulgens atque ægide Pallas;
 Hinc sævus Mavors, Titan hinc axe coruscus,
 Et Venus & Veneris proles simulentur ab astris.
 Sedibus Elysiis Trojanus militet heros,
 Rupe sub Ætnæa gladium Titania proles
 Efformet, rigidaque manus incude fatiget.

Romani vario transcurrat in æthere motu
 Imperii genius, Tiberis præterfluat unda,
 Et Padus, & Tuscæ non impar gloria gentis
 Arnus : ubi placidis compleverint vocibus aures
 Multifono cantu & gratis concentibus aula ;
 Aera per liquidum fortes Ferraria cives
 In campum demittat ovans, fulgentibus armis
 Et galea nitidos, ingens quam pluma coronet,
 Undique cristata. hos longis concurrere bello
 Inspicias hastis, validoque effringere utrinque
 Pectoris occursum, mox nudis ensibus ora
 Appetere, atque ictus iterare in casside cecos
 Ad mortem, ni tela Duces, dirimentia rixam,
 Opponent, iraque graves in castra reducant.
 Hos inter, geminos tenera certamen amores
 Conserere armatos dextra, lethumque minari,
 Militiæque pares credas puerilibus annis.
 Dulce decus ludo spectatrix turba ministret ;
 Heroes, equitesque simul, juvenesque senesque,
 Matronæ, nuptæque una, mixtæque puellæ
 Assideant gradibus. medio sed sponsa theatro
 Vna supra cunctas niveo candore Beatrix
 Purpureum niteat : cui ludi & scena laboret,
 Cui celebrata suis ducantur festa triumphis.
 Ardeat obrutu dilectæ conjugis uno
 Franciscus, veroque assuetus pectora Marti
 Ludicra Alexander dignetur bella parare :
 Iulius, Eridani placido moderamine gentem
 Qui regit, & sacro præfulget nobilis ostro,
 Gandeat obsequiis præsens, cumuletque theatrum.

Regia

Regia conveniat Germanis sospes ab armis
 Gens Gonzaga, feris belli vexata procellis,
 Non animos demissa tamen. stet Carolus ore
 Magnanimus læto, nurus hinc, & natus, & aula
 Grata cohors, dudum amissos quos Mantua plorat.
 Tuque ô Felsineæ moderator provide gentis,
 Laurea cui circum crines & purpura ludit,
 Laudatum venies, docta stipante corona,
 Et scenam, & thalamum, & fidi spectacula belli.
 Mox ubi perfunctis Baccho, jejunia sacri
 Indicent cineres, nostris spatiabere in undis,
 Nec prius Italicam Rheni remeabis ad urbem,
 Quam te detineant piscosi stagna Cymacii.
 Digressos tecto, post Phœbi exordia, lintre,
 Qua Padus in geminum scindit se parvulus alveum,
 Hesperus Argentiæ dabit hinc appellere muris.
 Interea dum nauta regit temone, trahentemque
 Urget equum socius fuste, & retinacla gubernat,
 Ducentur placidis Musarum gaudia curis,
 Seu tua Mantoum vincentia carmina vatem
 Seu rhythmis mirer, nativa & condita lingua.
 Tum fidibus tentare melos, digitisque loquaces
 Mobilibus velox huc illuc pellere chordas
 Orpheus, Hispana Regis digressus ab aula;
 Pectine concentus alter cui reddere eburno,
 Et variare sonos. Ligurem committere Gallo
 Ad rixam libeat modo, dum certamina gentis
 Quisque suæ, veteres gaudet cecinisse triumphos.
 Scommata festivo succedant jacta lepore,
 Et risum moveant præclara poemata vatis

Qui duro Solymas arces canit hoste receptas,
 Felsineis mutata modis, truncisque ligata
 Vocibus, inque rudem vulgi conversa loquelam,
 Tum navis juvet obductas aperire fenestras,
 Amnis & undisoni ripas spectare fugaces,
 Seu puppim ascensu superare, & noscere campos,
 Ad laevam villas inter Garbana nitentes,
 Nec procul Estensis laudata palatia Borfi.
 Dexteram habent valles, olim dixere Padusæ
 Stagna; illinc tenui fluitabat Sandalus urna,
 Hinc memorata diu stat Molinella vetustis
 Cædibus, Herculeæ & Veneto dum milite Vbaldus
 Sistitur Urbinas, Tusco & gens exul ab Arno.
 Postridie Argenta solvemus, & amne secundo
 Cernere erit qua bellantum Bastia cruorem
 Miscuit Eridano, cum Alphonsus in agmina victor
 Roborei Patris, ferventibus irruit armis;
 Navibus antiqui junctis nam forte Vatreni
 Zaniolam hic tacito trajecit milite fossam,
 Atque duces subita percussos strage peremit,
 Dum Prolegatus Rheni vix sospes ad arva
 Evadit profugus, Martisque pericula damnat.
 Mox Longastrini lævo nos aggere navis
 Altera trajecto, falsis & fluctibus æquor
 Excipient. spatii late diffusa solutis
 Stagnat planities, nullis exculta colonis;
 Non juga sentit ager, nec vomere cedit acuto,
 Parva ratis superat, pellentibus incita remis.
 His docti faciles versare ligonibus undas,
 Et calamo tenui contexta mapalia terræ.

Conde-

Condere, qua surgunt tumuli. quin cura recentum
 Ædificare casas didicit, cœmenta redemptor.
 Et lateres vedtat, mediisque addensat in undis.
 Nereus Hadriaco populis alimenta ministrat
 Grata sinu; geminis valles interfluit oris,
 Alternatque vices, & certis legibus arctas
 Itque reditque vias, ac tandem divite vena
 Ingreditur, piscesque parens ad stagna meantes,
 Innumeras acies, & densa volumina ducit.
 Parvula limoso concrescunt semina fundo,
 Et venit undarum messis, cum sidere læto
 Scorpius, aut lunæ complet vaga cornua Libra,
 Turbaturque polus, nocturnumque æstibus æquor.
 Lucida tunc odisse juvat cæli astra sereni,
 Ventorumque graves optare in prælia vires:
 Postulat id superos communi voce sacerdos
 Ante aram, precibusque sacris pia vota secundat.
 Vna hæc fœcundat valles, atque arva Cymacii
 Tempestas pretiosa freti, & bene nubila Phœbe.
 Neve, suum repetens, possessa in regna reponat
 Turbatas undarum animas, sua pignora, pontus,
 Cratitiis gemina occluduntur mœnibus ora,
 Ora ad aperta dolis aditu, sed clausa regressu,
 Et sua piscatrix partitur munera turba.
 Limite arundineo distinguit quisque paludes,
 Ordine sub duplici, parvus qua interjacet agger;
 Tum socios operi jungit, pretioque cœmtam
 Partem quisque suam custodit, & intima format
 Cuspide in morem geminato carcere claustra.
 Hic tractare manu libeat, seu figere telo

C 4

Pisces:

*Pisces : vimineis servantur in utribus illi,
 Hi lembo oclusi terebrato ; morte peremptos
 Pars secat in longum, falsoque adjungit acervo.
 Hinc rerum genti cunctarum suppetit usus,
 Hinc aurum, quo leta Ceres, quo munera Bacchi,
 Quo Pallas, vestesque una vectantur ad urbem.
 Ipsa mari propior Titanis conspicit ortum
 Undis clara suis ; Padus hinc, atque effluit inde
 Auster Primarum dextra, septentrio præbet
 Volanam læva, portus, & fluminis ora.
 De se si cupias cives audire loquentes,
 Ac etiam libeat parvis componere magna,
 Emula vel similis Venetæ celebrabitur urbi,
 Ut quantum longe, tantundem pullulet illi
 Ab radice minor ; medias fluxisse carinas
 Dat via per fluctus, sicco vestigia gressu
 Pars laterum firmat, crebris atque arcibus alte
 Innixa, Hadriacas imitatur pontibus artes.
 Si satyram spectes, & vatium jurgia quæras,
 Piscigenum vulgus cœnosas incolit ædes,
 Quas limus tetro corruptus complet odore.
 Turba comes, pravi culices ; ni rana palustris
 Officiosa tibi ad mensam lectumque recurret.
 Quæ mala Sidonius doluit pressisse Ravennam,
 Ordine perverso naturæ immota putrescit
 Unda, cadunt muri, fruitant cum turribus arces,
 Hærens cymba sedet, non surgit & ambulat æger,
 Ipse jacet Medicus, geminatis balnea flammis
 Argent, ad subitas conflagrant tecta favillas ;
 Viventes in aquis sitiunt, nant ossa sepulchris.*

Credere sit neutri. se nostris adstruat illic
 Certa fides oculis; civis nautæque nitere
 Inspexi vultus, Iani cum bruma coactum
 Astrinxit glacie stagnum, quam multa securis
 Frangeret ante ratem, atque aditus aperiret in undis.
 Tunc ego duratas pedibus tranare paludes
 Ludentes vidi mergos, fulicasque sequaces:
 Quin canibus lepores sectatus, ubi arida tellus
 Vix tenui tractu discriminat æquore valles,
 Et qua visceribus subter fons dulcis amaris
 Surgit aquæ, populis usum potumque ministrans.
 Scilicet hæc nobis oblectamenta paramus,
 Numine propitio. sospes Ferraria ludos
 Innocuos dabit, & rectæ bona gaudia mentis;
 Seria mox valido repetentur munia sensu.
 His ego jucundis adero comes, & fruor ultro
 Laxamenta petens animo. Quondam ipse tacentem
 Suscitât ad carmen plaudenti pectine musam;
 Nec semper rigidos arcus intendit Apollo.

XIX.

DIES VERNI, APVD VBIOS,

anno CID IDC XL.

N Ingit nocte, pluit mane, afflat tertia, fervet
 Sexta, gelat tum. Vnum quis putet esse diem?

C 5

XX. DE B. PE-

X X.

D E B. P E T R O P E T R O N I O,
C A R T H V S I A N O.

A pietate laudat, atque ab humilitate; qua permotus, sinistrae manus indicem sibi absciderat, ne Sacerdos promoveretur.

Virtus, ad imum nescia deprimi,
 Velox sacratis fertur ad aethera
 Pennis, nec unquam ævi fugacis
 Fata nocent, dubiisve præcepit
 Fortuna telis. Hac petiit polum
 Vectus curuli nube per ærem
 Divinus heros; hac triumphans
 Fama canit, geminumque vivax
 Accurrit axem, nec sibi terminos
 Præscribit ullos, cum meritis neque
 Sit meta summis. Vidit olim
 Sena parens humilem, tonantis
 Sacrum negantem tangere corporis,
 Laevæ ressecta parte, sed interim
 Sinus, decora sede, cordis
 Ara Deum rutilans fovebat.
 Prudens remoto qui indice semitam
 Signavit orbi, qua medium mare,
 Mortemque transgressus minacem,
 Astra petat, placidumque litus.

Hinc

*Huic postferendus Mutius, & tenax
 Pompeius acrem missus ad Illyrin;
 Vtroque major, spreuit ignes
 Tartareos, aliena solvens
 Delicta pœnis. Ergo volubile
 Aeterna vincet gloria tempus, &
 Muto loquax sepulcro, adustos
 Florida sub cineres vigebit.*

XXI.

IN OBITVM

FELICIS SAMVELIS
 RATGEIËSCII, POLONI.

AGer Apollineam precibus dum quærit alumnus,
 Et medicam blando carmine poscit opem;
 Labitur in somnum, captus dulcedine; Apollo,
 Nec puero gratas admovet usque manus.
 Sic Felix perit infelix; quaque ipse medelam,
 Et longum petiit vivere, funus habet.

XXII.

DE EODEM.

SPargite Castalides tumulum, date carmina Divæ,
 Qua extincti pueri busta decorantent.
 Vixistis quo vate diu, modo gratia par sit,
 Debet hic in vestris vivere carminibus.

XXIII. DE

X X I I I .

DE DIVA MARIA MAGDALENA.
 IN GRATIAM EHERARDI
 SARACENI EQVITIS.

Fluctibus expositæ in solutili cymba, faustum iter
 precatur, ac prædicit, quæ, post appulsum in
 Galliam, eventura erant, propagato Baptismo,
 ex illo : *Et spiritus Domini ferebatur super aquas.*

Sic te Diva Dei parens,
 Sic cæli proceres, lucida sidera,
 Sic ponti regat arbiter,
 Præsit sanctior & spiritus auræ, ô
 Navis, quæ tibi creditam
 Debes Magdalidem cum socia manu
 Reddas incolumem precor,
 Et serves animæ præsidium meæ.
 Frustra sævior æquoris
 Vnda Rex Solymus, fraude solutili
 Cymbæ composuit dolos.
 Evincet levior quodque periculum
 Inconcuſſa minacibus
 Neptuni fragilis cymbula viribus.
 Felix remigio, feris
 I constantior exercita fluctibus;
 Perfer, nobilior novo
 Teque accinge operi : prælia classibus

Motura

Motura innumeræ Stygis.

*Non sic tot feret in Tartara portitor
Prædas, dum rate parvula*

*Transcribi superos cernat in ordines
Tot magnas animas, gemens
Addi ludibrio turpius ocium.*

O quantum Oceano latens

*Fertur divitiarum! emicat aureum
Vellus, quod pretio mala
Tollit degeneris crimina seculi.*

Hæc Argo melioribus

*Mox afflata modis, carmine concinet,
Angustam in Cererem, Deus
Qua duci cupiat sub prece mobilis :*

Elatum fidei genus

Auctorisque Dei dogma recentius.

Isthæc vos, socii, manet

*Sors, ut Massiliæ gens (trabe sutili
Emenso maris impetu)*

*Vestro addicta novis munere legibus,
Addatur Capitolio,*

Heroum numero inserta decentior.

Me saxa, & vacuum nemus,

*Et desueta feris antra fugacibus,
Sylvæ mensa beatior,*

Et somnus gelidi me lapidis juvet.

Idem non decor omnium est :

Vos majora vocant : quique tenet ratem

Quassam Spiritus integer,

Formabat tenerum sic ab origine

Mun-

Mundum ex Oceani vadis.

*Idem informe pius crimina diluens,
 Perlustret genus impium
 Post mollita Patris fulmina sanguine.
 Sacris Magdala vocibus
 Dum facunda trahit corda sodalium ;
 Servent mite silentium,
 Edixit rapidis flatibus Æolus ;
 Nec navis mare sorbuit,
 Et tranquilla dedit murmura Nereus.*

X X I V.

SEPULCHRALIS VRNA PRO FONTE,
 in atriis Romanorum.

M *Armor, quod quondam cineres atque ossa tegebat,
 Nunc fons irriguo murmure fundit aquas.
 Nempe brevis queritur trepidantia tempora vitæ ;
 Et quæ servavit funera, forte gemit.*

X X V.

D E E O D E M.

R *erum disce vices : abit in cratera sepulchrum,
 Quaque cinis steterat, mobilis unda fluit.
 Non, hospes, compesce sitim ; sed parcius hauri,
 Ne redeat crater quæ fuit urna tibi.*

XXVI. IN

XXVI.

IN PORTICV VILLÆ CHISIÆ.

Tertio à Senarum urbe lapide extat; vulgo Le Volte. Vbi exceptum hospitio refert Paulum III Pont. Max. Anno MDXLI.

Quæ te nascentem felici sidere quondam
 Muneribus natura suis cumulavit, & inter
 Perspicuos leni properantes murmure rivos,
 Frugiferoque solo, & cælo gaudere salubri
 Chisia villa dedit, faciliq; assurgere clivo;
 Maximus unde hominum custos, & maximus idem
 Sacrorum Princeps Paulus, Tyrioque verendus
 Murice Alexander, primævo flore juventæ
 Matura virtute Nepos, succedere tectis
 Haud rennere tuis, dominique accumbere mensæ
 Servorum, cum sol à partu Virginis octo
 Supra tercentum lustra exegisset, & unum
 Pene annum, quarta Septembris luce; ruentum
 Exitio cum forte Pater succurrere rerum
 Anxius, ad Caroli congressum Cæsaris ultro
 Lucam tendit iter, senique oblitus & Urbis:
 Hæc eadem natura tibi meliore feraces
 Nunc quoque proventu campos fœcundet & undas,
 Gratior accipias hilares ut semper amicos,
 Heroumque novo læteris semper honore.

XXVII. IBI-

X X V I I.

IBIDEM ALIO IN MARMORE.

Anno c^o i^o c^o xxii, Magnum Etruriæ Ducem,
Fratrem, Patrum, Matrem Austriacam, Aviam
Lotharingiam, ac Vrbinatem Principem, eo di-
vertisse, animi causa.

Heroum, ingenti qui te dignantur honore,
Nobilitas hospitio domus, i, contermina celo,
Culmine conspicuo, & Phœbo meliore nitentem
Adde diem fastis, solidoque in marmore serua.
Libra bis octonis superest quæ candida lustris;
Ter solem ac vicies defert, Farnesius ex quo
Maximus hic Præsul Paulus requieuit amice.
Non uno posthac Regum lætabere prolis
Accessu; Lotharinga decus Christina vetustæ
Gentis, & Austriacis insignis Magdala sceptris;
Roborensque, patri & patriæ spes unica, Vbaldus;
Mediceumque genus, fulmen Laurentius olim
Venturum bello, & Magnus, cui Tuscia paret;
Nomine avo similis Fernandus, Carolus inde,
Mathiasque puer, postquam venatibus agro
Indultum satis; huc tandem sese atria circum
Tanta cohors recipit, non dedignata clientem:
Hospitis obsequium vultu complexa sereno
Tecta subit, dapibusque sibi gavisâ paratis,
Lustravitque ædem, & positis dedit ocia curis.

XXVIII. IN

XXVIII.

IN OBITU

MARIÆ MEDICÆ, MANTVÆ
DVCIS OLIM, TVM SENARVM
GVBERNATRICIS.

Venientem, nocturnis ignibus Vrbs, Saturni Dra-
mate Academia, exceperat; sed intra biennium
conversa est in luctum lætitia. Ejus laudes re-
censet, &, quam ample eidem parentatum.

Gentis propago Martia Dardana,
Et imperantum, Sena, Quiritium
Examem, Hetruscis colendum
Vrbibus, Oceanoque natum:

Parentis olim Virginis in sinu
Renata cælo; Cæsare Gallico
Exempta damnis barbarorum,
Inde tuis moderanda sceptris:
Vrbs prisca, tandem Principe Tusciæ
Regnante felix, excipe lugubres
Quos Musa cantus affluentem
Ad Tiberim miserata fundit.

Pro! quam fugaci se pede proruit
Statim per auras aurea faustitas
Iactata Saturni, brevesque
In tenebras abiere soles!
Non æqua fors, heu, quam cito gaudiis
Amara miscet! quam male per vices

D

It

It major ærumnis, feroque
 Injicit arbitrio tumultus!
 Phryxi nitentis vix redit altero
 Sub vere sidus, credita cum tibi
 Augusta Præses, quæ peremta
 Funere lætitiæ rependit.
 Certans Olympo, turribus, ædibus
 Illuxit omnis multiplici face
 Nocturna tellus, expetitæ
 Obsequiis venerata matrem;
 Mox ordinantem res bene publicas,
 Clarisque dantem munia civibus,
 Solamen agris, improbisque
 Exitium superesse vidit;
 Hinc aucta cultu templa frequentia,
 Compressa morum dira protervitas,
 Summota paupertas piorum,
 Compositæ sine cæde rixæ;
 Hinc demta luxus cæca licentia,
 Allecta virtus laudibus acrior,
 Hinc copia affluxit, benigno
 Secla ferens rediviva cornu.
 Sed crescit illinc, heu, miserabilis
 Mensura luctus: verte doloribus,
 Sena, ô diuturnis, ademptas
 Quas memoras gemebunda dotes.
 Ferale nunc ô compita compleat
 Funesta carmen; Cynthia lumina
 Disposita quot vidit theatris,
 Cum dominæ venientis ora

Optata

Optata vidit, per fora turbidus
 Titan cadenti nunc totidem data
 Funalia inspectet, ruensque
 Lampadibus furiosa circum
 Ludat juvenus, devia concito
 Subinde cursu, seria pectore
 Servans inextinctos honores,
 Et lacrymas renovans sepulchro.
 Tuque ô Camœnis turba Philomathum
 Sacrata vatum, quem querimoniis
 Dices pudorem? nœniamque
 Quam modo carminibus repones?
 Imago qualis saxea Memnonis
 Nascentis astri tacta nitoribus,
 Prædulce responsat, canensque
 Æoliis fidibus resultat;
 At occidentis percita lumine
 Phœbi, querelis ægra remurmurat,
 Et tibia durum obstrepente
 Per Phrygios modulos citatur:
 Sic luce cassam tu quoque Principem
 Flebis, superbo pegmate qua diu
 Lætata, quando ætas revixit
 Falcigeri celebrata Divi.
 Non una luctu tu tamen inclytæ
 Duci parentas. Florida labitur
 Qua pulcher Arnus per fluenta,
 Magnæ animæ exuviis paratur
 Sublimis urna, & Mygdoniis procul
 Desecta campis marmora; regiæ

*Moli sacrantur: stant avita
 Magnanimi monumenta Regis;
 Fernandus, olim gloria purpuræ,
 Mox scepra sumens stat tumulo Pater,
 Primaque Germanus juventa,
 Quem rapuit Libitina, Cosmus:
 Hinc justa natæ sat Lothari genus
 Christina solvit, funeribus suis
 Vivax senectus, & decora
 Austriacis mulier triumphis;
 Laurensque, & ostro Carolus emicans;
 Regnansque pubes, sanguinis inclyti
 Et tota proles allaborat
 Funereos decorare manes.
 Quin ipsa mæsto Mantua Mincio
 Matrem fatetur luctibus, & cinis
 Gonzaga tædis incalescens
 Gliscit adhuc sociare busta.
 Late illa terris flebilis occidit,
 At Sena multo flebilior tibi.
 Ergo supremum redde munus
 Exsequias miseras merenti.
 Sed parce questu: Cecropio magis
 Dicas cothurno, & laudibus efferas;
 Divum supernis quam choreis
 Relligio, & benefacta miscet.
 Hanc tu coruscum sollicita prece
 Verere sidus, si manet integra
 Post fata virtus, si beato
 Respicit intuitu procellas.*

XXIX. AD

XXIX.

AD VRSVM COMITEM
ILCIUM.

In gratiam Hectoris Ninii; cum ei primam ex Senecæ Tragoediis dedicaret, Hetrusco sermone ac rhythmō donatam.

Quæ jam cothurno nobilis Attico
Regum timendos Melpomene canens
Regina casus, grandiore
In Latium sonitu evolavit,
Scenasque Athenis prætulit Italas,
Præsens theatris seu lacrymabiles
Videre vultus, seu timentes,
Aut trepidum furiare pectus;
Nunc vincita Tusci cyclade carminis,
Novoque gaudens eloquio, ad tuum
Accurrit aspectum, tuoque
Nomine amat decorare frontem,
Hetruriæ Magni ô Ducis unice,
Vatumque Meccænas; sibi te decus
Annæus hic vult, te beatum
Quem gremio Charites tulerunt
Musaque Pindi, Socratica & domus
Fovere adultum, quem sibi regia
Extrema Iberi experta, mores
Et fidem & ingenium probavit.

D 3

Quem

*Quem consulentem inter Proceres amat
 Vocatque mentem Curiae, & arduas
 Res ordinare praeponentem
 Tusciae amans dominator orae.
 Victore tandem te perit invidus
 Livor, nec annorum rabiem timeat
 Obliviosam, quando Virtus
 Imperio Nemesein coercet.*

X X X.

AD ANGELVM GRILLVM.

P*Risca fides Ligurum sileat, quem funus acerbum
 Plorantem ad superas fert abiisse plagas.
 Sumserit albentes plumas, propioraque letho
 Tempora festiuis vocibus ille canat.
 Magne Senex, nivei reddis miracula Cygni
 Nobis, & cantu nobiliore gemis.
 Par senium vultu, Ligurum par gloria gentis,
 Dispar laus querulo sed tamen ore sonat.
 Impuros vagus ille, pios tu quæris amores,
 Hic prope quam terras, tam procul ipse volas.
 Exequiale sonans illi est vox nuncia mortis,
 Ipsa tibi æternum Musa superstes erit.*

XXXI. AD

XXXI.

AD VIRGILIVM MARCHIONEM
MALVETTIVM.

In gratiam Hectoris Ninii ; cum alteram Tragœ-
diam dedicaret.

Per astra quo te corripis arduum,
Claroque pictas lumine semitas
Transcurris heros? ô vetustæ
Grande decus columenque gentis.
Descende paulum munera deserens
Præclara mentis, qua sociabiles
Musæ pererrant, & decentes
Phœbus amat genialis umbras.
Sen per latentes providus omnium
Scrutare causas, jam sapientiæ
Consultus, & terræ labantis,
Et superi bene doctus orbis:
Sen, quæ beatiss. dogmata Patribus
Lucis retexit conditor, aspicias,
Deumque, divinasque formas,
Et patrii decus omne Olympi.
Sen, civitates quis deceat status,
Queis corrigantur moribus, edoces,
Quid bella, quid paces, qua & arte
Sceptra cadant, maneatve, in auras

D 4

Dedisse

Deditse solers, dum sagulum geris
 Equestre, florentem & senio volans
 Præcurris ætatem : remitte
 Ingenium levioꝛe cura ;
 Nimisque Tuscis excipe vatibus
 Graves cothurnos, Mæonidum chore
 Sat notus hospes, & parentis
 Nomine jam patiens vocari.

X X X I I.

H O R O L O G I V M P V L V E R E V M.

Lympha olim vitæ divisit mobilis horas,
 Qua servat gratas mollis arena vices.
 Scilicet haud ævi potis est ars ludere cursum,
 Quin referat, quæ te seria damna premunt.
 Tempora per lacrymas monuit properare cadentes,
 Nunc properante monet funere, quantus eris.

X X X I I I. V O.

XXXIII.

VOLVMNIO BRANDINELLIO.

Ostenderat Auctori poëma dramaticum, nuper impressum; ejusque sententiam rogaverat. hanc ipse eodem die, post lectam operis præcipuam partem, candide ac familiariter sic expressit.

BVrenum, si nosse petis, me iudice, quantum
 Quodve poëma sit, an flammis an luce probandum
 Crediderim; ingenuum, satyra de more, faterer,
 Si, quondam quæ major erat Venusina loquendi
 Simplicitas, & quod dubiis in litibus acre
 Iudicium Flacco, hæc eadem mihi fata dedissent.
 Non impune tamen studiis melioribus horas
 Nequicquam abstulerit varia farragine sartum,
 Quod nova, quod vetera, & nimium tot dissita jungit
 Drama; sed hinc breviter sensus penetrabilia pandens
 Edicam. Fuit his unus de plebe diebus,
 Qui Bacchi latices biberat, geniumque recenti
 Versabat varie fœcundus imagine rerum.
 Hic galeam capiti apposuit, rubeum inde galerum,
 Mox regis diadema, togam superinduit atram,
 Post multas pelles, plumas, & pallia centum;
 Denique, ne multis, Regem, civemque, Duce[m]que
 Et Capitolinum heroem sese esse putabat,
 Agricolam, & maris & terræ cælique animantem.
 Dicebam: quodnam ista recens est machina monstrum
 Pannosumque chaos? tacita aut quanam arte movetur?

D 5

I s que

Usque adeo insipiens dum vult esse omnia, nil est ;
 Et male confuso non noscitur ordine rerum.
 Huic non absimilem speciem mihi reddidit ista,
 Cui nec nomen adest unum, nec lingua ; animosus
 Nam sibi cunctorum cupiens encomia vaturn
 Autor Pacuvium gaudet junxisse Maroni,
 Papinio Plautum miscet, Senecæque Catonem,
 Verbaque bis senis tabulis furatus operta,
 Dum se omnem jactat vatem, dat nullus haberi ;
 Atque antiquatis sensum sub vocibus ultro
 Personæ ignorant, auditor & ipse requirit.
 Sic sibi dat meritam præsens audacia pœnam.
 Qualis quæ terras exosa est barbara viles,
 Affectans cœlos, vario gens murmure voces
 Prodidit incomitas, nequicquam audita, superbum
 Liquit opus ; nec par superis stetit ardua moles.
 Maxima pars hominum sermoni intenta Latino
 Arripit ex omni consuetas tempore voces,
 Tentatura novas artes : disconvenit ille
 Offenditque aures clamor, variatque tenorem.
 Ut quondam juvenes, dum Bacchanalia ludunt,
 Conclusos catulos arca, vexere quadrigis
 Per fora, per plateas, circum caudasque ligarunt,
 Quas mox transmissis per mille foramina loris
 Attraheret cantûs præses, raucasque seorsum
 Servaret voces, inde atque subinde latrantum ;
 Horum sub numero claudit se Belgicus ille
 Ferrens, & Plauti, & Senecæ, Tacitique colonus,
 Rhetoris ignarus Fabii quid pagina dicat,
 Discipulis prohibens puro cum Cæsaris ævo,

Ne desueta senis committant verba Catonis,
 Quæ neque dixisset Cato, si tunc viveret. At me
 Tantæ Burenus revocat novitatis amator,
 Qui non verba sibi solum, sed totum opus ante
 Vlli intentatum princeps eduxit ad auras,
 Virgilii exemplo, Flacci, doctique Lucreti;
 Qui sic Pieridum peragrant loca, nullius ante
 Trita solo: juvat ire jugis, qua nulla priorum
 Castaliam molli divertitur orbita clivo,
 Et primum Latio Parios ostendere Iambos.
 Sed male, quod prisco licuit, jam tempore nostro
 Ille etiam licuisse putat. Cum quisque Latinum
 Redderet eloquium, vivens ea lingua vetustos
 Et valuit mutare modos & ferre recentes,
 Augeri, minnique suis quoque vocibus ætas,
 Ut sylvæ foliis pronos mutantur in annos.
 At postquam antiqua periiit facundia Romæ,
 Quam nos ex mutis tentamus ducere chartis,
 Nec sat, quæ quondam fuerit, novisse valemus,
 Nec tenuem aut aspiratam recto ore profamur;
 Non nisi quod Latia sub voce scientia quæque
 Discitur, à primis illam perquirimus annis,
 Quæ minni angerive nequit, quia mortua pridem est,
 Atque recens alias invenit Thuscina voces.
 Ergo hanc Hetrusco veniam Burenus habebit
 A sermone libens, qualem Guarinus, & omnes
 Accipiunt, quia vivit adhuc, redditque Latina
 Vsq; vices linguæ. Quæ tanta audacia vati?
 Unde hæc, post Latii strages & funera, fluxit
 Verborum seges, immansi vomere belli

Everts-

Evertere Gothi campos, & Vandalus acer,
 Atque novis longe diversa renascitur hortis
 Italia? unde hæc alternis sermonibus aptos
 Fabula destituit versus, Venusinus ut instat
 Atque Stagiraus? grandi quis carmine miscet
 Colloquia? utroque heroum si facta canuntur,
 Non tu permutes; Maro num vel Homerus Iambos
 Promunt? Unde gemens querulo philomela fritinnæ
 Murmure, Aristophanes scena prælusit eadem,
 Dum ranas, volucresque sua de voce canentes
 Ostendit populo? At Græcis quam magna potestas
 Audendi fuerit, dicam; queis spiritus omni,
 Accentusque manet verbo, queis ludere cuncta, &
 Lascivire dedit Comus salibusque jocisque:
 Non id ubique tamen; certis est Attica dictis
 Gratia, nec tales, Fabio si iudice standum est,
 Unquam dicendi Veneres Romanus haberet:
 Nec quisquam est ausus quondam, cum tantus in Vrbe
 Proventus vatum recitaret carmina totis
 Mensibus, & docto caneretur nenia vulgo,
 Frontonis platani convulsaque marmora clamant
 Semper & assiduo ruptæ lectore columnæ.
 Adde, quod & ranam & volucrem parce tribus illic
 Ludit Aristophanes in versibus; iste bis octo,
 Bisque crepat senos. utinam meliora sequutus
 Mandasset libris, cui grande est atque poëtæ
 Ingenium: juveni quem tu cecinisse Maroni
 Vel non absimilem dicas, si paucula demas,
 Vel Senecæ æqualem, tragicum si scribat Iambum,
 Ut saltatores confert, ut cantica promit.

XXXIV. AD

XXXIV.

AD FRANCISCVM BALLATVM,
IN OBITVM CELSI CITTADINI.

Rogatus à principe Academiæ Philomathum Senis, viri doctissimi mortem lacrymatur, ejusque laudes interferit, Romæ degens, ubi eum operiebatur.

*Q*uid ô retractas, non coëuntia,
Impressa dudum vulnera pectori?
Raptum dolori quid redonas
Mancipium, lacrymasque cogis
Inter fluentes condere naniam,
Atque astra divis tangere questibus?
Non sic honores nostra sacrat
Præfica Melpomene sepulcro.
Festiva molli tu melior sono,
Francisce, tendes carmina barbito,
Me dum renascens luctuoso
Funere tristitia, heu, fatigat.
Par efferendis non ego laudibus,
Fundam querelas. Occidis, occidis,
Lux una Senarum vetustæ
Gentis, & Aonidum sacerdos.
Nequicquam ad album te maneo Tibrim;
Et fracta letho fœdera conqueror
Amicus hospes, quo sepulta
Des veteris monumenta Romæ;

Qua

Qua parte vastis molibus opprimi,
 Tegique rursus contigit ædibus,
 Qua summa priscorum regeſtis
 Stant procul inferiora nostris
 Delubra templis. occidis, heu, senex,
 Materna Tusci quem colit arbitrum
 Loquela sermonis; veretur
 Quem Latii decus atque purum
 Intacta Pallas; quem sibi vindicat
 Solers alumnium Græcia; nec minus
 Doctrina clarat, qua disertos
 Esse Deus dederat parentes
 Primos, superbi quaque operis ream
 Vindex ab uno gutture miscuit,
 Elata cum frustra supernos
 Cessit humo Babylon triumphos.
 Quid mollioris me iuuet ingenium
 Artes referre, aut pergrave sensibus
 Carmen Platonis, vel reclusis
 Dotibus omnigenæ parentis
 Mentem beatam, sive retexere
 Doctam, vetustas quicquid in abditis
 Caliginosa abscondit antris,
 Seu gravidam serie recentum
 Rerum, & notandis moribus integram;
 Adempta quando quot mihi munera
 Luctus tot extendunt in ævum,
 Et memori lacerant querela?
 Sors ægra faustum deterioribus
 Quid non repensat? Protinus accidunt

*Vt rara nobis, sic repente
 Se bona proripiunt: in horas
 Merces laborum credita, redditur:
 Coëmta damnis gaudia nec juvant,
 Præcepta quantum nos acuto
 Excruciant miseros dolore.*

XXXV.

HOROLOGIVM PVLVEREVM.

E*Xiguus vitreo refluit qui carcere pulvis,
 Dum rapido monstrat quo fugit hora pede,
 Quam bene mortalis metitur munera vitæ,
 Nostraque sub fragili tempora mole refert!
 Captivi rapimur fati: quod vivimus, hoc est
 Usque mori, & tenuis, quem capit urna, cinis.*

XXXVI.

DE EODEM.

Q*ui pulvis nunc, lympa fuit, quæ lympa, Lycoris.
 Hæc dum quærit Hylam, tota abit in lacrymas.
 Irrequieta diu, guttisque tepentibus ævum
 Dum secat, in cineres aruit ipsa suos.
 Nec mores oblita, vagos jam quærit amores,
 Itque reditque viam devia, seque fugit.
 Heu, miseros quid tempus edax male vertis amantes,
 Si redivivus adhuc funere torquet amor?*

XXXVII. FRAN-

X X X V I I .

FRANCISCO CENNINO
CARDINALI.

Cum, Nuncius Apostolicus in Hispania, Cardinalis
crearetur, purpuram gratulatur, ac laudat.

V Ivax Iberis dum canit ultimis
Te fama, & oras undique transmeat,
Tuisque par interminatis
Promeritis diadema nectit;
Dum voce cantus format aheneos,
Quamquam fluenti pascitur aëre,
Tollitque caelo, & mortis expers
Perpetuis monimenta gestis
Aternat: intra ô consite Principes,
Tractant perenni qui Capitolio
Terrarum habenas purpurati, &
Sceptra tenent propiora caelo:
Ne sperne mollis carmina tibiæ,
Quæ plausibus miscet popularibus.
Dicam vetusta te micantem
Progenie, patriaque Sena,
Dicam potentis te Themidos jubar,
Doctumque pectus, seu variabile
Frenare vulgus, seu superbas
Eloquio revocare mentes.
Dicam peritum res bene publicas
Componere, & Regum placide arduos

Novissè

*Novisse sensus, atque diris
Consilio superesse fatis.*

*Majora certis præmia te manent,
Restatque forsàn maxima pars tui
Edenda terris. Hac sequar te, &
Voce canam graviore Vates.*

XXXVIII.

NEMESIS.

Theodorico, Gothorum Regi Ariano, cœnanti,
caput piscis, tamquam Symmachi, à se nuper
occisi, terrorem, ac mortem intulit.

Q*uem Geticus furor, & vecors magis implet Arius,
Cerne, epulas inter quam male parcus hebet!
Sanguine Christiadum madidus, sicco ore Lyæum
Nauseat, & sitiens vina liquata fugit.
Torquetur secum mens ipsa; sibi una, satelles,
Et reus, & pœna, & carcer, & uncus adest.
Dum damna insontum sua crimina pectore versat,
Et dapibus curas pellere querit iners;
Dentibus exertis, oculisque minacibus, auro
Illusus lauta piscis ab arte natat.
Convivæ risum capiunt; Rex inde pavorem:
Symmachus, exclamat, stat mihi lance minax.
Terruit extincti species; umbratilis hostis
Hunc jugulat, terris qui modo terror erat.
Usque adeo & grandes animas, regesque superbos;
Cum Deus est vindex, mortis imago necat.*

E XXXIX. ITER

X X X I X.

I T E R M E L I T A R O M A M.

Triremibus illud Messanam ac Neapolin usque,
 tum vero lectica, actum, extemporali carmine
 complectitur; ac omnia, quæ contigerunt, bo-
 na fide recenset.

*S*exta dies aderat, Tauri qua plaustra regebat
 Ætherius Titan, Melitæ quum littora linquens,
 Australesque plagas, Arctoi sideris aura
 Germanum vocor ad Rhenum. Felicia saxa
 Multiplici ac tuto ratibus circumdata portu,
 Hortique, arcesque, æternum faustumque valete:
 Vos Cruce candentes, Europæ nobile pignus,
 Illustres Equites, metuendaque pectora Marti,
 Tuque ô Lascaride senio venerande Magister
 Votorum nova quem ratio ac diploma creavit,
 Tu Frater, tu care Nepos, Civesque, valete.
 Sic lacrymans ergo Melitæ divellor ab oris,
 Et me remorum puppis vi ducit in altum,
 Cui sacra designans Nicolai affulget imago.
 Impatiens maris exsomnia diducere noctem
 Compellit stomachus, miseroque regurgitat æstu.
 Aurora interea Siculas ostendit arenas,
 Vnde onerant naves Cerere; has dixere coloni
 Ad Puteal; notus priscorum Caucana portus:
 Turritum rado, Zephyro spirante, Pachinum,
 Quasque

Quasque vocant nautæ claras Bindicaris undas,
 Et scopulum infami signandum nomine Longi,
 Vnde Utica immani geminas cum strage triremes
 Abduxisse tumet, Melitensi ex agmine prædam;
 Punica væ nimium populis infensa Latinis
 Corda! iterum sitiunt nostrorum in bella cruorem
 Posthuma, Barbaricis Libyæ rediviva carinis;
 Vos mare, vos venti aversi, vos sidera perdant.
 Casu illo extincti cædem miseratus amici
 Dum sociis memoro, plenis feror æquore velis,
 Atque Syracusia post quintam exponor in urbe.
 Reliquias tennes proh magni nominis! illic
 Fons, Arethusa, tuus sordet; vix signa theatri
 Exstant; sola tonat geminatis vocibus echo;
 Innumeris tellus superest effossa sepulchris;
 Exeso oblique sinuatus marmore carcer,
 Et lapides cæsi, referunt nunc usque tyrannos.
 Hospitio excipiunt Patres, vinoque suavi
 Me recreant: magna hæc populis atque unica merces.
 Postera lux terras aufert: medium ipse triremis
 Occupo, nam centro minor est ex æquore motus,
 Nec stomachum ledit. Portus, & mœnia parvæ
 Augustæ inspicimus, Megaros, Hyblæaque prata
 Ardentemq; Aetnam. Catinam tum, Tauromenonque;
 Transimus noctu; Phœboque oriente, furentem
 Ex arcto pontum velis remisque secamus,
 Dum sociam averso navem molimine fluctus
 Impediunt; rabidaque tua, Zanclea, Charybdæ
 Posthabita, quarta terris appellimus hora.
 Lunata immensum circumdant cornua portum;

Marmoreis domibus Philiberto ornata Sabando,
 Dum regeret gentes : stant summa palatia regum ;
 Aenea prospectum decorant simulachra Ioannis
 Austriaci : extrema pertingit Nerea sponda
 Fons Parii lapidis ; senas hic Mello triremes
 Sicelidum prorex, & rebus magnus agendis,
 Parthenopen tendens adjungit. incestus amicum
 Præcipiti lapsu perculsum linquo, marique,
 Post geminum solem, rursus me trado fluenti.
 Mittitur, & quoniam, regalem nostra Panormum,
 Altera me recipit puppis, quæ nomine claret
 Divinæ Matris, sequitur Victoria cursum ;
 Ambæ armis validæ, remis pernicibus ambæ,
 Albentesque Cruce. octonæ procedimus una,
 Solventes portu bombis, fremituque tubarum.
 Per noctem stetimus ; præruptum sole nitente
 Trajicimus Scyllæ monstrum, perflantibus Austris,
 Magnasque undanti spargentem vertice flammam
 Strongilon : à dextra scopuli, Gioiæque recedunt,
 Euphemique sinus, notum Lametia nomen
 Oenotriis, miseræ terrarum motibus urbes
 Concussæ nuper, Cive & quæ Paulla nitescit
 Adscripto superis, ac terra Lemnide turget.
 Nauseat interea stomachus, refugitque soporem.
 Altera lux oritur ; nostro Palinurus ab ore
 Avolat, & littus Policastri, & molle Salernum,
 Cui tumet hinc sinus, hinc Pæstana rosaria crescut :
 Me non aura levis recreat, non læta jacentem
 Scommata, quæ remex, alternaque jurgia, fingit,
 Nec placide ludens festivo simius astu.

Hespe.

*Hesperus adducit Capream, Dicæarchidos arcem
 Nox fert, à Puteis retinet vicinia nomen.
 Septima lux Maji, dum undis exæstuat æquor,
 Dat cymba tenui Baiarum tangere littus,
 Et longam rheda celeri traducere cryptam.
 Quis vastum labor hic montem terebrasse, viamque
 In rectum lato sculpfisse in fornice saxi!
 Obscuro, mirum, nullæ sunt tramite fraudes,
 Præterit & tutus quavis cum merce viator.
 Antrum Relligio servat, mediumque Mariæ
 Excolitur numen, parvaque è lampade fulget.
 Parthenopem nona ingredior; dum tota supellex
 Atque una famuli pinu vectantur eadem
 Tibridis ad fauces; paucis comitatus in urbe
 Chalcidica sisto, membris ut grata vigorem
 Restituat statio. nequicquam; nuncia mortem
 Fama refert caræ quondam genitricis; amatos
 Annis bis septem vultus spectare petentem
 Mors inopina rapit: senium, prudentia, mores,
 In Cælum, pietas, natorum & vota tulerunt,
 Marsiliæ, Senis, decus ô memorabile gentis.
 Obvius huc nostri successor venerat ante,
 Quæsitur Fidei, Melitam tuto æquore tendens,
 Insignis Præsul, Civisque: huic muncri omne
 Committo arcanum, ritusque, & jura regendi.
 Non hîc Pausilipi collis, non Mergilline,
 Non cineres vatum, Græcæ non otia gentis,
 Deliciæve juvant: prisca monumenta decoris,
 Munitæque arces, & magna incendia montis
 Frustra me invitant. Vna hæc satis anxia cura*

Corda premit, matrem amissam, Neritique negatuna
 Visere desponsam, & sanctæ connubia Mitra.
 Quinque dies igitur Sirenum sede moratus,
 Hora digredior sexta: lectica nepotem
 Meque vehit; subito Aversam, majoribus olim
 Atellam, notam ludis scenaque jocisque,
 Transimus, Capuamque die inclinante subimus.
 Quid non longa potest ævi mutare vetustas?
 Horret ager, pallent populi, vix umbra potentis
 Ac cineres Capuæ; vastæque cadavera molis
 Trunca vides. Isthæc, quæ floruit æmula Romæ,
 Hannibalemque ferum, Bacchi Venerisque beatis
 Deliciis, auroque simul luxuque, subegit,
 Nunc prostrata jacet: titulum minor altera servat
 Quæ prope Vulturnum; dimittit Phosphorus unde,
 Nec sinit eximii me Præsulis ora videre.
 Prandia dat Geticis exim vicinæ tabernæ
 Mœnibus, ut perhibent, Catanensi à Virgine claris.
 Huc sacer Orator casu convenit, amicos
 Currit in amplexus, alternaque verba profamur.
 Insertis teritur restans mox Appia saxis;
 Minturnas, Marii campo's & vidimus udos
 Exulis effugium; tacitumque in gurgite Lyrin
 Non rate transimus dubia, sed ponte trabali
 Edomitum ruper; noctu pervenimus urbem
 Ad Mamurrarum, mutata voce recentes
 Quam dicunt Mollam; cui contra Æneia natrix
 Cajetam statuit portu, celsaque superbam
 Rupe; hic Pontificis vexatas forte triremes
 Tempestate maris, superum vi dicitur usque

Serua

Servatas; nudi pedibus, lacrymisque precantes
 Certatim subeunt templis nauta atque viator.
 Mane hinc ad Fundos declives labimur, AppI
 Semita quo ducit. Colles stant undique circum,
 Aura tepens hortos, & citria poma per annum
 Educat; at campum casuraque tecta colonus
 Rarus habet; vigili servatur milite porta,
 Durus ubi exactor vectigal pendere cogit,
 Aurum nec patitur nec mercem sedulus ultra
 Efferi, redimat ni multa pecunia fraudem.
 Leticam sexta petimus, nemorumque per umbras
 Perque maris littus nona devenimus Anxur.
 Sublimi antiquum saxo supereminet Anxur,
 Ad laevam spectat Circaeï culmina montis,
 Et refrago expellit spumantem Nerea dorso;
 Nunc Terracina est nomen; plebeia tecta
 Lustramus, veteresque ædes, rarumque popellum,
 Ac nimium tragici quondam monumenta theatri.
 Inde suburbano tenui nos caupo malignus
 Detinet, exiguas epulas vinumque ministrans.
 Surgimus, & Volsca prognatam gente Camillam
 Porticibus pictam Priverni inspeximus; illius
 Sanguine Romulidum clarus discesserat ante
 Pene horam Præses; scriptis huic mitto salutem,
 Fortunam damnans, vetuit quando ora tueri.
 Undecima attigimus rivum, quem sæpe viator
 Serus init lembo gracili: prope commoda somnum
 Præbent tecta, Novas Ædes dixere coloni.
 Hinc matutino abscessu lente imus ad usque
 Occlusam portam; pretio convicia miscens

Quam referat querulus, quicumque huc transeat hospes:
 Et Sermonetæ summo surgentia clivo
 Mœnia cernentes, parvo emittis vespimus effcis
 Ima taberna tuis. Celeri lectica Velitras
 Ad decimam passu defert, Octavia proles
 Olim, Cardinei decorat nunc Purpura honoris:
 Eminent urbs campis; urbi Prætoria celsa
 Stant super, atque foro grandis præfulget imago
 Aenea Pontificis, referunt & carmina laudes
 Magne VRBANE tuas. ad lævam luce sequente
 Cernimus umbrosi speciosa palatia Castris
 Gandulphi; domus ô Charitum, sacra otia Musis,
 Rus BARBERINVM, sylvisque virentia parvis
 Stagna lacus puri: post quartam mensa Marini
 Detinet, & volitans lusum dat mitis hirundo.
 Ductus aquæ quondam, factum cui Tepula nomen,
 Grande opus, & multis assurgens arcibus alte,
 Dirigit ad Romæ portam nos usque Latinam;
 Hic sacer Astrææ præsul currente quadriga
 Obvius excipiens, caris stipatus amicis,
 Hospitium donat clemens, geminatque favorem.

X L.

ITER FERRARIA COLONIAM.

Qua terra istud, qua fluminibus Mæno Rhenoque,
actum Anno CIO IOC XXXIX, profequitur; no-
tatu digna, quæ viderit, recensens.

Qui Prolegati jamdudum munere functus,
Exacto felix tecum Ferraria lustro,
Tantundem Melitæ Fidei Quæstor obivi;
Ecce iterum tua tecta libens, atque arva, reviso,
Dum celer ad Rheni regiones Nuncius, æstus
In medios, propero, magni quo jussa sequentem
VRBANI impellunt. Quartam præbebat Iulus
Lucem, cum Eridanum transgressus ponte abiignis
Navibus imposito, medio quem flumine, longo
Devinctum fune, ac verso temone fluentem
Obscuri dixerè Lacus: per plana recedens
Bentivoli siccata manu, cedentibus undis
Imperio Cereris, Trecentæ ad prandia veni.
Hic nos ad dextram transmittit Tartarus oram
Innocuus, comitemque suo dat se aggere plenus
Proximus illi Athesis: Lignani sole cadente
Mœnia contigimus, rigidus verum inde repellit
Occlusæ custos arcis, noctisque per umbram
Cogit ad Anghiari infelix divertere tectum,
Hic ubi sicca fames lassis somnum artibus arcet.
Postera lux oritur; non mundo nomine dicta

E 5

Insula,

Insula, tum recreat dapibus, patriamque Catulli
 Ostentat celebrem; planis interluit illam
 Cœnomanum campis Athesis, clivoque resurgit
 Vrbs, cultu hortorum, ac veteri spectanda teatro:
 Dives opum, populoque frequens, domibusque superba
 Scaligerum quondam, Venetum nunc scepra veretur,
 Amisso hinc famulo, quem labes Græca notabat,
 Digredimur sexta, triviis, miserabile visu,
 Obvia ab arboribus suspensa cadavera fontum
 Inspicimus, læva refluus dum labitur amnis
 Impiger, angustaque utrinque à valle receptus
 Præruptæ rupis, Clusam dixere coloni;
 Miles ubi exiguum callem custodit in arcto,
 Leticamque humeris transfert. pervenimus inde
 Dulcevum, Venetæ pagum ditionis, ad horam
 Undecimam, & mane ad quartam nos detinet Alla
 Hospitibus gratis; prima hic hypocausta videri
 Hyberna incipiunt; Germani Principis urbe
 Constitimus noctu, Robur cui nomina fecit.
 Euganeis quondam regio populata recedit,
 Qua læva exoriens diffundit lumina Titan.
 Sancto Concilio Patrum laudata Tridenti
 Tempora diem, & dulci nos Præsulis ora morantur
 Alloquio. æstivum nocturnus mitigat imber
 Phœbum, & perniciem damnosi pulveris arcet.
 Ad Levis pontem placido sermone benignus
 Deducit civis; reficit mox mensa Salorni,
 Auraque, quæ nimbos udoque tonitrua cœlo
 Evocat, & madidos vicinam pellit ad Egnam.
 Frigida Bolzanum cœnosaque semita ducit,

Empo-

Emporium felix, ac multis mercibus aptum,
 Germanis Italisque & Gallis collyba mutat.
 Liquimus hic Athesin pransi, Vallemque Venustam,
 Tirolique arcem læva, dextraque gemelli
 Excipimus strepitus Atagis per confraga saxa
 Precipitis; noctu fessis exile paratur
 Hospitium Colmar; comitem tum fervida febris
 Occupat, & famuli incerto vestigia gressu
 Obliquant, Baccho madidi; per compita aberrans
 Ebrius hic medio solis disparuit æstu,
 Æthiope amisso ad noctem comparuit ille:
 Post ortum lucis læticiæ confidet æger.
 Ipse equitans Rhætis exulta ferocibus arva,
 Et Brixinensem Zephyris vernantibus urbem
 Devenio; vino puras hæc addidit undas,
 Frigore quæ certant, nivibus per proxima montis
 Culmina conspersis: argentem exponit ad urnam
 Exiguus Mols; hinc placida transacta quiete
 Nox est: Sterzingam ascendo, celebrata fodinis
 Argenti loca, Phæboque exoriente nivosum
 Ad Pyrenæum, per celsa cacumina Preiner
 Quem vocitant montem, Arctoas revolutus ad Alpes
 Dimissoque Atagi, (Laisack dixere recentes,)
 Steinachium versus declives labor in oras.
 Extrema medio descensu carmina sponda
 Æri incisa locum signant, ubi Carolus orbe
 Hesperio rediens Cæsar, venientis ab Oeno
 Ferrandi Austriaci amplexus fraterna que amoris
 Excepit signa. hinc præbet Greis prandia, serra
 Qua, fluidis agitata, trabes intersecat, undis.

Marræ.

Matra rigens cœnam ponit ; Matreia Latinis
 Scribitur : hinc illinc rivis labentibus , Oeni
 Venimus ad Pontem, Insprukum cognomine vulgi.
 Hanc Tusca Austriaci moderatur Principis urbem
 Iamdudum conjux , sceptrum cessuraque natis
 Insignis pietate præit, cunctisque verenda.
 Ad trinam hic lucem subsisto, exceptus honore,
 Delicias Ambræ, arma Ducum, simulacraque Regum
 Aenea sacratas laudo disposta per ædes,
 Reliquias divûm, gemmis auroque nitentes,
 Templaque magnifico Patrum surgentia sumtu.
 Hic pluvia assidue, nebulaeque, nivesque perennant ;
 Atque ideo hybernas æstivo frigore vestes
 Indutus, propero Seefeldt, miracula templum
 Servat ubi, sacram Cererem, cantisque recessum :
 Nobilis ancipiti quondam cum mente superbit,
 Et majora petit non flexo poplite liba
 More Sacerdotum, vix aræ accessit, & ipsum
 Cepit dura silex pedibus calcata prophanis
 Hiscere, stant saxo cava adhuc vestigia crurum
 Impressa, ac dextræ, sanctis quam admoverat aris.
 Tum Mittenvaldi, Phœbo inclinante, quiesco :
 Hinc lacus aspicitur tremulis spatiosus in undis,
 Quem circum colles sylvæque umbræque coronant.
 Vescor ibi ; at valles jam jam pertæsus iniquas
 Montesque, in planas camporum transferor oras,
 Stagnaque ; dant somnum Patribus vicina beatiss
 Hospitia, ut nomen servant. Lux postera, Wolfers-
 Hausen tecta aperit, quondam statione peracta
 Vitrici hostilis flamma combusta Suæci,

Prata

Prataque, & ex cultos campos, Phœboque tepentes
 Auras, Munachiumque, senex qua regnat in urbe
 Dux, clarus pietate, armis, atque arte regendi;
 Quamque Isarus lambit, Boiis Isarisca vetustis.
 Hic ego, privatus visens delubra viasque,
 Agnitus excipior curru, sonituque tubarum,
 Inque Palatinas deducor comiter ædes.
 Innumeras ædes connectunt atria circum
 Grandia, porticibus longis circumdatur hortus,
 Fontibus exiliunt undæ; monumenta decorem
 Argent, seu varii lapidis, seu fusa metallo.
 Multiplici splendent auro laquearia picta,
 Cælatas valvas, pretiosa aut marmora cingunt,
 Aut plastes variis illudens artibus ornat;
 Codicibus cultis hinc Bibliotheca renidet;
 Hinc veterum effigies magna spectantur in aula,
 Turmaque nobilium stabulo servatur equorum;
 Regia, Cæsareo hospitio devota, nitescit
 Haud minor ætheria solis, quam carmina fingunt.
 Impia Suecorum flexerunt lumina regis
 Deliciæ; obstupuit visis, flammisque pepercit.
 Omnia miratus regali condita luxu,
 Assiduis quamquam pluviis cœnoque refertas,
 Erro vias, Pruchamque peto, qua labitur Amber.
 Interea Bavarus transmittit munera Princeps.
 Digredimur pransi octava, parvoque cubili
 Dat tenuem victum Fegerbach rusticus hospes.
 Imbre madens exin Fridbergæ incendia cerno,
 Ad dextram rursus surgentis, barbarâ postquam
 Agmina cesserunt: ad quintam me tenet, amne

Vallata,

Vallata ac muris, Augusti nomine dives
 Vindelica, urbs quondam multis exculta colonis.
 Hic Lycus hinc Vindo geminatim confluit; altas
 Scandit lymphæ ædes, arctis siphonibus acta,
 Ingenio gentis, proprio mox pondere multis
 Fontibus effundit sese, rursusque per auras
 Sponte sua levior resilit, luditque cadendo
 Per medias æris statuas; hic machina portas
 Dum referat coram hospitibus, post terga recludit:
 Dædaleæ arcanis pulsantur motibus horæ,
 Æmula naturæ astrorum ingeniosa volatus
 Sphæra refert; solisque vias, lunæque labores,
 Exiguus miscens immensos orbibus orbes.
 Bellica sat multis hoplothea refulget ab armis.
 Hic artes cultusque vigent, hic curia splendet,
 Templaque, sed miseram vexat nunc hæresis urbem.
 Rheni ad castra ducem Weimarum funere cassum
 Fama refert, passimque hostes sub signa venire
 Cæsaris; hic lucem ingratam mihi tædia & imbrēs
 Efficiunt, magno tæupo quam vendidit auro.
 Afferimus Westendorfi, queis vescimur, escas,
 Et Donawerdæ decima consistimus hora.
 Insula Danubii Germanis voce Latina
 Vertitur; urbs Bavarō concessa, binominis Istrī
 Adjacet ad ripam, tennes qua Wernius undas
 Admiscet, dudum crudelis præda Suæci,
 Bellorum flammis ostentans diruta tecta.
 Sol simul illuxit cælo, nos grande subimus
 Cænobium Kaisaim, desolatoque jacentis
 Puechdorfi colles, Monhaimque ex hoste paventem;
 Namque

Namque ubi viderunt venientes, arva fugaci
 Corripuere pede agricolæ, jumenta trahentes
 Ad castrum; patuit juxta accedentibus error,
 Excussisque metus; dapibus tum vescimur; omen
 Infaustum fingens, sextam quod solverat ante,
 Subvertit currum demens auriga; cadentum
 Alter crura dolet, caput alter; hic ora, latusque.
 Dextera Wiltzburgi eminent arx invicta Suæco;
 Dant Weissenburgi defessis moenia somnum,
 Rednitzi ad rivum, hæretico dominata furore
 Imperii tellus; prædonum hic agmina fertur
 Insultare viis, spoliisque inhiare per umbras
 Sylvarum; atque ideo pretio conducere iniquo
 Cogimur armatas acies, ipsumque timendum
 Tutamen. Bello semivstam Teutoniam urbem
 Militis Oellingam, & Pleinfeldt lux postera monstrat
 Per dubios colles. Rotti tum campo malignus
 Detinet, extorquens mentitis artibus aurum;
 Et Norimbergam, hinc tempestas orta, latronum
 Inde timer, propero cogunt contendere cursu.
 Hercyniæ in medio sylvæ gens Norica tutum hanc
 Effugium exstruxit, campos populantibus Hunnis.
 Assurgit placide clivo, circumdata muro
 Urbs gemino, centrum Germanis; dividit undis
 Pegnitiis; veteri miles supereminet arce,
 Quam circum turres & propugnacula cingunt;
 Artificum ingenio pollens, populoque frequenti,
 Lata vias, plateas, immensa palatia, templa,
 Fontesque ostentat, cæco sed lumine, falsa
 Religione tumens, Erebo sua funera debet.

Nuncius

Nuncius, hostiles prædatum hîc serpere turmas,
 Bambergam versus merces, armentaque equorum,
 Fert lacrymans; equites ideo, cedente senatu,
 Et tubicen sumti: Ermstkirchenum ad inhospita tecta
 Noctu imus, paleæ præstant sat molle cubile;
 Arma manu socii disponunt prompta, suasque
 Excubias: nebula abscessum comitante, Neustadt
 Reliquias belli miseras, incendia, plorat,
 Desertasque plagas; Langenselti arva, Pibrachi,
 Maternæque Ceres complet, parvisque Lyæus
 Vitibus exornat, Moenus qua interluit amnis
 Kitzingam: Vpilio Pipini hanc condidit urbem,
 Ut perhibent Franci, templum claustrumque beata
 Filia Adelheidis; noctem hîc producere somno,
 Et siccare iuvat vestem unumquemque, madentem
 Imbribus. Herbipolin melior via, & algida vento;
 (Wirzburgum vulgo) post quartam præbuit horam.
 Hic placido regit imperio Dux Franconas, idem
 Et Pastor, dives populis auroque, priusquam
 Barbara Gustavi spoliarent arma tyranni.
 Lux erat Ignat I Loiolæ debita sacris
 Pervigil, huc sera pertractus nocte quievi;
 Prævenit obsequio Princeps, unaque sacello
 Assidet, ac mensæ Patrum; tum comiter ædes
 In proprias transfert, multumque impertit honorem.
 Hic lustrare datur miseri vestigia belli,
 Arcem expugnatam, abruptumque è marmore pontem;
 Dejectasque domos, prædataque templa profanis
 Vsis addicta; antiquo sed cuncta decori
 Restituit Princeps; studiis Collegia sacris

Instructa,

Instructa, innumeros olim servantia ephesos,
 Et depellendis exin tecta hospita morbis
 Commoda, perfugium miseris, prædivite censu
 Fundata inspicimus, cultuque virentia late
 Hortorum. Augusto interea reddente Kalendas;
 Permutatur iter; comitum pars altera cymbæ
 Sarcinaque immissa, oblique qua circuit agros
 Mœnus; nos sequimur recto quo tramite rheda
 Principis advectat. Trifenstein Hesperus omnes
 Iungit, ubi divo Augustino addicta caterva
 Officiosa, dapes ubertim ac vina ministrat.
 Solvimus inde ratem remis, cursuque secundo;
 Paucula sufficiunt victum jentacula, lembo
 Advecta, atque sitim compescit frigida, castrum
 Quam donat Werthain, Comitum prænobilis ades:
 Arces interea conscendit navita, Crosmel;
 Et Rotenselfum, merces vectosque recensens.
 Appulimus noctu Freidenberg, imbre cadente;
 Klingenberg, & Werdt, adverso postera vento
 Obernburg Wolstatque aperit, cinerumque potentem
 Urbem Aschaffenburg, juxtaque palatia celsa,
 Magnorum regum veteres æquantia moles:
 Turribus assurgunt cælo quadrata rotundis
 Tecta, Moguntiaco constructa à Principe nuper.
 Addimus hic socium Francisci ex Ordine divi;
 Tarda rates pluviis exponit nocte Selingstat,
 Quam Selgenstadium Saliis auctoribus olim
 Indigenæ positam jactant; nunc Martia cædis
 Damna gemit: tenuis reficit nos mensa tabernæ;
 Et cellam dives Benedicti commodat ades.

F

Exoriens

Exoriens Titan suasit procedere lintrem :
 Ad laevam Steinheim jacet, Hanau dextera ripæ
 Occupat, exiguis juxta qua confluit undis
 Kuntzichius, fossa & gemino circumdata vallo,
 Aggeribusque tumens ; præreptam milite Adolphus
 Munit hanc multo, Martis certamine victor
 Sed recipit Cæsar : sua nauta hic nomina pandit
 Imperio promptus, petit inde umbracula, Mœno
 Qua salices altæ, sinuoso in margine, præstant.
 A quinta hic bibimus, sensimque appellimus uda
 Mœnia Francfurti. Urbis propugnacula cespes
 Aggerat, atque novo surgunt molimine turres.
 Trajectum signat nomen ; pons Saxenhausen
 Marmoreus jungit, vertas quam Saxonis ædes,
 Arcem prævalidam : confertis accola dives
 Mercibus exultans, auro ferroque superbit ;
 Libera gens gaudet sacro diademate crines
 Cingere Cæsaribus, misero sed corde rebellans
 Thura Deo superisque negat, cultumque vetustum.
 Rident hic pueri Æthiopem, saxisque repellunt
 Ad lintrem ; abscedo, veterem complexus amicum,
 Oppidulumque peto modicum miserabilis Hœstæ,
 Ignibus absuntæ magna cum Principis aula.
 Nubila lux sequitur, Kelsterbach, indeque Vlersheim,
 Russelsenque, novo & Gustavi nomine monstrans
 Munitas arces. medium orbis sole tenente
 Ingredivimur Rhenum ; lævaque Moguntia ripa
 Emicat, Augusti privigno condita Druso.
 Imperii vacuos fasces & jura sacratus
 Dirigit hic Princeps, & magni vota senatus,

Quo

Quo legitur Regum supremus in orbe futurus.
 Templâ nitent, amplâ visuntur Præsulis ædes,
 Rara vias calcât latas, & rara Lyceum
 Turba colit; Sueci restant incendia Martis;
 Sublimis magnæ collis supereminet urbi;
 Hanc duo collustrant inventis secula miris;
 Musarum genio decus immortalè, dedisse
 Centeros celeri libros excudere prælo,
 Non tarda scripsisse manu; stat plumbea quæque
 Littera lamellæ sculpta, at quæ jungitur apte
 In verba, & versus, atroque attacta colore,
 Imposito premitur folio, rursusque solutæ
 Litterulæ, cœunt rursus, varioque tenore
 Mox repetunt opus, atque immensa volumina præstant.
 Excipit hic ergo Princeps, & fronte serena
 Detinet in noctem; tum navis grandior, atque
 Remigio pollens, adverso flamine quamquam,
 Nos capit, atque Elfelt, Erbach, Gysena, Rodesheim
 Trajicit, & Bingæ sua vectigalia solvit:
 Ansonio ad Navam Gallo memorata fluentem
 Vrbs quondam magni fatalis funere Drusi:
 Hinc læva evitans scopulos in parte latentes,
 Qua laterum objectu montis se valle recondit
 Rhenus, & ambabus lascivit pampinus oris,
 Ernfelt inspicio, & muris de nomine turrim
 Mausturnum; effugium mediis erexerat undis
 Namque Palatinus, mediis & rursus in undis
 Expellunt dominum mures, ut fabula fertur
 Indigenas inter: ridens prætervehor Aschpers,
 Et Drechs, & Lorich, & Deibach postea, & Ambrach,

Dura quidem versu, sed talia nomina remex
 Pagorum expressit. Bachrach tum vidimus, urbem
 Sacratam Baccho; huic inter vineta dicarant
 Aram Germani, medioque in flumine turrim
 Pfaltz, Cubum, & Wesel, (priscis Vesalia quondam
 Mœnia, Mammeæ Augustæ celebrata sepulchro,)
 Rornich, & Sancti bina oppida utrinque Goari,
 Gurgite quo ratibus sat certa pericula subsunt.
 Welmenach, Werlen, Dalheim, Kæsterna, Boroven,
 Saltzich, atque Astmen noctu, Campisque tabernas
 Transvecti, ac Wiltzen, Boppartum appellimus, olim
 Bandobrigam; dulcis fudit quæ pocula Bacchi.
 Digredimur, nebulas Phœbo adducente, & Orestein,
 Et Braubach, & Pedernach dum nubila celant,
 Atque Reens, Laensteinque, aurum cui navita pendit;
 Præfulis insignem quarta Trevirensis ad urbem
 Venimus, ingenti edomitus qua ponte Mosella,
 Cui nomen factum, Rheni quia confluit undis.
 Est è conspectu montis fortissima dorso
 Rupis inaccessæ, gemino Hermensteina fluenti
 Et populis tutela suis; arx ima sub ictu
 Regia tutatur tecta, ac diverberat hostem:
 Hæc tamen infensi metuens à milite Adolphi,
 Sponte sua Gallos excepit; at inde recepta
 Cesareis Aquilis paret nunc. Humida nimbo
 Quamquam nox aperit, post primam exsolvimus, alta
 Pondera ubi erecto demittit trochlea ligno,
 Attollitque, agili & convertit machina gyro;
 Alluit hinc Engers flumen, si quando tumescit,
 Atque Andernacum, positus à Cæsare castris

Olins

Olim Antunnacum veterum monimenta vocarunt.
 Hinc Suecos nuper dejectos mœnibus altis,
 Servatamque urbem, referunt, alvearia in hostem
 Fœminea jaciente manu, Martemque fugante
 Armatis apibus; tantum sperare salutis
 VRBANAS per Apes valuit Germania victrix:
 Hic acidas vino miscent ad fercula lymphas,
 Delicium gratum, atque hepatis medicabile munus.
 Tum Ludstorff, Brisich, Amsten, Lintz præterit amnis,
 De more accedens solvit queis navita censum;
 Obvia fit Creaman, Terrisbrind, atque Patercal,
 Et plures fluido nascentes insulæ in alveo:
 Pagi, rura, urbes, & acuta cuspide fana
 Turrita, undoso lateri, ceu scena theatro,
 Stant super, ac variis eludunt pœgmata visis.
 Excipit à pluviis Vbiorum Bonna madentes,
 Ara diu celebris; Cattis in prælia namque
 Agrippa duce devictis, tutoque recessu
 Rhenum traducta, Augusto gens condidit aram.
 Officiosa pii me invitat Principis aula;
 Atque ipse adveniens, postquam venatibus agro
 Indultum satis, ingenti dignatur honore,
 Ac navem munit magna stipante caterva
 Militis. ad decimam spectare Colonia muros
 Agrippina tuos licuit, longique laboris
 Atque viæ tandem chartæque imponere finem.

XLI.

AD LUDOVICVM CARD.
LVDVISIVM, AC VENVSII
PRINCIPEM, FRATRES.

In gratiam F. Cœlestini Bruni Augustiniani, cum
eis ille dedicaret librum de usuris; cuius fronti
gentilitia eorundem insignia præposuerat.

Frontem, ô, perpetuis exsere honoribus
Regalique, liber, stemmate nobilem,
Qua discriminat aurum
Orbem purpureum triplex;
Qua sedes placide sidereas fera
Stat Getula petens, qua niveis rubent
Æternumque perennant
Circum lilia collibus.
Heroum soboles, quam tulit Italus
Tranquillo resluens Rhenus in alveo,
Virtus teque gemella
Insignem titulis notat.
Sacrato advigilans hic Capitolio,
Sancti dicta senis providus exsequi,
Longam ætate virenti
Mentis canitiem tegit.
Culta illum thalamis jungit Apulia,
Illibata ferens lilia, sedulo

Noz

*Non direpta leoni,
Dum furta excubitor timet.
Hujus si facilis te sinus excipit
Ornatus volites undique floribus,
Cunctis gratior oris
Ibis splendidius nitens,
Nec furum timeas sacrilegas manus,
Latratuſve canum, & dentibus invidos;
Torvo nam fera visu
Omni te expediet metu.
Illa at mens Procerum vivida Curia
Augebit pretium muneris, aureo
Si commissa libello
Index ingenii probet.
Prodi, docte liber, praesidium & decus
Nactus par meritis; instrue, collybo
Vti, nomine ficto,
Vera, qua liceat, fide,
Auctori interea dum sapientiae
Terris donat opes, redde nitoribus
Frontem ornate superbis,
Grandi faenore gloriam.*

*Vt rosæ spinis, medians, salubrem
Gignit odorem!
Hunc dolor Regem facit: in Corona
Ipse tormentum dedit; inque sceptro.
Ipse contemptum addidit, inque demum
Dedecus ostro.*

XLIII.

DE EIVSDEM PASSIONE.

HORTVS GETHSEMANI.

E *Heu; dolorem quæ lachrymæ queant,
Aut lingua dixum carmine flebili
Explere funus? Primuli ipse
Impia fata luit parentis
Natus, superni progenies Dei:
Hortusque, pictis floribus insitus,
Primæ voluptatis palæstra,
Excipit innocui dolores
Primos Iesus. Hic trepidam sibi
Invitat inter blanditias necem
Servator orbis, tum timentem
Obvius ad faciles agelli
Accersit auras. Hic fera pectore
Dum versat imo funera, mergitur
Mortis sub umbra, & sanguis undans
Irriguo rigat ora cursu.*

F 5

Spirassée

*Spirasset illic quidni animam Deus ?
 Sed molle duxit florea per loca
 Privatus, aut solus mori, qui
 Per fora, per populos, & urbem
 Totusque spinis obsitus horridis,
 Vnoque circum vulnere purpurans
 Regnum dolorum tam probrosæ
 Supplicium crucis ambiebat.
 Sed jam propinquant & scelera & faces,
 Et sevus, hostes qui incitat ad nefas,
 Hortator : heu, tædet referre,
 Et fugit hæc cecinisse carmen.*

X L I V.

O R A T I O,

Qua petit auxilium à Deo.

A *Vdio divinum resonans in pectore carmen :
 Qui sequitur me, non ambulat in tenebris.
 Fac mihi te comitem, præfer tua lumina Iesu ;
 Cernere sive sequi te sine te nequeo.*

XLV. P. CA.

XLV.

P. CAROLO AB AREMBERG
CAPVCINO.

Post longos acresque dolores, lecto affixus, cum
respiraret aliquantulum, optimum Religiosum,
ad se consolandum, invitat.

CArole, terreni contemtor provide fastus,
Principibus proavis major, qui claustra superbis
Ædibus, atque auro, præfers; solare dolentem
Alloquio, precor, & mœstum, virtute serena,
Qua superos flectis. Iam jam cessere severa
Verbera tortorum, stomachi seu crudior æstus,
Seu colon, seu nephritis me forte flagellant,
Lis incerta diu, docto sub iudice, pendet,
Interea misero mihi certum constat; acute
Viscera torquentur; metam cruciatibus hora
Quarta tulit nuper; dant nulla negocia curas,
Aula vocat, fesso superest in corpore languor,
Debilis & lectum seruo; sed vivida mens est,
Et non invito voces inflectere versu
Me patitur tecum. neque enim terrena fatigant
Usque adeo cælestem animum, quin sponte resurgat,
Seque libens damnet, tenui quod pondere morbi
Succumbens ferme, gemitus angoribus inter-
Misceret dudum. Cælum cur voce laceffis?
Nonne manus Domini tetigit te? parce querelis;

Quis

Quin potius grates reddas, vitæque peractæ
 Crimina perfundas lachrymis; atque ipsa dolorum
 Crescat dura seges, tibi dum patientia crescat.
 Quæ manus è nihilo nuper te dia creavit,
 Omnipotens manus, attactu dignata benigno est
 Mortales artus, ut amico vulnera sanet.
 Eia age, rumpe moras, crebris te angoribus offer;
 Sic placitum superis, hæc parva piacula culpas
 Diluere ingentes, devotaque manibus antra
 Sontibus, ipsasque ultrices prævertere flammæ.
 Hæc meus è nitidis repetit Salesius astris,
 Quæ quondam ex cathedra mellita voce tonabat;
 Hæc eadem, grato mihi te dictante magistro,
 Percipiam; tu me stimulis melioribus ultro
 Impelles; tua me magis hæc exempla movebunt:
 Te præeunte, sequar. seu te divina moratur
 Pagina, seu doctis miranda volumina seclis
 Conscripsisse juvat; calamum depone parumper,
 Et cura levioere animum laxare memento.

X L V I.

D E I O A N N E L A T O M O,
 qui Epigrammata inscripsit tumulis ad
 Iovii Elogia.

S Piritus omnis abest, nec habent Epigrammata succum;
 Hoc tamen ista virum carmine busta nitent.
 Prudens est Latomus; tumulis non carmina ponit;
 Sed parat ipse suis carminibus tumulos.

X L V I I. D E

XLVII.

DE EODEM.

Quod niteas, non ipse stylo, non candidus ore,
 Nec tua tantillum carmina pondus, habent.
 Quod tumulas Vates, hoc vere est condere in umbris;
 Ut levis, haud cineres, carmina terra premat.

XLVIII.

DE EODEM.

Ville facit carmen Latomus; dat manibus illud
 Munus, quod vivis vendere non potuit.

XLIX.

DE EODEM.

Dum Vates tumulat Latomus, non illa poetam;
 Sed pollinctorem, carmina foeda sonant.

L.

AD ANDREAM ALCIATVM.

Dum Tacitum damnas, laudas Iovium; æquus utri-
 Donas illa, quibus pauper uterque caret. (que

LI. DE

L I.

DE SACELLO GUIDONIS
NOLFII FANENSIS.

In gratiam D. Iosephi Constantii, Canon, Reg.
S. Salvatoris.

*C*ivem clara tuum suscipe Iulia
Vrbs, ô quæ Adriaci littora Nerei
Servas, atque Metaurum,
Pæno sanguine nobilem,
Ne frustra veteres concine glorias,
Neu votiva deæ fana volubilis ;
Major vel manet uno
Laus te cive beator.
Sunt, qui perpetuo tempora nomine
Evicisse putant, lata decempedis
Queis metata renident
Multi marmoris atria,
Non hunc luxus habet, non domus aurea;
Non aulæ niteat Purpura posteris,
Non innixa columnis
Ingens porticus Africis.
Stat, delubra Deo molibus arduis
Regalique manu ornare, Quiritibus
Qua sublime sacellum
Inscriptum superis manet.
Amphion patriæ mœnia cantibus
Struxisse Ogygiæ fertur, ut addito

Sensu

Sensu ad jussa veniret
Cautes, accola montium.
Non hîc vana fides. hi citharas vocant,
Et plectrum lapides, æmula cœlitum ut
Reddant cantica vates,
Et gratum resonet melos.
Hi flammæ gelidis mentibus ingerunt,
Vt sacris superent cœrula amoribus,
Ceu collisa favillas
Ïctu dat chalybis filex ;
Hi percussi oculis, vi tacita sinus
Irrumpunt aditus, igniculos creant,
Exstinctisque redonant
Sensus pectoribus pios.
Nec mirum ; pietas namque operi manus
Admovit teneras ; saxaque sedibus
Hinc Eoa relictis
Gestant artificis notam :
Hinc spirat pietas vivida marmori,
Aurumque, & tabulæ, & signa decentia :
Hac se providus urbi
Cerni donat imagine
Felix ad superos dum properat senex :
Multo nobilius cui tamen intimo
Templum corde reponit
Candens Relligio, & fides.

L I I.

P. BENEDICTO LEODIENSI
CAPUCINO.

Miserat is Auctori piam imaginem, Kalend. Augusti, & carmen in ejus laudem ac gentilitium in-
signe. reponit Auctor imaginem tesseræ, quam
sibi eo anno CIO IOC XLIII conformaverat;
qua, à secularibus abstrahi se quotidie magis
velle, profitetur.

*S*temmata majorum, clypei que insigne paterni;
*V*os quernæ frondes, montes, & sidera, abite.
*N*on ego gentiles ceras, non somnia, & umbras,
*U*ltra sectabor. Cordis penetralia Iesus,
*S*at mihi, si teneat, qualem designat imago,
*D*e cruce pendentem. O utinam, mea vera voluptas;
*P*erpetuo tecum vivam! sic vincere sensum,
*E*t vitium, tua palma dabit: sic pinguis oliva
*L*ætitiâ pacemque feret: sic grata corona,
*P*ro te posse pati: tua sic vexilla sequentem
*E*xcipies cælo tandem, dulcissime Iesu.
*C*ætera quid quæram, quando fers omnia tecum;
*E*t sine te nihil? Ergo, Deus meus, omnia solus
*S*is mihi; seu vitam placeat producere, mortem
*S*eu properare magis; fiat tua sola voluntas.
*H*æc, venerande Pater, meditantem forte Kalendis
*A*ugusti, atque novi implorantem Cælitis una
Præsidium,

*Præsidium, tua me deprendunt munera, carmen,
Atque icon, picta egregie. Modo reddere grates
Optarem, æquales meritis: sed nulla potestas
Par mihi, ni puro maneas contentus amore,
Dum parva mecum desigis imagine vultum.*

LIII.

LEONIS VICTOR LEPVS.

Roma ab Arnulpho, Germaniæ Rege, per occasio-
nē leporis capta; quæ urbs Leonina dicebatur.

Germanus Latias nequicquam dum obsidet arces;
Dat quibus erector nomen habere Leo;
Territus armorum sonitu se parvus ad urbem
Fert lepus, & timido corripit arva pede.
Insequitur miles fugientem, & ludicra bella
Dum movet in leporem, seria Roma timet.
Heu, qui fortunæ lusus! quæ vicerat orbem
Armis, à ficto vincitur ipsa metu.
Mœnia destituunt cives; urbs inclyta capta est;
Prædaque tam pavida dicitur esse fera.
Ergone vidtricem gentem venabitur hospes,
Vincet & hostili non quatiente manu?
Scilicet, ut veri metuas mandata Tonantis,
Argumentum ingens, Martia Roma, vides:
Succumbis lepori leo, te hostis concutit error,
Atque aliena procul te fugat usque fuga.

G

LIV. DE

L I V.

D E E O D E M,

Lusus.

P Arve lepus, Latiane famem compefcere gentis
 Credis, an obsessis auxiliare tuis?
 Cæsarei lusus renouas an forte leonis,
 Et iuvat immitis ludere in ora feræ?
 An majora nouo præstas miranda theatro
 Romuleam tuto sollicitasse lupam?
 Fallor; in ætheria requiem tibi deligis arce,
 Mœnia dum fugiens, ambitiose, petis.
 Iamque nūvum sidus pronò spectabere mundo,
 Æternumque tibi fama superstes erit.
 Diceris Danai fallacior arte Sinonis,
 Vtrinque ignotos composuisse dolos.
 Diceris Samson urbis quæfisse ruinas
 Pro tumulto; & tumulto nobile carmen erit:
 Quem fugiens perdit lepus, hac jacet abditus Vrbe;
 Non fugere hoc melius, non jacuisse datur.

LV. DE

L V.

D E G R E G O R I O X I
S V M M O P O N T I F I C E ,

E Gallia in Urbem, Divæ Catharinæ Senensis precibus, revocato.

Infecta Oenotriis Gallia gentibus
Quondam Romuleo sanguine polluit
Labentem tumidis fluctibus Alliam, &
Urbem diruit ignibus :

Auro mox inhians dum Capitolium
Urget, quam validos exulis impetus
Sensit, funeribus que totidem suis
Vertit funera civium !

Heu sed victa diu Gallia præliis,
Victrix pace, nova fulsit adorea,
Et sancto viduans Hesperiam Patre
Præda nobilis aurea,

Iam nunc præcipitem fluctibus alveum
Laxaret Rhodano ; ni redeat suo
Antiquus Latio splendor ab unica
Senarum prece Virginis.

Non tu carminibus, Tibri, potentius
Solves eloquium. Vincit, & innuba
Orante, obstupuit Gallicus Hercules,
Prisci fabula temporis,

G 2

Hanc

Hanc & Threicio præferat Orpheo,
 Dircaëque seni, seditionibus
 Quod pressis vigeat Roma beatior
 Orbemque imperio regens
 Regnantes placida lege coërceat,
 Perversisque minax fulmina dividat.
 Non hæc fœmineo pectore provenit
 Vis, sed cordis amabilis
 Hospes Virgineo stat Deus in sinu.
 I, priscaë repetas mœnia Pontifex
 Urbis; rumpe moras, rebus & Italis
 Præsis consilio parens.
 Quidni perdociles commodet illico
 Aures imperio? cui procul horrida
 Parent regna Stygis, qua revocant gradibus
 Mandante, & superas tenent
 Auras Tartareis ignibus abditi;
 Cui defuncta calent corpora ad osculum,
 Cui calum pluvio rore aperit viam,
 Dum mors obsequiis favet.

LVI.

 DE CAMILLO QUERNO
 Archipoëta.

CUM satur est Quernus, ventosa poemata ructat.
 Non est id capiti, sed stomacho, ingenium.

LVII. CO.

LVII.

COMITI WALTERO ZAPATÆ,
REGIS CATHOLICI PLENIPOTEN-
TIARIO AD TRACTATVS PACIS GENERALIS.

Cum ab eo elegancia carmina accepisset Auctor,
quibus foteria præveniebat; quamquam, gravi-
ter decumbens, ne caput quidem elevaret, à me-
dicis impetrata facultate, sequētibus respondit.

HÆc egrotantis languentia carmina ab ore
Dictata excipies, qua suetus, fronte serena
Walter, docte Comes, magnis par rebus agendis.
Quos Graia Latiæque tibi spirante Camœna
Misiisti versus, præstantis pignus amoris,
Excepi, multumque hilaris persæpe relegi.
Par erat, æquales nitido pro munere, saltem
Aut non indignas, grates mea musa referret.
Verum, post sæctum corpus, febrisque dolores
Immodicos, capitis cruciatus, flamina ventris,
Inde frequens alvi curatio, sæctio venæ,
Et victus modicus, simplex & potus aquarum,
Atque quaterdenis jam jam jacuisse diebus,
Vsq̄ue adeo tennes privarunt viribus artus,
Vt vix ingenio speculari, vix meminisse,
Vixque loqui valeam quidquam: quin cura medentum
Hactenus alloquia & vultus proscripsit amicos;
Quæ tandem indulsit, brevibusque rependere tantis
Officiis isthæc, permisit: queis tibi dignas
Vt referam, æternas asservo in pectore grates.

L V I I I.

AD DOMINICVM MOLINVM,
SENATOREM VENETVM.

Venetiarum urbem ac Rempubl. præ cæteris laudat,
ejusque Senatores, & inter hos præcipue
D. Molinum,

*V*ates, compositis parcite laudibus,
Nec se prisca ferat gloria posteris
Majorem : facili secula vicimus
Cursu, nec tumidi tamen
Iactamus celebri carmine, seduli
Non verbis decus extendere longius,
Sed gestis : abeant Pergama, cœlitum
Tot quondam egregius labor.
Cedat Cecropii regia nominis,
Et vultu veteri Roma superbiens.
Cunctas una super tolleris, Adriæ
Urbs ô condita siderum
Aspectu placido ; quæ impenetrabili
Muro tuta manes, fulmina negligis,
Bellorumque acies ; quæ omnibus artium
Terris dogmata dividis,
Mutandique vices nescia, firminus
Tractas imperium ; quæ fugientibus
Præsis vi stabili fluctibus, & mare
Cogis jussa capessere.

Felix

*Felix ne pete producere terminos
Ultra; sed, propriis læta nitoribus,
Tecum vive diu. motibus in suis
 Cœlum sic requiem parit.*

*Ultra nec petit is, qui movet orbium
Motrices animas, quam sibi vivere.
Sic te crede tibi, cui satis undique
 Terrarum patet ac maris.*

*Si majora juvant; i, celer occupa
Cœlum, & patritiam pone coloniam,
Qua semper niteant astra recentia
 Crues nobilis Adriæ.*

*Hos inter proceres præcipue locum
Molinus teneat, consiliantibus
Mens quodcunque petat provida Patribus,
 Et recti columen status.*

*Hoc uno maneat Principe Curia,
Nec Musæ fugiant, nec sapientia,
Privatusque gerat munera Cæsar, hic
 Urbi si advigilet Cato.*

L I X.

IOAN. BAPTISTÆ PANNILINO,
 VTRIVSQUE SIGNATURÆ SANCTIS-
 simi Referendario, Melitæ Inquisitori, ac Aposto-
 lico Delegato.

Respondet amico optimo de valetudine sua ; ro-
 gatque , ut P. Sebastianum Salelles, Soc. Iesu
 Theologum , permoveat ad evulganda opera,
 quæ moliebatur jam ante ad sanctæ Inquisitio-
 nis munus instruendum.

A *V*strali semote plaga, languentis ad Arcton
*Q*uæ te Rhenani tangit pia cura sodalis,
*E*ximum patriæ decus ô & candide Præsul?
*I*mproba nephritis vexat ; tranquilla sed est mens ;
*N*ec desunt animi, culparum hoc dulce piamen,
*Q*uando manus Domini tangit me, ferre dolores.
*T*e iuvat interea mediis meditarier undis
*I*nviçtæ Melitæ, fidei pia sceptrâ regentem,
*C*andida pectoribus qua fulgent signa salutis
*M*ilitiæ illustris. caros hîc inter amicos
*I*lle meus vivit solidæ virtutis amator,
*E*t bonus, & sancto doctissimus ore, Salelles,
*O*rdinis egregii columen memorabile Iesu.
*S*æpe tibi assideat consultor providus æqui ;
*E*xcipias illum gratis amplexibus ultro,
*E*t frueri alloquiis : faustam tibi gratulor istam,

Haud

*Haud equidem invideo, sortem. sed, quæso, potenter
 Illum adigas stimulis, festinet, grande volumen,
 Et cedro dignum, venturis tradere seclis.
 Religionis opes, magni & monumenta beati
 Ingenii excipient, æternum grata, nepotes;
 Hæresios poterunt queis putrida membra saliri,
 Interitu revocata pii medicamine Patris.
 Quodque diu vivens, propriis abstractus Iberis,
 (Gloria sit superis,) Melitensi præstitit oræ,
 Pagina Christicolæ inter diffusa per omnes
 Perpetuum peragat felici sidere munus.
 Auspiciis cœptum nostris in luminis auras
 Perfectum committat opus, cui verba supernæ
 Numinis arrident, mortali voce locuti:
 Vos estis Sal terræ; sal hic nomine, sal re.*

L X.

FLOS, LYDIÆ DONO MISSVS.

*Ex eo Catulli: Quem mulcent auræ, firmat sol, edu-
 cat imber.*

FLos, qui per lachrymas, nostra & suspiria, crevit,
Ad Solem properat, Lydia pulchra, suum.

G §

LXI. DE

L X I .

DE ROBOREO, I. CIVILIS
LAVREA DONATO.

In gratiam Volumnii Bandinellii, alludit gentilitio
Roboreo Insigni; ac juveni bene auspiciatur.

Daphnis canentem ferta comantia,
Vernasque frondes; admonuit sacer
Phœbus; nec insanos amores,
Sed veteris refer, inquit, altum
Quercus honorem. Gloria præpotens
Arbos tonantis, tu decus Italæ
Telluris, adnascens oras
Aspicias, occiduique solis.
Sceptra onusta, annisque gravis, caput
Attollis ad cælum leve, & auream
Terræ coronam despicis, dum
Civica perpetuo triumphas.
Intorta ferri vis tibi nil nocet:
Sed cæde crescis, sub patulo fovens
Phœbi triumphales coronas
Tegmine, Palladiasque frondes.
Ingens canorum currit ad Orphea
Iam quercuum sylvæ; at vice reddita
Vates vocantur huc remotis
Sedibus, & venerantur umbram.
Ex hoc vetusto Robore pullulat
Sublime germen: jam celeris diem

Præcur-

Præcurrit ævi, atque arduum per
 Aëra amat superare nubes.
 Ergo sonorus te fidibus sequar.
 Iam jamque cælos desuper auferor
 Divinus augur, jam futuris
 Fata licet cecinisse seclis.
 Ætas beatis ferrea desinet
 Annis, & orbi mox fluet aurea;
 Novasque glandes, aureas &
 Cernere erit rediisse gentes.
 Astræa terris exul, ab æthere
 Delapsa fulgens, sidus amabile
 Reliquit autumnale, & ore
 Ver nitido placidum reportat.
 Regnat potentis dextera Virginis,
 Cujus sacerdos legibus aureis
 Fraudes catenat, qui nocente
 Fulmineo fugat ense pestes.
 Longe hinc iniqui diffugiunt doli,
 Non ira fervens, non furor, aut amor
 Hians habendi, ardor nec auri
 Exitium referent in urbes.
 Sed vivet intactum decus, & fides,
 Et jura sanctis condita moribus,
 Ex quo Iovis famosa quercus
 (Chaoniæ ut canitur loquuta)
 Responsa terris Iustitiæ dabit
 Terrestre numen. Desine garriens;
 At, Musa, dein carmen superbo &
 Plectra juvet posuisse trunco.

LXII. CHRI-

L X I I.

C H R I S T I N A T A L I S
M E D I T A T I O.

Quam Auctor ipso Pervigilio Nativitatis, Eclogæ
in modum, pure simpliciterque meditans, ita
expressit.

DVm Puer æthereus Superum demissus ab arce,
Virginis ex utero gelidas properaret ad auras,
Bethleæ rupis vicino pastor ab antro
Incipit, & gracili modulatur carmen avena.
Exsere sancte Puer, mundi tutela ruentis,
Exsere purpurei rutilantia lumina vultus,
Et procul, ab, tenebras antiquæ disjice culpæ:
Exspectate diu populis, mea sera voluptas,
Die puer, Deus ipse, Dei immutabile Verbum,
Æternum genite, æterni æqua Parentis imago,
Æternum spirans divini Flaminis ignem,
Nunc genite ô terris, mortales indue cultus
Virginea de matre, fruens & paupere tecto,
Majestatem operi, cœlique solique potentem.
Felices tenebras, felicia crimina sontum,
Queis hæc divini obveniunt miracula amoris.
Dixerat, & letum rursus pæana movebat
Sidereas inter choreas, qua gloria cœlo
Qua terræ Pax, Pax, geminatis vocibus echo
Attulerat, subito querulis cum vocibus auras,

Vagitus-

Vagitusque inter Pueri, pia carmina miscens
Ingemit, & natum blande solatur amorem.

Siccine, sancte Puer, crudelia frigora lædunt?
Siccine cum gemitu, communes luminis oras
Ingredere? faciuntne tibi mea crimina fletum?
Parce precor, divine Puer, Patris unica proles,
Et Matris prædulce decus: cruciatibus ætas
Non isthæc addicta tuis. Præsepia culmis
Hispidæ, tam sancto capiti, membrisque tenellis
Quam male conveniunt! distant Bethlemica tecta
Horto Gethsemani. non aula, aut compita diræ
Hic adsunt Solymæ, aut feralis culmina montis.
Parcite nascenti vepres, & sæva Decembres
Tu glacialis hyems procul hinc averte rigores,
Quin potius te, die Puer, compone beato
Virginis in gremio, & calidis amplexibus ultro
Vtere. delicias quod si Genitricis amatæ
Forte fugis, rigidaque juvat requiescere terra;
Terrea ne spernas miseri præcordia amanti,
Inque meo, licet haud merear, te pectore conde.
Olli præripiunt tremulam suspiria vocem.
Tum manibus junctis, madidisque obtutibus hæret
Totus in Infante, & flexo de poplite adorat.

LXIII. AD

L X I I I .

AD ALEXANDRUM, FEDERICI
PETRVCII FILIVM.

Consolatur super morte Lauræ, ejus Sponsæ;
cælibatum suadens, ac Romanæ Urbis habita-
tionem.

Non tu querelis, neu miserabili,
Amice, fletu Daphnidis urgeas
Vix vix tuæ abreptos amores,
Et propera fugientis hora.
Quamquam infecutus Laurea fleverit
Arbusta Phæbus plus nimio dolens,
Deique gauderet virescens
Per lacrymas maduisse tellus.
Non illa vis te pectoris improbi
Effrena cogit; sed melior viges
Musarum alumnus, temperatam
Sortis in alterutras procellas
Servare mentem. Flebilis omnibus
Illa occidisset, quos premit undique
Terrena labes, quos voluptas,
Atque dolor modo mergit undis.
Tu perfer ictus corde potentior,
Neve atra curis te implicet inquies,
Quæ humana perturbat; secundis
Sis vicibus, dubiisque, rectus.

Sic

*Sic, dum jacentes nubibus arduis
 Valles opacat tristior ætheris
 Ira, haud timet nimbos, eodem &
 Semper ovans nitet ore Olympus.
 Cælo serenus quin animum feras
 Qua se nitenti commodius plaga
 Resedit astra, inter triumphans
 Non tenui sacra fronde laurus.
 Illic nitentes dum thalamos tibi
 Servat, jugali non aliam petas
 Vincere nexu; sed fidelis
 Aonidum genio, beatas
 Effunde gazas pectoris aurei,
 Qua Tiberis udo labitur alveo.
 Hic me sodalem fors revisas,
 Hic placide peragatur ævum.*

L X I V .

De quodam, qui dicitur tumultus à discipulis vi-
 vus, cum crederetur mortuus.

Mente procul stantem sua vecors turba magistrum
 Viventem sepelit, quem periisse putat.
 Errantum pœnas doctor luit; & rude vulgus
 Tam male, sic moriens, edocuisse dolet.

L X V . T R I -

L X V.

T R I T V R A.

Historice, & ad modum Hetruriæ, messis trituram
describit; eaque utitur ad mores instruendos.

A Dvenit assiduis devota laboribus æstas,
Quodque unum agricolæ tempus adesse petunt:
Sol premit ætherii ferventia terga Leonis,
Et reparat fronti spiceaserta Ceres.
Sena, vale, multumque mihi dilecta juvenus,
Cui comes hyberna Palladis arte fui.
Me juvat umbrosa subter considerare quercu,
Quo facilis veniat per mea membra sopor.
Hic longum dormire lubet, dum læta cicadis
Undique festivo murmure cuncta sonant.
Hic frugem evigilans cupio spectare cadentem;
Quam sibi prosternit rusticus ante pedes.
Undique fervet opus campo: pars illa maniplos
Colligit, & nodo jam levioze ligat:
Pars onerare trabas aggesto gaudet acervo,
Conjunctoque domum pondera ferre bove.
Area non procul hinc tereti est æquata cylindro,
In qua excernatur sordibus acta Ceres.
Hic ubi laxati consurgunt orbe manipuli,
Densaque compactum reddit arista nemus;
Infilat in medium velox agitator equarum
Agricola, & ternas lora revincta tenent.

Has

*Has agit in gyrum succussu laeva, terentes
 Triticeam messem ; has verberare dextra domat.
 Invertit culmos socius, non rite resectos,
 Confusamque novo congerit orbe struem.
 Hac iterum stat cogere equas, & frangere, donec
 Trita minutatim sit pede tota seges.
 Tum pars expurgat paleis, pars ventilat auris
 Frumenta, & cribrum pars Cereale quatit.
 Dividit hic messem, impletur sextarius illi,
 Et capiunt fructus horrea quæque suos.
 Heu fors ; quam brevibus demum deponitur horis,
 Annua quod vigili cura labore premit !
 Discite, mortales, rectam componere mentem, &
 Continuam studiis invigilare diem.
 Seu fora vos unquam, Regum sive aula vocabit,
 Seu versuta procul curia forte petat :
 Quidquid solliciti denis vix cogitis annis,
 Ingenii robur colliget una dies ;
 Proferet in lucem verbis tribus ore solutis,
 Ponderis hoc quantum mens operosa ferat.
 Viribus interea necquicquam fidite vestris ;
 Poscite sed superi numina amica Dei.
 Motibus ætheriis pendent hæc omnia, sed vox
 Vna Dei motus imperat, una regit.
 Sæpe sui oblitus quum respicit arva colonus
 Pinguia, nec curat vota referre Deo ;
 Tum grando segetem crepitans ferit horrida, quamvis
 Proxima erat, curva ut falce resecta foret ;
 Enecat aut geminis veniens ardoribus æstus,
 Aut siccus Boreæ corripit inde furor*

H

Non

*Non sic te ingenii faciat primæva tumentem
Luxuries : tacito deperit illa die.*

*Immo tuæ recolens cœlo data semina menti,
Primitias Domini, sis memor, esse sui.*

L X V I.

I N G R A T I A M E P I S C O P I
C E R V I E N S I S.

Ejus sepulcro incidendum.

M*ortalis regimen vitæ, meditatio mortis.
Hanc utinam teneas pectore, voce, manu.
Erudiere satis, muta, hospes, talia nostri
Si lapis & cineres dant documenta tibi.*

L X V I I . D E

LXVII.

DE GENVENSIVM REPUBLICA,
 POST FUGATOS HOSTES,
 IOANNE IACOBO LOMELLINO
 CREATO PRINCIPE.

In gratiam Io. Mariæ Geherardi.

I Am jam sparge nitentibus,
 Regina ô Ligurum, compita floribus;
 Cœlo attolle beator
 Vultus, & nebulas disjice præpotens.
 Turbarat validis polum
 Nuper fulminibus Gallus, & Allobrox;
 Nimbis vernaque faustitas
 Bellorum fugiens cesserat horridis.
 Sed te jam melior dies,
 Et grato roseus vidit Iberiæ
 Sol Eous ab Hespero.
 Sensere ingenita robur adorea
 Priscum vivere gentibus,
 Hostes, Romulidum viribus arduis
 Ægre olim domitum, gravem
 Mirati, intrepido pectore Curiam
 Fugere indociles manus
 Telorum, atque rudes agmine milites.

H 2

Et

Et quos velleris aurei
Phryxæus decor, ac verna beatitas
In se allegerat improbos,
Ferro sat profugos cernit ab æthere
Chiron ante hyemem ferox
Certa dejiciens spicula dexterâ.
Perge ô, quaque potens manu,
Vrbs, qua & consilio provida, fluctibus
Atque agro procul impetum
Arcere, & gladios pellere barbaros.
Præcinge interea comas,
Et jam cana tui tempora Principis,
Matris Cyprigenæ rosis ;
Hæc innectat amor ferta decentius,
Quo patrum ac populi favor
Concors tergemini regnet honoribus.
Felix omine Dux bono
Majora assequere ; hinc divitis Indiæ
Aurum te manet ; hinc sacris
Victrix casta tibi laurea frondibus
Exornat superos virens :
Nam te non oleam, aut gramina frontium,
Nec quercum deceat satis,
Aut myrtum Veneris cernere munera.

LXVIII.

FELIS.

Puellæ felem dono mittit ; cujus mores, in venando, edendo, cubandoque, nec non pulcritudinem elegantiasque, describit.

Festivum tibi dono, blandulumque,
 Inclusum calatho, puella, felem ;
 Quem tu deliciis tuis leporem
 Addas. parvulus est tenellulusque,
 Sed astu senior, dolisque Ulysses
 Alter ; seu tabulata seu lacunar
 Cantus, & pede perlevis, silensque,
 Perlustrat, speculatur, aut ruinas
 Observat vafer ; inde si misellus
 Se mus proripiat, repente in ipsum
 Ardens exilit, efferoque morfu
 Carpens, denticulis ferit gementem,
 Nequicquam, & crucians recalcitrantem
 Lenta morte trahit. fuga modo illum
 Evasisse putas ; sed ungue acuto
 Rursus illaqueat, jacitque in altum,
 Cadentemque rapit, modisque mille
 Ludit, dum moriatur. Illico tunc
 Dat prædam sociis volens libensque.
 Non enim dape vescitur ferina,
 Nisi elixa prius, vel assa, mensæ

H 3

Paratæ

Paratæ institerit, prematque lancem.
Tum assistit lateri comes, meamque
Frusto furcinulam gravem tepenti
Furatur pedis unguis decori,
Estque; mox vacuum reponit. Illum
Credo patritio satum parente,
(Siquidem inter eos manent popelli
Gradus, patritiæque jura gentis.)
Tanti est ingenii, vigent in ipso
Mores usque adeo. Nec indecora
Est illi facies: nitent ocelli;
Auribus brevis est, nigerque totus,
Præter lacteolos pedes & ora.
Cultu est candidus, elegans: nec unquam
Dormit ad cinerem; sed acquiescit
Libens sub gremio, vel in cubili.
Festivum hunc tibi dono blandulumque;
Cui si blanditiis tuis favebis,
Donabo catulum venustiore.

L X I X.

CANTICVM MOYSIS,
 CANTEMVS DOMINO, GLORIOSE
 ENIM MAGNIFICATVS EST.

Paraphrasi poëtica reddidit, in gratiam Francisci
 Mariæ Merlini, Episcopi Cervienfis.

Nunc est canendum, nunc pia cœlitum
 Dicenda Regi carmina; gloriæ
 Innixus altæ, qui profundo
 Stravit equos equitesque ponto.

Tu grande robur, tu decus arduum,
 Salutis auctor tu mihi, tu Deus;
 Te laude tollam, te paternum
 Muneribus cumulabo Numen.

Visus potenti nomine copias
 Pugnator unus pellere barbaras,
 Mergensque Erythræis vehicla,
 Et proceres Pharaonis, undis.

Illos aquarum vis procul obruit
 Immensa; pondus ceu grave marmoris,
 In ima deVecti, repente
 Equoreo cecidere fundo.

Divina factis dextera fortibus
 Elata, turmas diffidit hostium

H 4

Et

Et glorioso pervicaces
 Impete perdomuit rebelles.
 Armavit iram, qua nece sustulit
 Illos voraci; non secus ignibus
 Absumit arentes caninus
 Flammifero stipulas hiatu.
 Dio furoris percita spiritu,
 Sese coegit per medium mare,
 Fluxumque dediscens, rapaces
 Continuit levis unda fluctus.
 Tum dixit hostis; persequar, insequar,
 Nectam fugaci vincula gressui,
 Nudabo ferrum, cæde cædam,
 Et spoliis locuples redibo.
 Sed tu beato flamine in aëra
 Diffasti, & hostes vortice plurimo
 Neptunus obtexit, ruentes
 Ceu solido simulacra plumbo.
 Inter potentes militiae duces,
 Quis conferendus, quis similis Deo,
 Quem sanctitas, quem terror una
 Magnificum celebremque miris
 Aternat actis? Ille manum in truces
 Extendit hostes vix, & ab intimo
 Diffissa, captivos resorbet
 Terra sinu, tumuloque condit.
 Nos ille pressos tot miserans malis
 Redemit; idem se dedit agminum
 Ductorem; & acri dextera, ædem
 Incolumes tulit ad beatam.

Surre-

*Surrexit atris ic̄ta furoribus
 Commota Idume, & proximus accola
 Horrore tactus, Principesque
 Sollicitus pavor egit Edom.
 Quin fortiores obtinuit Moab
 Formido; & omnes, qui Canaam colunt,
 Expalluerunt; ac, superba
 Ora, metu obriguere gentes.
 Formido in illos, ô, ruat amplius
 Terrorque, & omnes vis tua deprimat;
 Immoti bellantum rigescent
 Agmina, ceu lapidum jacentes
 Per prata acervi, donec ab hostium
 Transcurrat arctis gens tua sinibus,
 Pertranseant donec tuorum
 Mille acies, Deus, & caterva.
 Ad sancta ducas culmina montium,
 Te auctore dudum condita, firmior
 Hic nostra sedes nos, manentque
 Tempora novo hic fabricata saxo.
 Vivit Creator, vincit iô Deus,
 Aeterna regnet secula, qui favet
 Rite apprecanti, Ingressus undas
 Ecce eques & Pharaon & quadrigæ,
 Dum sicca tranant æquora, tum Deus,
 Undas reducens, de super obruit;
 Sicco recedens Israël
 At populus pede scindit æquor.*

L X X.

I N M A G N V M.

Bononienti peste grassante , Bononienses aves
à Magno Ferrariæ non admiffæ.

EXulat à cauta Magni miliaria mensa ,
Dum metuit, pestem ne vaga penna ferat.
Ponatur quæso tutæ cornicula cœnæ ;
Quæ fugit immunis, nec gerit una luem.

L X X I.

I N E V N D E M.

BIs denas miliarias, amice ,
Pingues, & sapidas meo palato ,
Quod donas, ago gratias : quod arvis
Captas Felsineis referre pestem
Credens, abnueris sed ante cautus,
Iuvat te timidum fuisse : pesti
Agam, non tibi, gratias, amice.

L X X I I.

I N E V N D E M.

DVm nimium refugis pestem, miliaria, turdus,
Sic medico placitum, non tibi, Magne, datur.
Magne, tibi gignet metus hic contagia : pestem,
Tam gratis epulis qui caret, ille facit.

P O M-

P O M P E I V S,
T R A G O E D I A.

Quam Auctor, anno CIO IOC XXI,
cum forte rusticaretur, lusit, Sene-
cæ in morem, tum quoad œcono-
miam, tum quoad metrum, solius
oblectationis gratia; nec unquam
publice dari passus est.

A R G V-

A R G V M E N T V M.

CNeus Pompeius, Cnei filius, cognomen-
to & re Magnus, ter Consul, ter Trium-
phator, ubique victor ; deficiente foris ho-
ste, quem vinceret, civem domi invenit, à
quo vinceretur. A Cæsare in Emathia pro-
fligatus, in Ægypto appulit ; male confidens
alienis, jam destitutus à suis. Itaque, clam
fugiens hostes, palam ab hospite interficitur,
vera mentiti foederis fraude à Ptolemæo ex-
ceptus.

P E R S O N Æ.

VMBRA IVLIÆ, quæ prior erat Pompeii
uxor.

CNEVS. POMPEIVS MAGNVS.

THEOPHANES, à consiliis Pompeii.

ACHILLAS, Dux exercitus Ptolemæi.

CORNELIA, Pompeii uxor.

CHORVS PELVSIORVM.

CHORVS ROMANARVM MVLIERVM.

NVNCIVS.

Scena est ad littus Pelusii.

ACTVS

ACTVS PRIMVS.

VMBRA IVLIAE.

Pompeio, conjugii quondam suo, appellenti in Ægypto, atque ad Ptolemæum divertenti, male ominatur, ac suadet fugam.

*En, fuge, Pompei, male fidi littoris oras,
 Heu, fuge Niliaci barbarâ tecta ducis.
 Nefariis non degit hic terris fides,
 Non tuta profugis regio: secedant procul;
 Et levia in altum vela committant rates.
 Cruenta, victus, bella nequicquam fugis,
 Si male secundis unda te Zephyris vehit,
 Qua horrenda paces inter ancipites parat,
 Quaque execrandum stragis impendet malum.
 Incantus hospes quale per fugium petis?
 Fuge manum amicæ frontis hostilem procul.
 Iacuisse pueri fraude diceris senex;
 Nec patria meritos grata persolvat rogos.
 Iulia, vetustas pectore asservans faces,
 Enixa quondam pavida mentitæ necis
 Fœtus acerbos uxor, & propero nimis
 Exstincta casu, huc Ditis è regno volans,
 Linquo beatas sedis Elysia domos,
 Nuncia malorum; sortis extremæ vices
 Admoneo, & ima repeto fatorum loca,
 Nemusque & umbras umbra per amœnum sequor.*

Heu,

*Heu, fuge, Pompei, male fidi littoris oras ;
Heu, fuge Niliaci barbaræ tecta ducis.*

P O M P E I V S .

*Spe plenus, animos suos erigit, instaurandumque
bellum pollicetur, potentissimorum sociorum
armis adjunctis.*

Q *Vacunque cæli fulgida luces plaga,
Gradive, bellorum parens, tuque ô deum
Sator, tonante sceptrâ qui nutu regis ;
Et quæ Latinum Patribus invidit decus
Infensa quondam Iuno ; quæque nitens Venus
Rosea albicantem luce respersit diem ;
Tuque ô Quirine, quæque inexstinctum foves
Ignem, atque dii penates, Ilii
Numen vetustum : adeste, & infaustos, precor,
Auferte cursus ; melior accedat piis
Fortuna bellis. omnia fluunt motibus
Addicta vestris ; quisquis invito velit
Pugnare cælo, quamquam & æquo dexteram
Obarmet ense, fasque vindictæ & deos,
Citior sagitta cadet hic emissa manu
Scythæ fugacis, fulmine aut magni Iovis.
Cessare juvet, adversa quoties imminet,
Morasque trahere, siderum niteat nova*

Quo=

Quousque facies, placida quæ sortem ferat.
 Effugimus, quodcumque portendens mala
 Sidus nocenti lumine cucurrit polum.
 Nunc & cruenta strage minitari necem, &
 Patrio rebelles persequi ferro licet.
 Status has vices mortalium alternas habet,
 Atra ut sequatur nox diem, noctem dies
 Clarus recipiat; varia sic rerum parens
 Natura ludit, læta lachrymis implicans,
 Fabula inopino semper ut cadat exitu.
 Eia agite, cives; Romuli clarum genus,
 Prudens & astus, mente generosa latens,
 Non timor in acie, debilem suasit fugam.
 Prolusit ensis Emathiæ in arvis meus,
 Sensitque fata adversa, fugitque impetus
 Lethi manentis. Hic adornandum est recens
 Agmen, ubi fatis melior aspirat meis
 Fortuna, & hospes excipit Phario puer
 Spectandus ostro: tutus hic socios mihi
 Vocabo ad arma: veniet &, tumidum bibit
 Quicumque Nilum, lata portantem mari
 Per ora septem divites undarum opes;
 Et qui nitenti sole ferventem plagam
 Sitiens arenis mobilem Libyam colit:
 Hinc Maurus insignis veniet, illinc vagi
 Acresque Numidæ, quæque ad Austrum extenditur
 Amica tellus, quæque in occiduis jacet
 Porrecta campis. Nec minus habet militum
 Romana classis; mille in Argivum meæ
 Volvuntur æquor nobiles utero rates,

Armis

Armis onusto, milleque vagantur duces :
 Sparsit magis quam perdidit nostras opes
 Patriæ rebellis, ista nec jactet tumens
 Vicisse bella. Sumite antiquum decus,
 Atque arma cives, patria vel distet procul,
 Non illa secum robur atque animos tenet :
 Cadaver est, turrita quicquid mœnia
 Cingunt, nec urbes marmor insanum facit,
 Sed si qua virtus civium mentes colit
 Facilis negatas siderum tentans vias.
 Vos corde Romam geritis illustrem Patres,
 Quæ Roma domuit, quicquid exoriens videt
 Cadensque Titan, quæ subegit limite
 Ab utroque mundum, tota nunc vestro viget
 Spiratque vultu, hanc reddite suo Tibridi,
 Suoque cælo ; subeat & mentem, precor,
 Ansonia, libertas, parentes, conjuges,
 Natique parvuli, gravis quibus imminet
 In servitutem casus, ut recordiam
 Damnent parentum, quod tyranno subdita
 Patria servile tulerit cervix jugum.
 Heu, quale miseris instat, & quantum nefas !
 Mittentur umbris victimæ, qui vix frui
 Auris didicerint, citius ereptam sibi
 Vitam querentes, quam per ætatem viri
 Specimen avitæ ferre virtutis queant.
 Vos dicet hostes turba natorum innocens,
 (Si noscere hostem poterit, aut saltem loqui,)
 Vulneraque credet vestra. Qui haud prohibet scelus,
 Mandat parrari. Heu, quantus in bellis adest
Cæsar,

Caesar! cruenta sternat ut ciues manu?
 Ut ille priscus abeat à patria vigor?
 Nostro ut cruore purpuram regno paret?
 Non ita: Philippi nec perit in arvis decor,
 Quem bella toties clara monstrarunt satis;
 Quosque mihi comites fecit adversus labor;
 Non sic triumphis propior amittet dies;
 Non totus ego Pharsalia cecidi; manet
 Pompeius; & secunda stellantis poli
 Metitur oculis spatia; quem sibi vindicem
 Hucusque dicit Roma, mox dicet Patrem.
 Iungamus arma; vincat & numero phalanx
 Et robore hostes, cui socia stringat Pharos,
 Rexque Iuba foedus; sique bellantum agmina
 Majora cupitis, veniat, Eorum excipit
 Quicumque solem, quique fugientis natat
 Tigridis in undis, quique in Euphratis levi
 Illudit alveo: mea sequatur frigidus
 Vexilla Pontus, Colchis, & profugi Scythæ,
 Parthique, Alanique & nitescens Persidis
 Acinace manus, & propinquo decolor
 Phæbo Indus; omnis militet tellus mihi,
 Non illa iussus segnis excipiet meos.
 Vbi que norunt: ille rex pacem fovet
 Auctore Pompeio; ille victus destitit;
 Belloque cessit; quisquis & contra stetit,
 Mox cecidit hostis. Ite & omnes undique
 Accite populos, quosque domitor subdidi,
 Et queis peperci. Lætus imperia excipit
 Vterque. Nomen victor extendi piuum,

I

Quo

Quo nolui arma ; quosque non ferrum sibi
 Devinxit, illis aureas nomen sinu
 Fecit catenas. Orbis aut nostro fuit
 Subactus ense, aut cessit officiis libens.
 Vel ipse tumido qui imperat Nilo puer,
 Erratque campis agmina sororis fugans,
 Mihi, quicquid habet, id gratus acceptum refert.
 Regno parentem reddidi profugum suo,
 Hinc ille moriens mihi tueri divitem
 Mandavit aulam ; hæcque ipsa placandis vocat
 Præesse sceptris. Ibo, & adversas procul
 Arcebo turmas. prorsus haud cecidit suis,
 Quisquis alienas erigere dextra venit
 Potens ruinas ; resque componet suas,
 Firmare tennes ille qui externas potest.
 Interea eatur, qua posuit hospes dapes,
 Ditesque mensas. Fata fortunet Deus.

C H O R V S P E L V S I O R V M.

A luna, maris fluxu, fatisque, alternas fortunæ vi-
 ces describit ; atque, ab habitu athletarum in
 deterius vergente, Romanæ potentiæ casum
 argumentatur.

E Rgo stat varia sub vice mobile,
 Quicquid noctivago lumine Cynthia
 Præcingens tremulis motibus aspicit.
 Heu, nostris nimium proxima finibus
 Quem vitæ instabilis prodiga, rebus his

Cursus

Cursus ambiguos Cynthia dividit.
 Non sola undisoni murmuris æquora
 Alternis repetunt littora fluctibus ,
 Et factò resluunt agmine , nescia
 Servandi requiem. Protinus omnia
 Fato humana ruunt irreparabili.
 Nec cessare licet : prospera non morant ,
 Non adversa trahunt. Deprimit Hesperius
 Et durus tenebras trudit ad inferas ,
 Quos vix ad superos Phosphorus efferens
 Casuros tenui luce refuderat.
 Tempus fulmineo labitur impete ,
 Cælorumque vagis cursibus imperans
 Pervertit celeri turbine subditos
 Terrarum populos , regnaque præliis
 Miscens, sollicitis corda potentium
 Curarum stimulis tangit. Hic ambitu,
 Hi luxu pereunt ; ille superbior,
 Hic belli cupidus. desipientia
 Totum id nostra sibi fingit, & abditas
 Causas quærit iners. omnia temporis
 Cælique arbitrium perdit, & elevat.
 Certos imposuit Dædala limites
 Natura, & superum providus arbiter,
 Quos ultra nequeunt res sine labili
 Pertransire fide. Nec mala sæpius
 Arumneque nocent, quam bona mollibus
 Corruptunt opibus fataque prospera.
 Sic crescit validis robur in artibus,
 Et majora vigent corpora viribus ;

*At, cum summa tenent, nec datur addere
 Ultra, in deterius squallida corruunt.
 Sic procera petit sidera vertice
 Quercus, nec modico germine pullulans,
 Ad terram subito pronaque concidit.
 Sic urbs Dardanii Martia Romuli
 Postquam finitimos vicit, & undique
 Antiquam Hesperiam, atque arva Proserpinæ,
 Pœnosque & gelidam subidit Illyrin,
 Et postquam Assyriam pugnam, & Achaicam,
 Piratamque vagum, & Pontica prœlia,
 Et Parthos celeres, Betis & accolas,
 Et magnas tumido nomine Gallias
 Disjecit, populis omnibus imperans,
 Quod summum tenuit, quod nimium fuit
 Felix, ut superos culmine tangeret,
 Tandem Roma suis viribus occidit.*

ACTVS

ACTVS SECVNDVS.

POMPEIVS.

Mala præfagit animo : nec fidit.

Quam facile dives quisque consilium alteri
 Donat, & egenus ipse non reperit sibi!
 Quam sæpe varians animus audendo tegit
 Vultu timorem. Verba percepit meus
 Mentita miles, speque non ficta cibo
 Vescitur, & hilaris mensa comescit famem.
 Me dirus ille, qui occupat mentem, dolor,
 Munus soporis & dapes prohibens, vetat
 Solamen istis aliquod ærumnis dari.
 Quo tendis, anime, quodve perfugium paras?
 Extrema cum te fata circumstent, quid hæc
 Commenta fingens quæris externam fidem?
 Aut unde, tot pressus malis, socium paras?
 Proles vetusti bella Ptolemæi gerit:
 Nec sua relinquet quisque, quæ dubius tenet,
 In sorte dubia ferat ut alienis opem.
 Tuteris alterum, alter erit hostis tibi:
 Vterque concors tela dimittat, tamen
 Confide nulli; mobilis in annis furor,
 Ætasque mollis, facta mutant illico;
 Amata relinquunt, quodque damnarunt, probant:
 Tenax virili regnat in dextra fides.
 Iubam requires? Pœnus hunc sanguis notat,

13

Acricque

Acrique tacitos mente subnectit dolos.
Parthos adibis? pugnat hic campis fugax,
Nec superat unquam montis elati juga,
Fraudique fudit, & venenis illitum
Committit auris debilis ferrum manus.
Quid Indus, aut Arfacidæ? in adversis perit
Ea, quæ secundis oritur in rebus, fides;
Et sorte vitam prospera quicquid trahit,
Occidet, amicas illa si mutat vices.
Qualis bipenni plurima sylvis labans
Annosa quercus, motat antiquum caput,
Nutatque, certumque legit ancipiti locum
Tremens ruiæ, talis in varias feror
Vtrinque partes, certus & casum sciens,
Incertus, ubi casurus, animi pendeo.

THEOPHANES. POMPEIUS.

Theophanes Pompeium recte sperare jubet; dum
 hic interea portetis variis, & vilis nocturnis, ter-
 retur, suspectamque habet fidem hospitis pueri.

THEO. **R**omane, veteris clara progenies Numæ,
 Quid insuëti corda sollicitat mali?
 Quid mæsta tecum loqueris, auræque anxio
 Murmure fatigas? pande curarum sinus,
 Malisque me me quæso consortem voca;
 Gaudere lætis, cui datum est, toties tuis.
 Effare, reddunt verba & ærumnas leves,
 Solers nec adeo quisque consilio viget,

Quin

Quin melius aliquid fando consultet sibi.
 POMP. Leviora damna voce relevari queunt.
 Graviore premimur sorte, quam minuat sonus:
 Nec mentis illud ratio rimari velit,
 Quod quisque novit, nimis & experto patet.
 Vidi nefanda civium Emathios nece
 Crevisse campos, grande Romulidum decus,
 Et Roma verax ense fatali occidit,
 Degener ut hostis victor Ausoniam premat.
 Invisa sibi bella esse monstrarunt dii,
 Nec una tandem signa miserunt necis.
 Micans cucurrit fulgur hostiles super
 Hinc inde classes, iter & obliquum secans
 In nostra tandem se impulit moriens loca,
 Nebulaque posuit obsitum multa caput.
 Cervice recta vulnus expectans sacrum
 Victima sub ictu pinguis ante aram stetit;
 Sed ut securim dextra libravit, celer
 Latensque volucris templa deseruit fuga.
 Quid ille turmas nocte lymphatas agens
 Cæci tumultus dubius exoriens pavor?
 Cum quisque inanes metuit auras, nescius
 Quidnam timeret, omnibus, nulli timens?
 Conserere bello nolui oblato manum,
 Sed militi cedens, prior didici à meis
 Vinci, ut docerem ab hoste superatum quoque.
 Admota ut acies, mansit in conspectu iners,
 Ambigua, & amens horruit subito gelu,
 Pallensque vultus terga respexit metu,
 Sensuque dextras tela fugerunt pio.

Ast ubi canoræ bella sonuerunt tubæ,
 Fervidus in hostes hosti. hinc atque hinc ruit,
 Et glomerat acres vulneri intentans manus,
 Concurritur utrinque: gravior Pharsalicis
 Fit pugna in arvis, ulla quam cernat dies.
 Cætera silere lugubris cogit dolor;
 Seu fata, seu Cæsar, vel infernæ Stygis
 Turbæ nocentes, vel magis fuerint Dii;
 Vincimur, & æqua montibus tellus jacet
 Constrata tot funeribus, & rigui fluunt
 Amnes cruore civium. Sic ô duces
 Sic astra petitis? perditæ ac victi carent
 Sepulchro, & agros pondus externos premit,
 Habetque tellus ipsa tot tumulos sibi
 Tantis gravata & hinc & illinc civibus,
 Nec astra cernens assuētis vescitur
 Auris, nec illud noxium cœlum patet,
 Pluvium quod illi noster effecit cruor.
 Constiti ego, & amens horrui tantum nefas,
 Vertique vultum stragis aspectu horridæ,
 Scelusque scelere majus extremum dedi
 Turpi recedens ipse dux belli fuga.
 Hæc ille moriens fulgor, hæc subitus pavor,
 Ferrumque id hostia fugiens tandem, volunt.
 THEO. Resiste paullum fortis, & priscos voca
 In corda sensus; redeat hinc illud precor
 Quod regiæ frontis fuit amicum decus;
 Quamvis in aciem iniqua fors fuerit prior,
 Secunda nobis vota permisit tamen,
 Et jam serena luce prospexit Deus.

POMP. Vivam=

POMP. *Viramque damno, sceleris ex æquo ream,
Cum fudit acies, cumque defendit fugam.*

Fors illa vincit, ista fugientes videt:

*Plus hæc favendo nocuit; ut peior nece
Vita æstimatur, turpe quam maculat scelus.*

*Vicisse vetuit; juvit, ut fugerem: exsecror,
Quicquid favoris fata præstiterint mihi.*

*Ac si juvandum est ita, velim noceant magis,
Ne vilis adeo pateat in probris fuga.*

THEO. *Decora, fortis, valida, Romano duce
Sat digna potius illa, perniciem fuga*

Quæcunque vitat, acrior ut armis queat

Stetisse campo; ad istud incolumis modo

Servaris, ut propinqua Ptolemæi tibi

Auxilia jungas. Nec tueri te abnuet,

Cui totus ore spirat antiquus parens,

Senileque viget, juvenis in vultu, decus;

Vt, quas parens debuerat, has reddat memor

Puer ille grates. Simile simili gignitur,

Manetque posteros, quæ avitis insita

Vis enituerat. quisque majorum decus

Auxisse gaudet. Clara sic virtus parit

Sese, & labantes vivida æternat vices.

POMP. *Privata virtus se minoribus inserit*

Persæpe, avoque exoritur & similis nepos.

Non ista regibus favet fors: nascitur

Aut fit parenti absimilis; immutat statum,

Pervertit aulam, ubique leges innovat

Rex; regna dives teneat, id tantum cupit;

Huc æqua, iniqua, vertit; omnisque immemor

Officii, in una injuria totus memor ;
 Nec curat ingrati notam, sed civibus
 Libens relinquit, gratiæ ut reddant vices,
 Ipse altiora mente concipiens bona.

THEO. Exigua merita facile tegit oblivio,
 Nec subdito rex gratiam civi refert,
 Ne se minorem statuatur; at regi refert.

Tam insigne facinus ergo ab animis excidet?
 Nec te juvabit ille, qui vitam tibi,

Qui regiam acceptam refert? non aureis
 Tutabit opibus, quas ope recepit tua?

POMP. Falleris; in animo servat, & sumtu levi
 Rex merita pensat levia; sed damnat magis

Letho rependens, magna quæ tenui nequit
 Pensare præmio. Nec ulli unquam velit

Ita debuisse, ut metuat & regno & sibi,

Si gratus illi reddat; aut, sin det minus,

Vt sic precaria manus regnet. THEO. Patrem

Non ergo patriæ agnoscet, & clarum ducem,

Quem sibi parentem donat extincti loco

Sacer senatus? quem senis tabulæ petunt

Auletis? POMP. Haud hic regna Pompeius potest
 Unquam tueri, qui exul & victus fugit.

Non hunc vocavit senior auxilio virum,

Sed eum triumpho nobilem quondam Africo,

Et ense magnum, & mente majorem, Tagum

Qui prope fluentem victor extremo manum

Cum sole sparsit, qui rebelles perdidit,

Idemque pacis pariter ac belli arbiter.

Rex Pharius obiit; esto nunc vivat, tamen

Pom-

Pompeius obiit : fata commutant viros.

THEO. *Remitte, precor, exæstuanter impetus*

Mentisque desperantis insanos procul

Averte fluctus, nec ea sollicitum prece

Orasse pudeat sceptrâ, quæ quondam pio

Servasse regi iuravit, & merito tua

Vocare possis. POMP. *Egone ut incautus senex*

Pueroque fidam? THEO. *Non adhuc fraudes puer*

Didicit; tenello corde simplicitas viget,

Purusque candor. POMP. *Non adhuc didicit fidem:*

Sat cuique celeres sponte nascuntur doli,

Magisque regi; sique non adsint, mea

Etiam in fideli fors adinveniet dolum.

Sed quis modo tam subitus aures perculit

Sonus? unde militum hæc repente cohors? THE. *Adest*

Armis onustus miles, illustrem tenet

Cristaque & auro galeam, hic in clypeo vetus

Insigne portat, ille thoracem sequens

Nexumque segmentis sagum nitidis gerit.

ACHILLAS & POMPEIUS.

Achillas Pompeio & munera offert nomine sui regis, & fidem pollicetur atque amicitiam; arcana cum eo collaturus.

ACH. *Q*uam dulce regni columen, & felix bonum!
Hucusque nitor viribus, & animum sagax
Exacuo, & artes, ut potestas denique
Sit imperandi. non procul aberit à meis

Corona

Corona factis : ope deorum provehor,
 Semperque vetere majus exoritur recens
 Decus ; ut in alta sede consistat gradus.
 Docuisse regem munus antiquum fuit,
 Quo nostra virtus intimos iniiit sinus
 Nitentis aulae , cœpit & facilem sibi
 Captare populi gratiam , mox in novos
 Mutare fasces , cuncta consilio meo
 Sub pace regere , nec minus belli potens
 Militibus impero. Omen hoc faustum fuit ,
 Regi imperasse , dum ejus ingenium colo,
 Luxusque suaves in sero levis ocii ,
 Meque altioribus parem titulis gero.
 Sed ecce , Magnus hospes incessu obvius.
 Præferre dudum munera. O regum genus
 A stirpe ducens , patriæ meritum jubar ,
 Quem tot remoti longius gentes soli
 Sensere , in acri Marte quid posses manu ,
 Cujus triumphis una vix tandem dies
 Optatur , hoste Roma qua domito caput
 Attollat astris. Quando Nilivacuum decor
 Is forte regem manet , ut & partem ferat
 Felix honorum , teque bellantem libens
 Sequatur armis ; fœdus excipiens , rogat ,
 Vices regendi , & bella componas prius ,
 Ne vacua solers regna diripiat soror.
 Interea & istud pignus ingenue cape
 Fidei , verendus arma quæ gessit parens
 Phariis decora regibus , bello duces
 Quicumque Magno advenerit. tenui dedit

Quæ-

*Quædam papyro inscripta, quædam etiam meis
Arcana credidit auribus : peragam celer
Mandata : ab omni est liber arbitrio locus.*

*POMP. Veram parentis nosco progeniem sui ;
Commisssa tutus auribus reddes meis
Qua dives æde regia nitenti latet,
Grati rependam muneris pretium, Di
Si quando lætas forte restituant vices.*

CHORVS PELVSIORVM.

*Liberalitatem, muneraque prædicat, à rege obla-
ta Pompeio ; & ob confœderationem bene au-
guratur.*

D*isce hinc assiduis quemque favoribus
Ditare ingenuo pectore providus ;
Velox adveniet dies,
Gressu quo redeat cito
Collucens gemino gratia munere.
Ductori Ausonidum fœnore cum pio
Gratas Isiacus puer
Doni restituet vices.
Concordi Charites manu
Vatum carmina concinunt,
Nexas, ut redeat triplex
In sese chorus orbita.
Has ridens peperit Venus
Partu non gravis unico,
Alvum thyrsigeri gerens*

Pinguens

Pinguem semine Osridis.
His non prægelidas hyems
Astringit glacie nives ;
Non æstus geminat fera ;
Frondosæ Nemees leo ;
Non imber pluvio cadit
Cælo sidere defluus ;
Sed ver purpureum nitet ;
Atque auris Zephyrus tepens
Circum mollibus evolat.
Vultu mixta rubentibus
Vernant lilia cum rosis :
Vestes barbaricæ procul
Splendent ; non color aureus ;
Non gemmæ, capitis jubar ;
Nodo sed coma tortili
Artem negligit artibus.
Nudæ membra nitentia
Hæ prolem Veneris decent
Vestes, ut choreas vago
Saltu circinet aptior.
Sic dantem repetit celer
Multo gratia munere.
Fronti perpetuus decor,
Membris grata protervitas,
Consertis manibus fides,
Regnat mutua gratiis.
Hac est ad superos tendere pervium,
Hac & cœlitibus te facies parem,
Queis est præcipui gloria nominis

Mundo

*Mundo munificam spargere copiam,
 Sic, mortalis adhuc, sis homini Deus.
 Spectabit populos funera post tua
 Aras ponere supplices,
 Pingues cedere victimas.
 Sic quodcumque iuvat Dei
 Terris nomen habet : sacer
 Ut templis colitur canis,
 Ut terris medicum genus
 Campis herba virentibus,
 Regnum Niligenæ pius
 Regi restituit suum
 Dux, & gentis amabile
 Pacis restituit decus.
 Certans officiis puer
 Arcto fœdere milites
 Mox addat comes hospiti :
 Regnet Roma superbior,
 Et tranquilla ferat secula posteris.*

ACTVS

A C T V S T E R T I V S .

T H E O P H A N E S .

Ostendit, spem vultu tantum simulare Pompeium;
at altum premere interim corde dolorem. Ipse
tamen Regis Ptolemæi, in auxilio afferendo, fi-
dem scrutari cupit.

Ictum miseria quod semel cecidit gravi,
Ut semper omni pectus oppressum malo
Iacet! ut secundis pavitat in rebus quoque,
Nec unquam ad ipsa letus exsurgit bona,
Quicumque fatis fuit in adversis miser!
Nimbosa ceu cum sæviit ventis hyems,
Horrensque multa nive sibi resolvit comas,
Ver pristina tamen signa glaciei tenet,
Rigetque, quamquam ætheria sol Tauri premat
Terga, & serenus luce transcurrat dies.
Fortuna felix redeat, affictos tamen
Gaudere piget, & rebus haud unquam datur
Sperare letis. Lata cui desint, cum
Angit cupiditas, invidia, luctus, dolor:
Cui sint, pavores mille sollicitum tenent,
Ne fors rapaci repetat instabilis manu.
Usque adeo felix nullus in terris viget,
Et fausta sint, infestave, ex æquo mala.
At quid peracti temporis fatum queror
Commune cunctis? decuit hæc semper ducem

Sôrs

*Sors agra Magnum, fronte dum ficta, palam
 Verax, lateret mentis attonitæ pavor.
 Conqueritur, hæret, metuit, horrescit, furi,
 Silet repente, & ora purpureus notat
 Rubor; inde pallor omnis in vultu redit;
 Omnis recurvat, nullus insistit color.
 Hen, quo malorum pondus hoc dirum irruet!
 Formidat hostes; hospitem metuit magis,
 Dolos ubique prævidet, reputat fidem
 Speciem esse fraudis, seque vix credit sibi;
 Adeo pererrat; quodque in extremis solet
 Adesse fati, omne consilium perit.
 Sed ipse, rebus qui unus auxilium potest
 Afferre lassis, hospes Isiacus brevi
 Aderit, suas & forsan adjungens opes.
 Sic sæpe præsens casus oppressos monet
 Meliora, quam ratio ferat. Videtis salus
 Est una, nullam noscere salutem; loco
 Cum quid supremo pendet, hoc unum scias;
 Si nil potes sperare, desperes nihil.
 Socias revisens interim classes, novi
 Quodcumque maneat aure pervigili bibam;
 Quid Cæsar audeat, quid hospitio favens
 Puer, an propinquet agmen, an segnis dolos
 Ancepsque tegat, eventus ingenium reget.*

K

ACTVS

A C T V S T E R T I V S .

C O R N E L I A .

Mariti fortunæ timens, angitur : deorum olim amphibologicis responsis , & nunc spectro novo Iuliæ defunctæ, territa , ad deorum opem confugit.

A Ge tam sævo turbine pressa
 Mens, heu, tantis victa procellis,
 Repete ô luctus lachrymosa graves.
 Non ægra modum pone querelis.
 Nam quæ pateris , vicere modum.
 Comites lapsam me regite ; dolor
 Æstuat imo pectore, dirus
 Incendia tot dum rapida ciet.
 Heu, quid questus improbe dolor, &
 Ferus ærumnas cumulans idem
 Lugere jubes , lugere negas ?
 Privata quisque damna complorat sua,
 De flere cuncta regis uxorem decet.
 Tu sancta cælum quæ incolis Pietas fave
 Aliquando miseris, quosque vexatos vides
 Satis, futuris æqua ne turbes malis.
 Feralis omen somnii avertant Dii ,
 Et vana in auras visa vertantur leves.
 Alterutra teneas fata Pompei, sequor,
 Vicumque sequor, inanis aut feriat pavor

Aut

*Aut verus, una adesse me uxorem iuvat.
 Lesboa nimis exilia non fauste pius
 Dediſti acerba; nulla cum menti quies;
 Cum nulla membris eſſet; absentis metus
 Mœrore gemino pectus oppreſſit meum;
 Sopor inquietus bella cum aſpectu horrida
 Spectanda retulit. Vidi in hoſtilem prius
 Intorta cœdem tela, cum hærens vir viro
 Inſtabat urgens, jamque vincendo fugam
 Suadebat hoſti, terga vulneribus premens;
 Mox & periculis adſtiti, heu, quoties tuis!
 Te te per omnes enſe minitantem ſequi
 Turmas iuvabat, quando jam victus fugis;
 Et ſtrage fœda clara Dardanidum genus
 Extingta proles jacet in Emathia ſolo,
 Cærens ſepulchro, niſi tegat in undis cruor.
 Laceſſi, heu, qua voce probroſa deos!
 Mendax vocavi numen, inſpiens, leve;
 Oracla dubio & oris illudens ſono.*

*Romulei proceres Magnum per bella ſequuntur
 Ibitis Emathiam, ponent ubi fata quietem;
 Altera naſcetur Teucrorum à ſanguine Roma,
 Et novus externos circumfluet Albula campos.
 Ergone perennis cæde miſeranda quies
 Iſthæc manebat civibus? ſic molibus
 Vaſtis cadaverum patria ſurgit polo
 Altera? tepenti ſanguineus unda Tibris
 Ergone paternum retulit? heu, fallax deum
 Interpres, ut reſponſa perplexis latent
 Obſcura dictis ſemper, & certa Dii*

K 2

Ambage

*Ambage utrumque rebus eventum canunt.
 Heu, me futura, sed magis dubiam, lues,
 Magis timentem, cruciat. Infernis quid ò
 Iulia relictis sedibus vultu truci
 Terres? per umbras noctis arcanae tua
 Nam visa imago major humana, Stygis
 Abripere ad undas Magnum, & amissos diu
 Thalamos repetere, meque sectari, furens
 Diris: nocentes desine minari faces
 Iulia; sat ipse Cæsar immanis premit.
 Comites laborum, sortis extremæ vices
 Passæ, citato templa subeamus gradu,
 Placemus umbras conjugis; mox & deum
 Votiva sacris thura ponantur focus.*

CHORVS ROMANARVM MVLIERVVM.

*Deplorat civile bellum, & patriæ ruinam, ex diffi-
 dio, post mortem Iuliæ inter focerum & gene-
 rum orto.*

*S*Equimur miseræ, turba doloris
 Captiva sui, casusque prius
 Lugere lubet, quos vice nulla
 Reparare potens fortuna queat.
 Eheu, ubinam cernimus altæ
 Mœnia Romæ, qua Tiberis udo
 Labitur alveo? dolor erumpe;
 Non tenuis adest causa querelis.
 Illa maritum vulnere plorat

Raptum,

Raptum, natos hinc illa gemit,
 Altera fratrem; non quæque suam
 Queritur stragem: quicumque ruat,
 Poscit lachrymas undique nostras.
 Felix bellum, cernere læta
 Fronte ruinam, cum datur hostis;
 Non hostis adest, licet hic bellum
 Adsit, campo quicumque ruat
 Poscit lachrymas undique nostras.
 Perimit parentem natus, & natum parens;
 Fratri cruenta frater impendit nece;
 Quicumque pereat, civis hic noster perit.
 Qui tanta dirus bella commovit furor?
 Aut quæ libido cæca regnandi tenet?
 Eheu, propero Iulia casu
 Quantas trahis in Tartara tecum
 Terra ruinas!
 Paris, heu, quantas patriæ cædes!
 Iulia claram perdidit urbem
 Moriens: alvo Iulia tumida
 Enixa, necem peperit terris.
 Vteri noctem tenebris Ditis
 Cum commutat parvulus infaus,
 Tetro mundum turbine versat.
 Illa parentem pace sequestra
 Illa maritum junxit mulier,
 Stant unius thalamo nuptæ
 Publica veteris jura senatus.
 Non tam fortis regna tuetur
 Miles, non tam ditior auro

K 3

Rex,

*Rex, quam conjux foedera firmat,
 Regis mollit sedula mentem
 Et bellandi temperat iras.
 Huc, nisi prohibent pocula Lethes,
 Memor Elysias relinquens umbras
 Respice cives Iulia miseros:
 Vna parentem potes, una virum
 Regere, & fessis una quietem
 Ferre, & dominæ quicquid superest
 Gentis, patrio reddere Tibridi.*

CHORVS PELVSIORVM.

Romanarum calamitatum se socium profitetur,
 vexationis suæ originem repetens à fabula Pe-
 lei, fundatoris urbis.

*C*æde fraterna truculentus olim
 Peleus, frontem metuens parentis
 Æaci diram, procul egit urbe
 Gressum ab Ægina, peregrinus oras
 Mox ad externas properavit, illum
 Excipit campis lapidosa Trachin,
 Trachin horrendo memoranda casu.
 Qua maris regem rapuit procella,
 Qua maris sese dedit in procellas
 Vxor æternum lachrymosa, mortem
 Ore Ceyci querulo insequuta.
 Exul ut vidit volucrem per auras
 Peleus regem volitare utrumque,

Fugit

Fugit infaustæ regionis ædem,
 Non tamen fatum profugus reliquit.
 Tecta magnatis veniens Acasti
 Quanta te Peleus tulit, heu, Charybdis!
 Hospitæ fœdos fugiens amores
 Dum magis ponti scopulis rigens, &
 Integer perstas precibus; refundens
 Illa tentati sceleris furorem,
 Credulo dixit nimium marito:
 I, fave oppressis, miseris patentem
 Regiam præbe, tuus incubanti
 Adstitit noctu violentus hospes.
 Sensit, atque iram geminans Acastus,
 Ac dolos secum meditans latentes,
 Ducit in cæcos nemorum recessus,
 Peleus qua se spatiis per auras
 Inferit cælo, miser hic sopori
 Membra dum tradis, redit ille ad urbem
 Tramite occulto, levis ut jaceres
 Præda Centauris, subito biforme
 Nube prognati genus evagatur;
 Cum dii tantum vetuere crimen,
 Mulciber jussu gladium paterno
 Lemnius portat, rapis arma velox
 Et modo cæsim glomeras, rotasve,
 Nunc petis punctim, feriensque vulgus
 Omne prosternis cumulo jacenti;
 Inde te ultorem sceleris dolique
 Thessalus sensit modo gratus hospes,
 Sensit & ponti domitrix Iolchos.

Non tamen patris potuere mentem
 Flectere hi casus rigide severam,
 Bella non tantis agitata fatis.
 Turpe non scævi exilium pericli,
 Non tot emensi pelagi labores
 Prima cum intactum violavit æquor
 Navis, & remo domuit profundum.
 Impiæ, dixit, manet expianda
 Noxa adhuc cædis. Vagus, exul, erra,
 Urbem & undantis prope ad ora Nili
 Conde, purgamen sceleris, tuoque
 Nomine dona.
 Paruit natus, patriæque clivo
 Auctor hic miti fuit: inquietæ
 Noscimus culpæ mala, posteri nos
 Pelei, pœnam luimus nocentis;
 Semper, heu, mœstis agitamur undis,
 Semper insanos patimur tumultus.
 Turba Romani miseranda cives
 Sortis infidæ comites eisdem
 Nos habes tectis, miseros vetusta
 Lege fatorum sequimur dolentes;
 Ista nascenti patriæ cucurrit
 Stella, dum crimen lachrymans piavit
 Pauper, & exul.

ACTVS

ACTVS QVARTVS.

ACHILLAS.

Politicus irretitum gaudet Pompeium: multis im-
pie, & leges, & iustitiam, ipsasque adeo aras &
deos, criminatus.

BEne est; paratis Magnus implicuit plagis
Sese, expetitam præstitit dictis fidem.

Vicinus: amicæ frontis illectus dolis

Hospitia tuta credit, & rursus fera

Indicit hosti bella, rursus concipit

Iras, libido cæca sic regni vocat.

Iam fraude captus est, perage totum nefas

Solers Achilla, perage; non regem magis

Ad summa ducit facilis, aut brevior via,

Quam quæ dolosis implicat laqueis iter.

Omnis potenti regnet in ferro salus,

A fraude vires mutuet ferrum suas.

Si certa jaculo signa pertingas, nihil

Refert, an undas ictus an ventos secet.

Quacumque transit, omne si punctum tulit,

Iam vicit. unus laude vel probris notat

Humana finis facta: quo sistas gradum,

Non qua pererrans proferas, cautus tene.

Regnare, summum est fas, bonum, & summum decus:

Quodcumque regnandi geras causa, trahet

Illinc decentis nomen, & fas, & bonum.

K 5

Quid

Quid jura? Reges illa constituent sibi.
 Quid frans? fides vocetur. & pudor, & fides
 Pietasve mutant regis arbitrio vices:
 Effinxit ille numen in caelo deum
 Inane, & aras posuit, ut durum genus
 Ferosque populos arte mulceret pia,
 Donec recedens mentis ingenitus furor,
 Metu deorum facile servitio premi,
 Libensque domini posset imperium pati.
 Quos ara mites reddit, hos aula parat
 Regique fidos, seque rex templis magis
 Ponens colendum, nomen inscribit Dei.
 Hac arte priscus sacra constituit Numa
 Cultusque superis. Vna regnandi tenet
 Eademque mens, non una regnandi tamen
 Fraus, at recenti semper integitur dolo,
 Mutatque nomen: nulla re patriae movet
 Suadetque bellum, voce quam jaetas tenuis,
 Romane, pietas. Roma jam dudum perit,
 Hinc inde metuit, Rex sit è vobis uter;
 Oderit utrumque; dira te in clades vocat
 Etiam cupido; nosco regnandi vias,
 Iam jamque celeri forte percurram gradu,
 Et haec superbum regis aliquando geret
 Diadema frons, & sceptrà fulgenti manus
 Auro decora attinget: at ferrum prius
 Galeamque stat gessisse, misceri decet
 Aulam cruore: in hac parabo dexteram,
 Experiar id cervice Romani Ducis,
 Regumque cædi tela præludent satis.

POMPEIVS.

In utramque partem perplexus, tamen fidere &
experiri recusat.

A Vxilia quisquis, sede jam profugus sua,
Externa quaerit, cuncta metuentem iuvat
Hæere curis, seque in incerto malis
Vtrinque pressum, credere minori tamen.
Vbique multum fraudis, & fidei parum,
Nactus, miseris velut in extremis solet,
Requiro mentis omne consilium meæ,
Versoque mecum dubius, ac tandem volens
Quodcumque damno, pejus ut cogar sequi.
Placet experiri gentis ancipitis fidem,
Et dona pueri: levius his quicquam tibi est,
Queis anime credas? siste præcipitem gradum,
Deflecte procul, & dum licet, laqueos fuge.

THEOPHANES. POMPEIVS.

Multa invicem disputant de suspecta regis fide.

THEO. S Pes una Latiae gentis, & patriæ decus,
Romane ductor, segnis hinc abeat mora.
Lagæus hospes omne consilio senum
Suadente fœdus junxit, & socius tibi
Sponndit arma; jamque propiori gradu
Admōvit aciem, mille comitantur duces,

Et

Et mille currus ; ipse se medium tenet
 Vultu verendus puer, & auro lucidum
 Capitis coronat tegmen ; hinc illinc latus
 Annosa circum turba seniorum fovet,
 Te te requirit modo, te in amplexus vocat.
 Propera, quid hæres dubius incessu gravi ?
 Tranquilla, tuta, cernis, & tutum sinum, &
 Nostris quietum casibus portam prope ;
 Confide tandem. POMP. Nimia ne nos hic, vide,
 Fiducia nocens fallat ; alto quam bene
 Regum latentes impetus confers mari !
 Quod facile manet, id vertitur subito fretum,
 Et qua natabant levius, hic sorbet rates.

THEO. Adversa passus quisque, quam nimium timet !

POMP. Miser periculo credulus nimium est suo.

THEO. Iam foedus hospes firmat. POMP. An potius
 dolos ?

THEO. Quod regia manus statuit ? POMP. An pueri
 magis ?

THEO. Regum valida semper manus. POMP. Fallax
 quoque.

THEO. Senatus illum magnus hortatu regit,
 Irasque dictis mulcet, & prohibet nefas.

POMP. Nascetur horum citius è numero dolus,
 Ni forte Rex concipiat. THEO. In tantum scelus
 Omnes repente voce concordi patres

Coisse credis ? POMP. Scelera componi breve est.

THE. Cunctatur inde. POM. Tempus ut justum pareat
 Sceleri patrando, an ut datam revocet fidem ?

THEO. Iam dona misit. POMP. Dona regnantum time
 Infensa

Infensa semper. THEO. Mox feret opem. POMP. Cæsari?

THEO. Cui dona misit. POMP. Timeo donantis manum.

*Queis me tuerer, arma consulto dedit,
Non queis ferirem. Crede, regem commodo
Suo favere semper; in eum conferet
Officia potius, quem relaturum putet
Majora. quicumque miser, hoc ipso fuit,
Quod reperit omnes undique ingratos sibi.
Donare regis, foenerari dixeris
In cive; falsis illa nominibus tegit.
Consilia solers nutibus reddit suis
Congrua; probatur si quid, hoc totum sibi
Vindicat; iniqua coetui adscribit patrum.
Damnare simulans, vertit in laudes suas
Et fas nefasque; civium liber metu,
Amore gratus ipse, nec regno timet
Inhiare, quos tam vulgus in visos habet.
Sic aula felix vigeat, infelix tamen
Prematur inde civis. hanc Romæ luem
Arcere volui, artes, & ingenium improbi
Noscens tyranni, fata sed prohibent viam.
Ponam dolosis victus ut laqueis pedem.
THEO. Serum est cavendi tempus. à tergo ferus
Instabit hostis: medius hinc illinc times;
Decerne tandem, teque in alterutram para
Aliquando sortem. POMP. Eat, effugium mihi
Si forte manet, huic nititur patriæ salus.
Hæc me timentem reddit, hæc retinet gradum.*

CHORVS

C H O R V S P E L V S I O R V M .

Præ regum sollicitudinibus & periculis humilem
vitam laudat, ac sacrificiorum Ægyptiorum
cultum.

A Nceps dubio trepidat gressu,
Curas secum mille volutans,
Tandem gradu citato
Abiit, furente qualis
Mentis impete devius
Sortis arbitrio levi
Cedit impatiens malis.
Quanti, heu, Regis corda tumultus
Quantique premunt undique casus !
Expers somni, nosse quietem
Nescit ; vario torquet sese
Ipse rotatu ; non mensa famem
Bene compefcit, dum timet illic
Latuisse dolos. Nulla est regum
Libertas : sed splendida servi
Colla coronant auro. miseros
Sic illudens fors, nitida sibi
Mancipia trahit. Quo quisque super
Moderata pedem proferet, audax
Erit infelix nimis hoc ipso.
Pax inest humili loco,
Procul hinc abeunt metus,
Spesque sollicitæ & fraus ;

Bella

Bella non strepitu vocat
Tuba, nec raucis forum
Litibus dirum sonat ;
Non opes avida manu
Civium cumulat suæ
Grande vectigal domus.
Sed levem retinens colum.
Fila deducit pater,
Pollice in prono citat
Turbine intorto teres
Vellus, hinc glomerans legit,
Iugo mox telam locans
Leve subtegmen ciet,
Parvulos ut paupere
Induat panno suos.
Vivitur parvo bene,
Dulcis & sobolem quies
Educat ; nulli dolus
Texitur ; nulli fides
Frangitur. Templis Apin
Numen at colimus pium,
Nobilem lateri notam
Cornibus lunæ gerens ;
Aure non surda preces
Excipit : seu candido
Ductus ordine gentium
Venit ad thalamos piger
Memphin, ut fiat sacer :
Sive curriculo sibi
Constituto temporis

Redit

*Redit ad fontem senex
Mersus ut tandem mori
Vulnere excepto queat :
Seu futura retexere
Consulenti blandior,
Nec ferox renuit coli,
Et cibum placide capit.
Fata quos modice premunt
Pauperes, humili casa
Vigeant, vano haud juga
Spiritu montis petant.
Nactus hanc sortem puer,
Hac libens moriar senex.
Sed vox querelis mœsta quæ circumsonat ?
Romulea tristi turba ploratu suam
Heram reducit exul, & dextra levat.*

ACTVS

ACTVS QVINTVS.

CHORVS ROMANARVM. CORNELIA.

Queritur, inter perpetua bella se vivere; deque
malis illorum:

CHO. **A** Dversa semper fata Martigenam premunt
Urbem. vetusta lege, lachrymarum sumus
Dociles abunde. bella nascentem parens
Edocuit urbem, crevit illa armis ferox;
Sevitque bellis bella. Geniales thoros
Viduata linquit uxor, & thalamo virum
Frustrarequirens, revocat absentem, moras
Perosa belli, aut hostibus ferro dolet
Servire vinctum, aut cæde præreptum gemit.
Vix flore primo deserit patriam puer,
Et castra sequitur, omnis assidue malus
Mavors perennat. hoste perdomito plagis
Longe remotis, pejor exoritur domi
Hostis rebellans civis, & geminat mala.
Rite ô precantium aure si facili preces
Dii imbibistis, tollite eventus procul.
Male ominatis; vertite in melius, duci
Magno imminentem, & ultimam gentis luem.
Cæli per auras mille volitantes aedes
Hinc, & calentes inde fibrarum notæ
Deumque fata quot iterum exterrent malis?

CORN. Quacumque sese orbis per immensi plagas

L

Cornelia

Cornelia profert, numen invisum feret :
 Dardania fatis Roma turbatur meis :
 Meus iste casus ; gravibus ærumnis mea
 Vos damna vexant. Vna ego Metelli domus
 Feram ruinas ; vigeat illa atavis diu
 Quondam decora. quicquid adversi Deus
 Pepercit illis, omne fors cumulat mihi.
 Exilia thalamis mereor, in clades viros
 Damnata trahere, semper ut viduos lares
 Servare cogar. Divitem Crassi domum
 Vix & superbum limen ascendi prior ;
 Ut grata juvenem junxit amplexu Venus,
 Repente miser abripitur Assyria manu
 Moriturus ; illum ficta Parthorum fuga
 Dolis fefellit, dumque fugientes procul
 Ferro secutus instat à tergo minax
 Patrium relinquens agmen, in medium nemus
 Quæ rara quercus fronde planitiem tegit
 Devenit, altis qua per umbrosum viget
 Quacumque ramis, lenis & cedens iter
 Spatiosam ubique vallis exsolvit viam.
 Tum versa telis tota Parthorum cohors
 Repente jaculis mille confossum tegit.
 Nec ira tamen in cæde barbarica stetit.
 Informe tabo, exanime & abscissum caput
 Clamore multo rabida præfixum gerit
 Late per auras, quaque bellantes videt
 Cessisse socios, quaque Romanum decus
 Medius in armis strage multorum furit.
 Sed quid vetusta conqueror dudum mala ?

Majus

*Majus peractis terret addendum nefas.
 Sequitur idem Corneliam fatum tuam,
 O Magne conjux; hostis haud Paribo minor
 Cæsar cruentus sequitur, & ferrum vibrat.*

NUNCIVS. CORNELIA.

Cornelia discit à Nuncio cędem mariti fraudulentam; & post lamenta, furore plena, statuit ulcisci facinus, ac tandem marito suo voluntaria commori.

NUNC. **O** Ccidimus: omnis quæ modo patriæ fuit
 Speranda ferro, periit à ferro salus.

Non est quod ultra gravior effundat minas

Fortuna, vires quando consumpsit suas.

Periere cuncta: plena sic saties tenet

Tandem malorum, ubi locus haud superest malis.

Depone lachrymas turba leviores, juvet

Laniare pectus; quisquis exundet cruor,

Non ille jussus vulnere immani fluet.

Præverte munus hostium, fatum decet

Urgere propere, quando remorari nequis.

Ne solve sensim capitis impexos diu,

Rescinde crines ocius; celeri manu

Discerpta circum colla canities fluat.

Tuque ô Metelli germen infelix, decus

Felicis aulæ, parce dicenti, precor.

COR. *Non rude miseriis, bene paratum conspicias*

Per damna pectus: omne concipiens malum

Animo præivi; quicquid extremum solet

L 2

Adeffe,

*Adesse, teneo, triste, miserandum, horridum,
Crudele, dirum, quodque vix fieri queat.*

Effare casus asperos : totam rei

Expone seriem, ede ; esse me miseram iuvat.

NUNC. Ut Magnus hinc abcessit Ausoniae parens

Ignarus, urbis unde praesidium suae,

Vnde arma peteret, explicans recta gradum,

Tandem citatus tendit ad littus prope,

Qua nostra classis haeret, adversum ancoris

lactis in aequor, tota fidorum manus

Vtrinque sequitur, uno & in vultu ducis

Affixa, varias mentis observat vices.

Non unus ipse, frontis obductae modo,

Modo explicatae gemina defigens humo

Lumina, silet nunc, nunc per obliquum rotat,

Mussatque secum tacitus, incerto rei

Dum pendet animo, cernit ex alto ratem

Properare cursu ; attollit hic vultum anxius

Quid illa portet, dumque cedenti freto

Adventat, ad se dexteræ nutu vocat.

Ut iussa sistitur socia pinus, refert

Infensa, saeva, & oris haud patiens moras,

Et dicta dictis implicans, hostem prope

Urgere ferro nunciat, gnarum fugæ

Viaque, rebus si quod effugium paret,

Festinet. Olli dirus in vultu furor

Ha sit repente, torvus obliqua polum

Intuitus acie, terque supplodens pede

Infremuit ore : usque adeo turbatis dii ?

Usque adeo sedit ira Romanas opes,

Et

Et libera patrum jura, & omnino pias
 Delere mentes? ergo vesanæ dolos
 Tentare cogor gentis. hoc dicto imperat,
 Rostrata pinus propior accedat solo,
 Qua vectus, unam, quæ hospitis superest, fidem
 Exploret. Ecce regio jussu venit
 Faselus illuc, parvus & sordens situ,
 Cui turpe veteri putret in ligno latus,
 Rimis fatiscit, malus in medio tremit,
 Non bene locatus; tenuis & circumrudens
 Rescissa stringit vela, & infracti salo
 Remi pererrant. Hanc ut aspexit ratem,
 Non regiam, non cultam, & auratis notat
 Signis carentem, renuit aspectu truci,
 Pellitque longe. placidus at juncta precæ
 Invitat illum, & voce submissa rogat
 Solers Achilles: Non alia pontum secat
 Quam parva pinus, tenue qua stagnat vadum
 Et pauper undæ littus, infidum subest
 Brevisque tractu classibus magnis iter.
 Excepit aure Magnus haud tuta, sono
 Mentita blando verba, nec dubius dolum
 Subesse dictis; ora convertens suis
 Fatur: Tyranni quisquis ingreditur domum,
 Servus repente fit, licet liber siet.
 Hoc foedus aut dissolvat, aut firmet caput.
 Eat: ergo ponit in cymba pedem;
 Et rapitur illinc vecta; transcurrit rudi
 Remo fluentes verberans undas cita.
 Romana longe classis eventum timens

Herensque in uno immota defigit duce
 Oculos, & animis prope stat abeuntem sequi:
 Ast ubi recedens littore adverso appulit,
 Qua regia adstat sede Niliacus puer,
 Patuere fraudes subito, & infandum scelus
 Retexit hospes. Qualis in taurum levi
 Somno jacentem gemina bellantum ruit
 Proles leonum, & alter in jugulum ferox
 Desævit ore, & alter invadens sinus
 Discerpit ungue; haud ille pugnandi potens
 Facilis cruentis præda vulneribus jacet,
 Sic dira circum turba ter ferro petens
 Adorta Magnum, terga, cervicem, caput
 Transadigit ense; occumbit exanimis; cruor
 Et hinc & illinc cæde purpurea fluit.
 CORN. Discede tellus, scinde tartareo specu
 Abusque mundum, conde barbariem sinu
 Late profundo. Tuque dominator freti,
 Absume diros fluctibus, sorbe impios.
 Quis hic nefandis horridus monstris locus?
 Quenam ista regio? Colchis? an campis Scythæ
 Passim vagantes? ubera Hyrcanæ viris
 Tigres ministrant? cautibus an horrens magis
 Emitterit illos Caucasus? quidnam meus
 Commeruit unquam, & hostibus conjux pius?
 Quis te calenti ponet elatum rogo,
 Humoque condet? NVNC. Vna non ejus potis
 Texisse cineres urna. ut infandum scelus
 Illuc peractum est; Regis imperio caput
 Pallens in auro nuper avulsum locant.

Mox

Mox ipse vultu letus excipiens puer :
 Accede Cæsar, inquit ; hoc gratus tibi
 Munus paravi ; interim invisi maris
 Supinus ora truncus extrema jacet.
 CORN. Hæc ipsa Crassum adegit ad Carrhas lues.
 Ut fata eisdem sæpe nos urgent malis !
 Diversa quamvis quisque commutet loca ,
 Non damna vitat , sequitur huc illuc comes
 Insana Erinnys. video funestam undique
 Instare turbam ; liquit horrendæ Stygis
 Aliquando stagnum dira Tisiphone , comas
 Impexa turpes anguibus ; multa face
 Quatiens flagellum tristior Alecto furit.
 Huc grande rupto nube pallida genus
 Totum pererrans fœdat ætherium decus.
 Vidi ipsa thalamis improbas quondam meis
 Præire furias. tam Cornelie nocent
 Connubia terris ? ergo tot perdens viros
 Superero monstrum ? ergo non pœnas luam
 Tandem malorum ? trahere per ardentis aquas
 Acherontis imi, merge Cocyti vadis
 Me me nocentem ; pone flammanti ream
 Phlegethontis alveo ; adjunge pœnarum mihi,
 Megæra, quicquid noxias animas premit.
 Cessas ? mihi uni parcis infense pia ?
 At cessa, & ingens pœna tunc vitæ datur
 Satis cruenta, quando stat votum, mori :
 Vel ipse leto vinceret vultu meam
 Conjux decorus pœnam, & ipsam judicis
 Molliret iram : ô ego per inferni loca

Elysia

*Elysia ditis raperer ! ô tecum ferus
 Me quoque tulisset ensis ! NVNC. Infidi hospitis
 Linqnatur oracitius, & celeri fuga
 Abiisse liceat, concita celerem gradum,
 Effugia classis præbet undanti freto,
 Iam vela in altum laxat, & cursum ciet.
 CORN. Ibo, ibo, & ipsum regis inuisi caput
 Adoriar armis ; ibo, & evellam manu,
 Hiante ab ictu, atque perfosso sinu
 Cruenta regis corda ; fœmineas quoque
 Delectat usque sanguis & ferrum manus :
 Vnaque nec unum facinus aspiciet dies.
 Vlciscar ipsa scelus, & incurvo fremens
 Scrutabor ungue pectus, & quicquid subest
 Præcordiis, id omne discerpens, cavas
 Tractabo sedes dextera ; & laceri sitim
 Sedabit hostis multus arentem cruor.
 Mox ulta cædes, tela convertam libens
 Nostroque figens pectori, concors viro
 Romana mulier propior exstincto cadam.*

ACCLA-

A C C L A M A T I O N E S.

In Maximi Viri

P H I L O M V S I

M V S A S I V V E N I L E S.

ITala gens, Batavos quæ quondam Martia fratres
Imperiique tui socios erecta vocasti ;
Iam Batavos vatum socios fratresque tuorum,
Post tot secla, voca. Cirrha concludimur una,
Pegaseisque simul populi conspergimur undis,
Et Phœbi communis amor nunc incitat acrem
Ausoniam, nunc vult Musis adsuescere Belgam,
Dum Latios Arctoa vehunt præconia patres,
Nostraque Senensi applaudit fiducia vati.

Illustris PHILOMVSE, tuæ generosa loquelæ
Verba placent ; seu per grandes angusta cothurnos
Sensa rapis, lenique elegos diffundit ab ore
Calliope, seu per Lyrici modulamina cantus
Vectus honoratam compellat purpura Romam,
Et magnis fatur patribus, patrumque cathedræ
Annuit, & summis Vrbanum destinat astris.
Prisca superstitio, venerandi nescia Christi,
Infames tonat ore Ioves, Venerisque profanus
Perstrepit illecebris Helicon, mentitaque multum
Pagina Pieriam meruit decerpere laurum,
Et lethi calcare domos. Hoc sanctior ævo
Nascitur Aoniæ felix opulentia venæ,
Et gaudet meliora loqui. non fabula vati
Priamides canitur, fictæque insanus Elisæ
Æneæque furor, vel versæ in corpora formæ.
Longe alios vultus Italûm sapientia terris
Exhibet, & totum pietas facit ipsa poëtam ;
Canaque religio, Clariis dum splendida fulget
Artibus, atque alte Phœbeos imbibit ignes,
Sacrosancta canit, solumque in carmine mutat
Materiam, & studiis Senam cœlestibus implet.

M

Felix

Felix Sena viro, quem cum produceret Orbi
 Tot vatum Lucina parens, sua flumina large
 Castalii fudere lacus, risere Camœnæ,
 Et teneræ cœpere hederam prætexere fronti,
 Et melius posthac nobis promittere carmen;
 Miratæ puerile decus, lususque juventæ,
 Et consummati roburque & numen ephēbi.
 Legi grandis epos Bembi: placuere furores
 Naugerii, Strosæque patris, magnique Maronis
 Æmula Sinceri rabies. post illa, labantes
 Restituis, Philomuse, Deas, patriæque poëta
 Infers immortale jubar. Tibi sufficit una
 Ad famam validis animosa Tragœdia nervis,
 Et fatum, Pompeie, tuum. quem Corduba Magnum
 Dixit, Sena facit magnum, & dum damnat Achillam,
 Voces pro Latio & pro te, Romane, loquentis
 Approbat, & generi defendit mascula causam.
 Quæ, si non Superis, saltem placuisse Catoni
 Creditur, &, si non armis, ratione triumphat.
 Hæc te scena dabit seculo. quantum illa meretur!
 Quam cerni vult luce palam! quin pulpita scandis
 Itala & orchestram conjux Cornelia pulsas?
 Indignata tui crudelia fata mariti,
 Decussumque caput Romæ, quo tota cadente
 Libertas collapsa fuit, fœdoque Quirites
 Servitio sensere suæ dispendia culpæ,
 Et fidas acuit Bruti vindicta feroces.

Magne vir, his olim cœptis agnoscimus omnes
 Ingenii momenta tui, juvenisque virile
 Condis opus, tragicoque exurgis clare theatro.
 Dic juvenes Musas, quas mecum dicis adultas,
 Phœbe pater, senique graves prævertere curas.
 Hæc ævi fors læta mei est, spectare potentum
 Carmina Pieriasque faces. nunc esse beatam
 Auguror Italiam, cum te Respublica vatem
 Repperit, & grandi rerum prudentia causæ
 Applicat, & tali vult sub rectore pacisci,
 Bellorumque truces furias componis Apollo.

C. BARLÆVS.

Amænio-

A Mœniores, otia temporis
 Ablego, Musas accipe, debiti
 Testes amoris; & benigna
 Fronte meos, Philomuse, plausus.

Te nominata mentis origine
 Phœbus beavit, non sine plurimum
 Favente voto; cui decorem
 Addit honos, & amica virtus,

Et Tulliani gratia fluminis
 Ætate firma: Rurtius, amulus
 Virtutis, expertæque fama,
 Sæpe tuum genium procatur.

Quæcunque cudis, seu, juvenilibus
 Immersus umbris, oculis aureo
 Sub vere fortunam juvena;
 Pressa cluet radiatque virtus.

Fœcunda pleni curia pectoris
 Vbique lucet; digna Quiritibus,
 Romana spiras, & togata
 Arte potens, pietate clares.

Fallorne? nuper gratia Numinis
 Donavit Orbi; cui Tiberis annuit,
 Et omnis asseclam decori
 Roma diu sibi nuncupavit.

Salo innatantis quem sinus insula
 Remisit agre per pelagi minas,
 Excepit Agrippina, gratum
 Principibus populoque pignus.

Miratus Ister, cum reliquis aquis,
 Quas Rhenus amplo concipit alveo,
 Leni susurro detumescens
 Subsiliit, vitreoque flexu

Collisus amnis dulciter ingemit;
 Applaudit undis terra sororibus,
 Qua vitifer Mosella late
 Pampineos opulentat agros.

Rhenus, profuso sanguine decolor,
 Assurgit alto murmure: sæpius,
 Qui discupitam offert olivam,
 Ingeminat, Bene vivat hospes.

Anfractuosa tadia post viæ

Metam assequutus, (totus inhorreo,)

 Pallere cœpit, acribusque

 Torminibus Philomusus ardet.

 O penè nostris erute sedibus!

 Lentone sic jam corpus amabile

 Torques duello, dum meatus,

 Lithiasis, violenta stringis?

 Planxere Muse; prodroma gratia

 Pax alma luxit: dextra Machaonis

 Rigebat, obsitumque pœnis

 Indoluit magis te ferire.

 Tu mente forti, natus ad ardua,

 Et ampliori dignus adorea,

 Interritus, virtute summa,

 Attiliis documenta prabes.

 Intaminati pectoris incola,

 Constantia ardor, calitus insitus,

 Confregit armatos dolores,

 Ut dubiis Cynosura rebus

 Magis niteres: scilicet aurei

 Bóni expetentem prona poposcerat

 Europa, venturumque plenis

 Fama tubis decus intonabat.

 Gens VVitekindi, diis placidis potens,

 Armata perstas. ô utinam ferox

 Sedetur hic Bellona, ferrumque

 In Mahometigenas recudat.

 Exsurge pacis prome, nefarias

 Elide cædes, Romulidum pater;

 Gothusque, Liliunumque, Iberque

 In stabilem coëant quietem:

 Et quidquid ultra littora Balthici

 Sinus in oras Teutonis aestuat,

 Iungatur Austro; perpetique

 Connubio sibi fœderentur.

 Sic nos beatos cernere, Rurtio

 Tuo liberet; ludicra texerem &

 Roseta; blandiarque parva

 Fronde tuis, Philomuse, lauris.

I. RURTIVS.

IN VO.

IN VOLVMEN HOC POEMATVM.

Seu te cura vetus retinet, non dicier, Hic est;
 Nomine, siue placet, nolle placere tuo:
 Euge tamen, nos, cura recens tua, dicimus, Hic est:
 Quisquis es, Aoniis digne libelle Sophis.
 Ergo vel Amstelio te trade nec agnate celo,
 Quin tua dic vel aquis, dic abolenda focus.
 Non sinat hoc, numeris liber annumerande Maronis,
 Tota Hippocrenes Cæsaris urna chori.
 Ipsa vetat, seu Bilbilico siue æmule Flacco,
 Gloria Maphææ non moritura lyræ.
 Quam iuvat, & volupe est in vate inquirere vatem,
 Atque verecundam noscere velle sitim,
 Qua sacrum largis siccat Permessida labris!
 Quamque pium, famæ non dare vela suæ!
 Docte Catulle, argute Tibulle, proterve Properti,
 Vos vates, nobis, garrula amica dedit:
 Utque suæ vires ferret roburque Thaliæ,
 Quondam Bilbilico vox ea, Da, quod amem.
 Non ita: sed, victura fones ut plectra, libelle,
 Vox tua personuit, Da, quod amo, Tacear.
 In laudes, Philomuse, tuas, amor ibat & ardor:
 Ast tacitum ut redames, do, quod amas, Taceo.

I. R. INGELIUS.

M 3

Magno

Magno superbiat Marone Mantua,
 Nasone Sulmo, Horatio Venusia:
 Verona nec minus Catullum jactitet,
 Vmber Propertium, atque Aquinas Iunium:
 Suamque Martialis acer Bilbilin
 Celebret, Annaique syrma Cordubam.
 Turrita Sena vicit omnes unica;
 Miraculi quæ sic parens, ingentia
 Tot sidera in sidus coegit unicum.

Et sidera hæc nugis tamen turgent meris.
 Senense sidus at merum fundit jubar
 Virtutis omnis atque sanctimonia.
 Quanto illud ergo majus istis omnibus!

Et sidera hæc summo tamen conamine
 Replere passim nominis fumo sui
 Mundum, dare & valde in stuporem, quaritant,
 Ac fabulosos inde vendunt Orpheos.
 Senense nullo sidus at negotio
 Fulgoris ut prædivitem explicat penum,
 Encomium nec ambiens, omne invenit,
 Multos creatque Abramidas è rupibus!
 Quantum illud ergo præstat istis omnibus!

Et sidera hæc agunt id unicum quoque,
 Per otium, florentibus rebus suis,
 Leporis atque exuberante flumine.
 Senense sidus at labores arduos
 Exantlat ô quam, publica bono rei,
 Nec unius gestat simul morbi crucem,
 Nec inde desinit tamen sic jugiter
 Et Numinis cantare dona, & interim
 Scienter & concinne & apte ludere,
 Ignobilem & mortalium ac rudem gregem
 Sanctissimis incendiis involvere,
 Et exules, periclitantes plurimum,
 In patriam suaviter conducere!
 Non præstet ergo sidus isthoc ceteris?

Magis facebant hinc minora phasmata,
 Chiorum Homerus, & Sophocles Atticus,
 Ascreus &, Thebanus atque Pindarus.
 Senense multo sidus hisce grandius:
 Senense multo sidus hisce illustrius:

Senense

*Senense multo sidus hisce augustius.
 Vin hisce digniora longe sidera?
 En, cantico quam præ Sibyllis nobiles,
 Virago Debbora, illa litium arbitra,
 Et Samuelis Anna mater inclyta!
 Quantus poëta legifer Moses vetus!
 Quam fulget heros optimus Iesseides,
 Nec non pereruditus ejus filius!
 Regina quam sublimis at vatium omnium,
 Desponsa Regi maximo regum omnium,
 Integra virgo, mater & Christi tamen!
 Senense sidus inter isthac sidera,
 Cum Barberino, jure supremo, micat.
 Sed Rurtius, sed elegans Ingelius,
 Sed sceptrum Barlaus tenens in vatibus
 Unus Batavis, entheus, multissimus,
 Senense demum sidus istud cantitent,
 Plaudentibus Phœbo & novem sororibus.
 His Nicii, his Baldi, atque Sarbievii,
 His Hesi, his & Masculi, & Sibenii,
 Ogerique, Francia magnum decus,
 Cultissimique ad Scaldin Hemelarii,
 Erycii quin & Lovaniensium,
 Et dulciores melle Blittersuicii,
 Meusque Amandus, Flandrici lumen soli,
 Mireque Graius eminens Allatius,
 Ac ceteri, qui sunt ubique gentium,
 Musarum alumni, insignium lectissimi,
 Alacriter juncta manu, ferant opem:
 Chelys lyraque exaudiantur; insuper
 Tubisque tympanisque cuncta personent;
 Responsitetque totus orbis undique,
 Reddentibus sylvis modos ac montibus.
 Corvina gens ne misceat se oloribus.
 Meum est, stupentem sideri immorariet.
 A me optimum est praconium, silentium.*

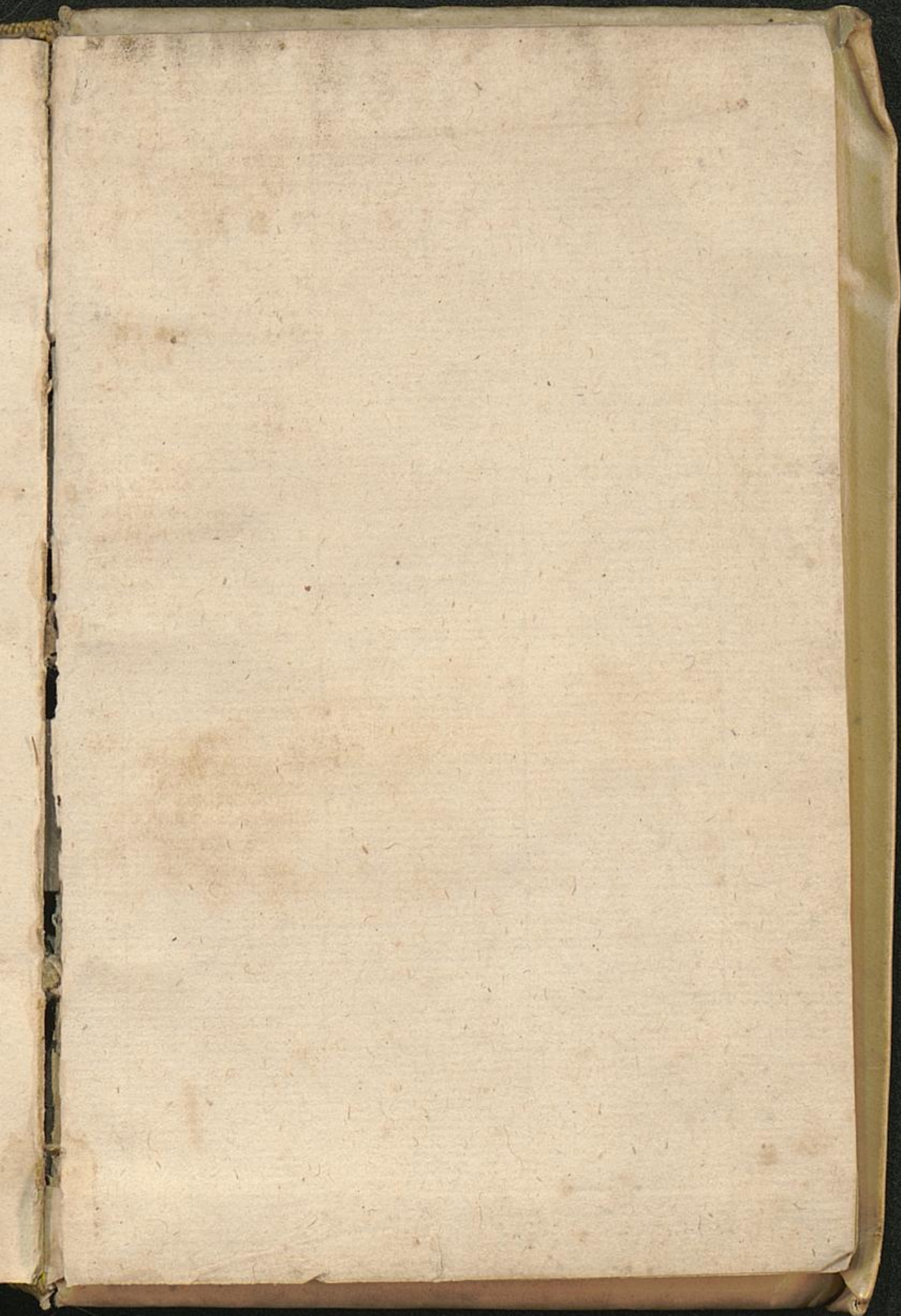
BARTOLDVS NIEVSIVS.
 Id. Sextil. CIO IDC XLV.

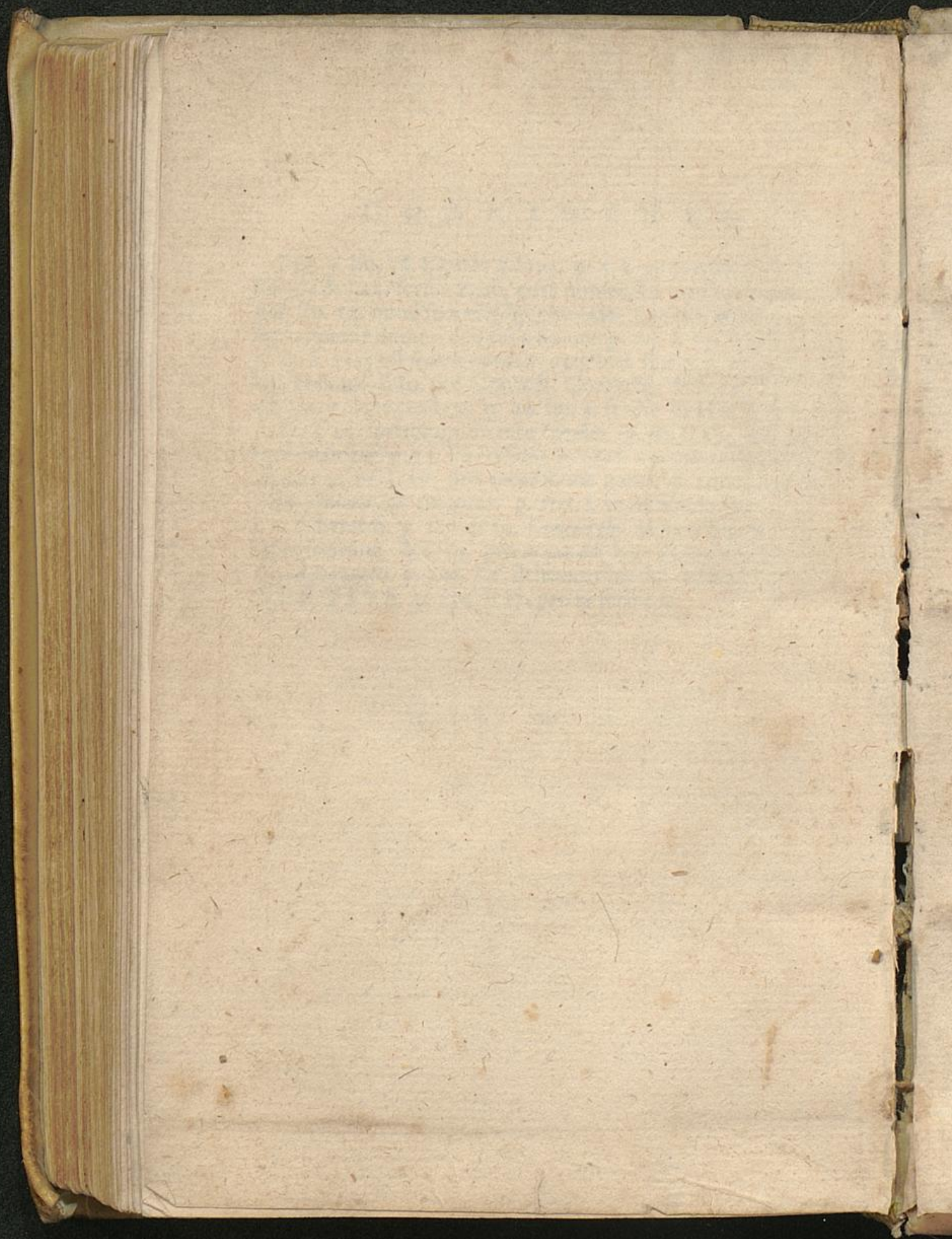
CORRI-

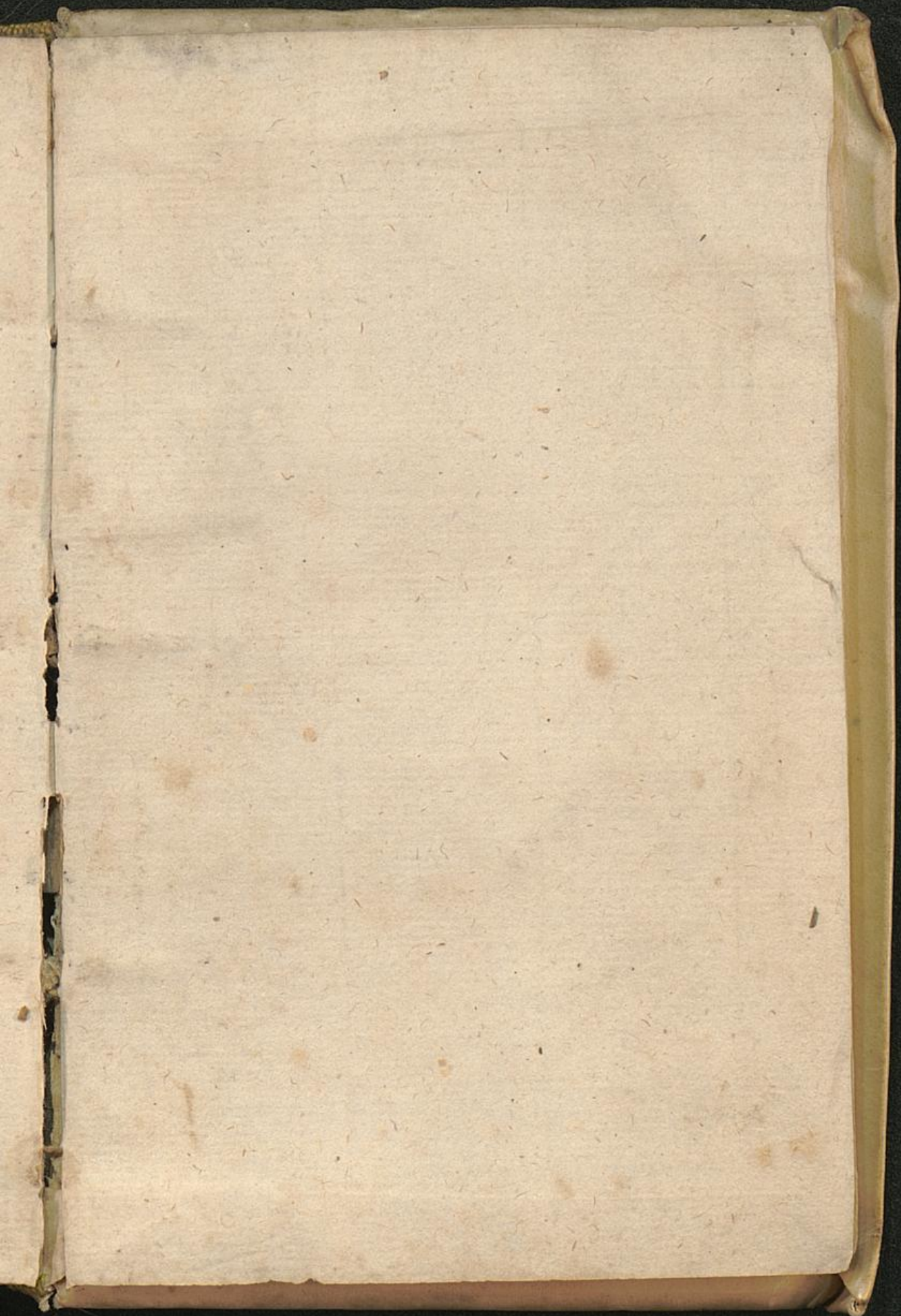
C O R R I G E N D A.

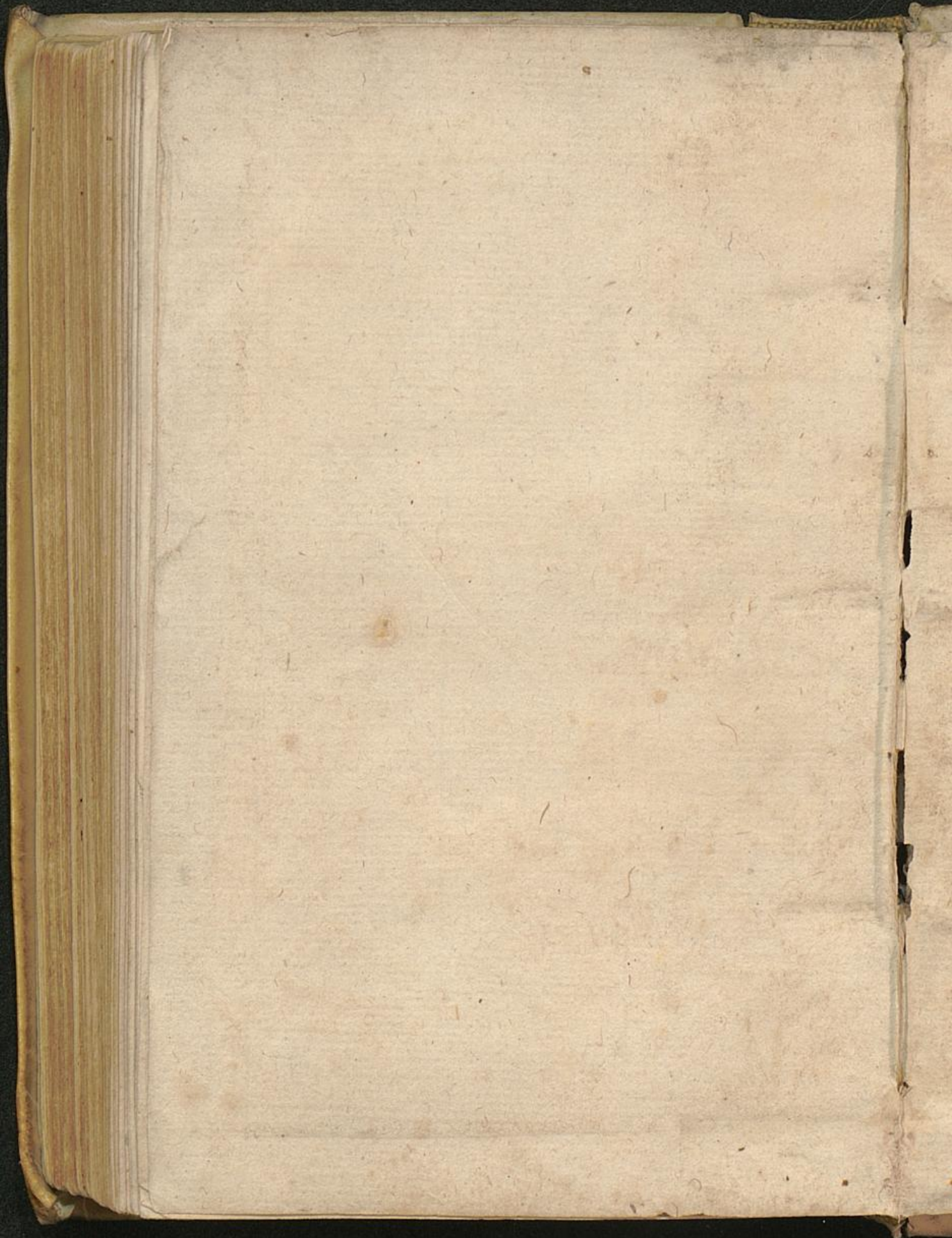
Pag. 3. lin. 18. legatur *fiderea*. p. 6. l. 9. pro *scias*, sic scribe *suas* sic & l. 14. scribe *Felix*, quia nomen ibi proprium est. p. 11. post lin. 13. quod succedit Epigramma, signetur numero IX, & mutantur numeri deinceps omnes. p. 16. l. 13. lege *Vissum*; p. 23. l. 15. post *soporis* ponatur punctum finale. p. 34. l. 4. scribe, *Tassonæ*, l. 10. pro *Conradi*, *Comachi*, & l. 16. *Tristia*. p. 38. lin. 7. lege *Gaibana* p. 44. lin. 3. scribe GHERARDI p. 52. l. 25. spatium sit ante *Divum*. p. 62. l. 13. pro *quaque* lege *quamque* p. 70. l. 2. *campos*. p. 78. l. 13. pro *miscens* lege *simulans* p. 91. l. 18. pro *vocat* scribe *vacat*, p. 106. l. 24. lege, *Vates remotis huc vocantur*. p. 107. l. 17. scribe *nocentes*. p. 115. l. 6. *Gherardi*. p. 117. l. 12. *Cautus* & p. 126. l. 4. pro, *suos*, lege, *suorum*. & l. 14. pro *atque dii* lege *diique vos*. p. 144. l. 23. *Adeo usque*. p. 146. l. 1. deleantur hæ duæ voces, ACTVS TERTIVS. p. 154. l. 17. pro *re* scribe *te*.

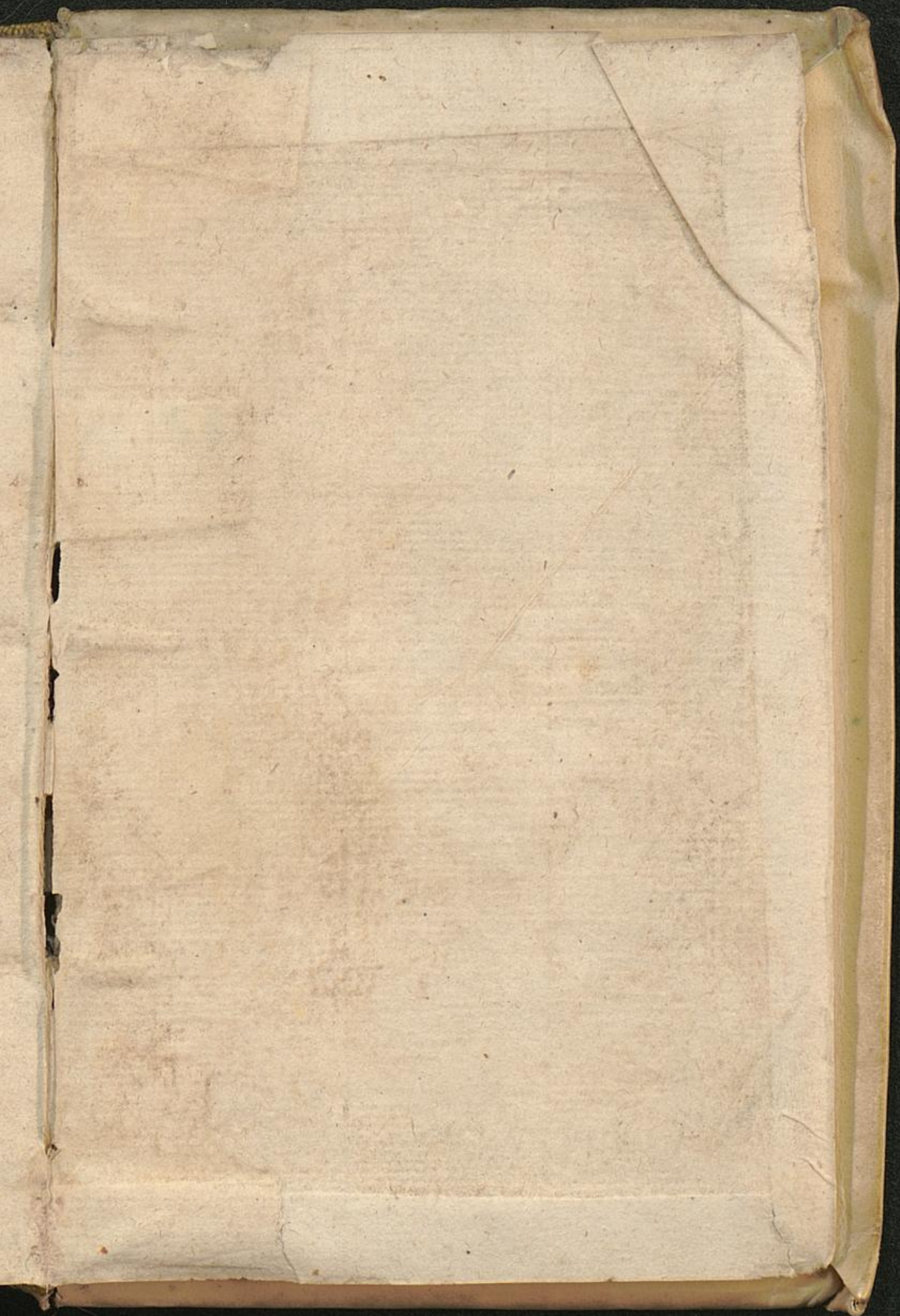
F I N I S.

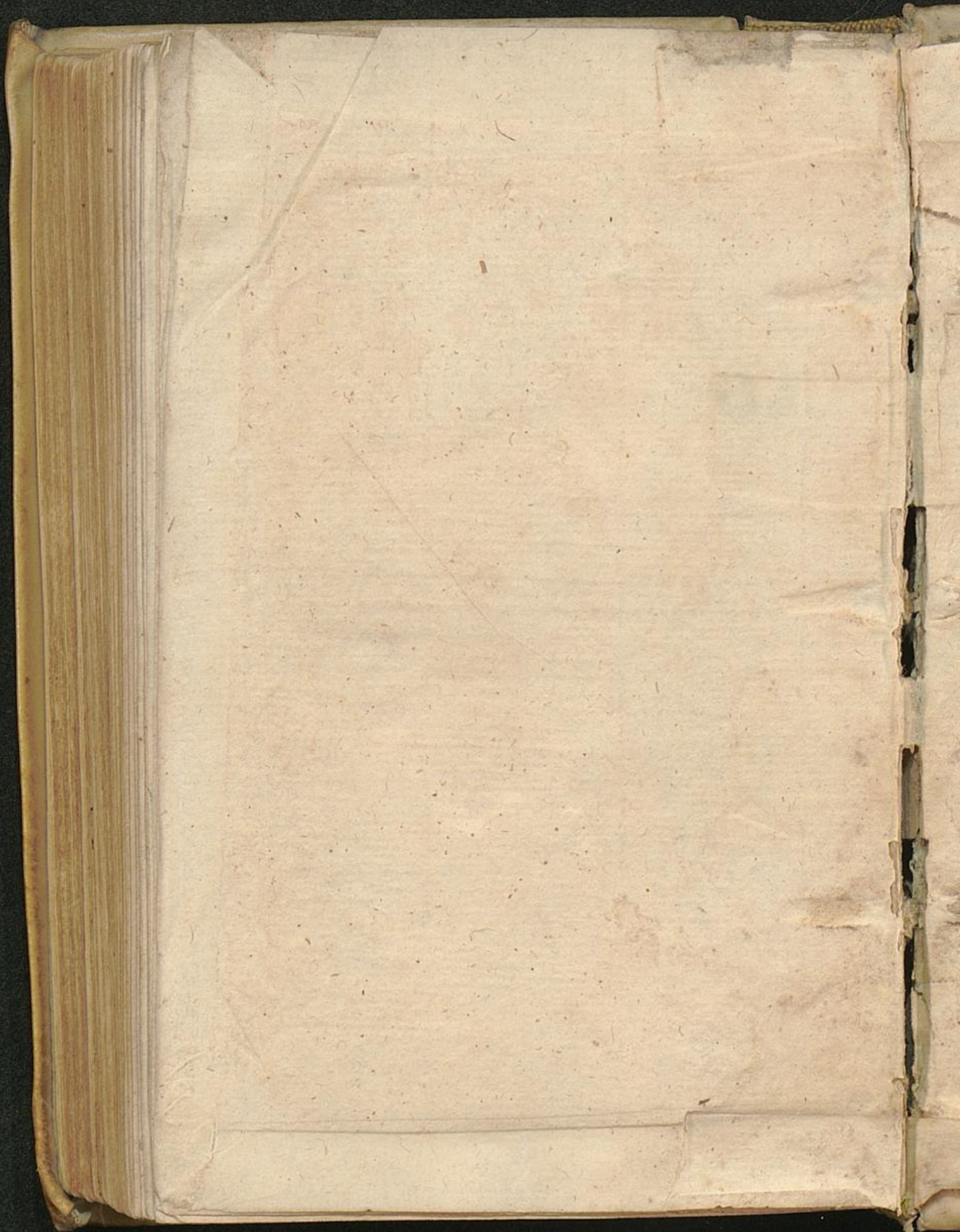

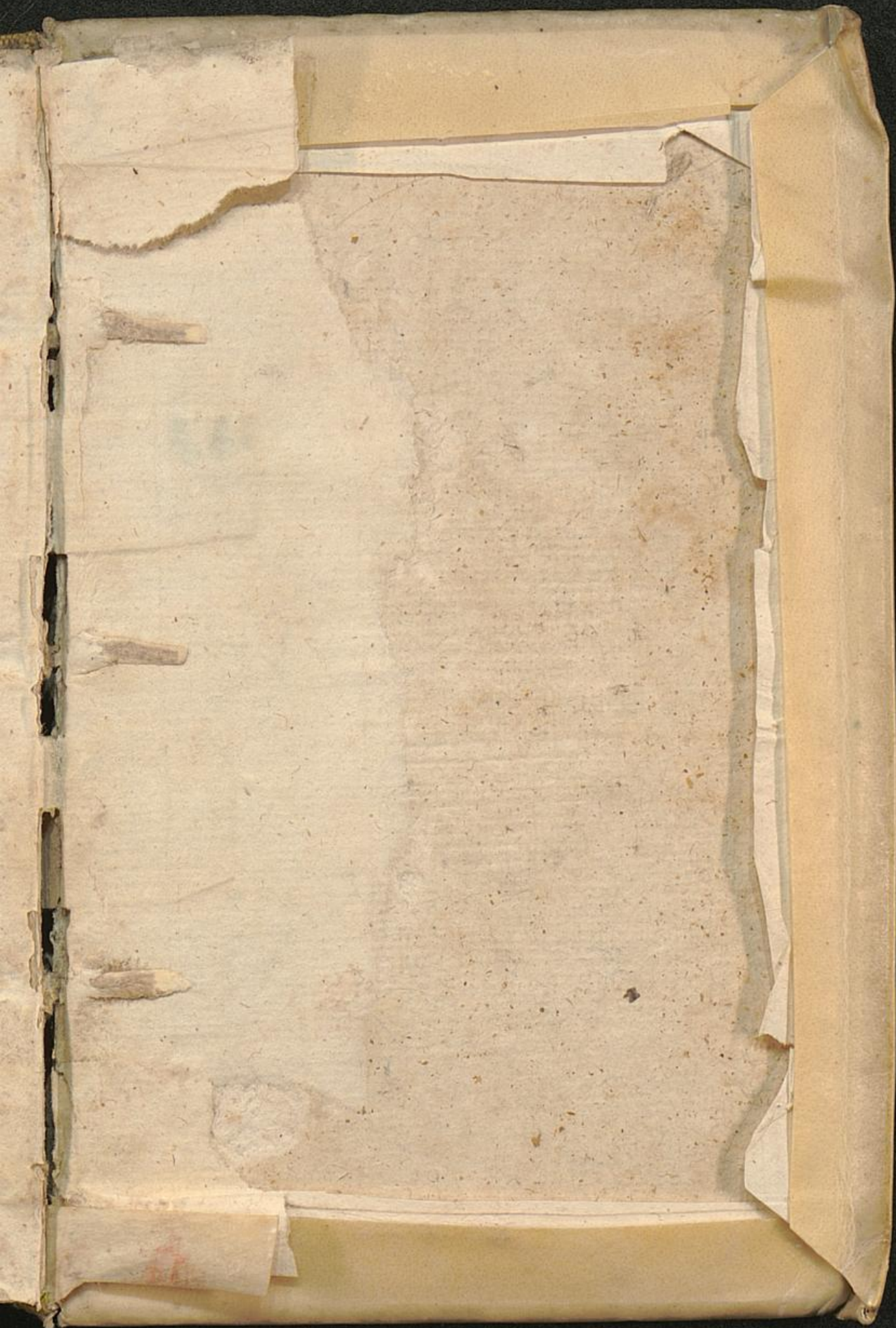

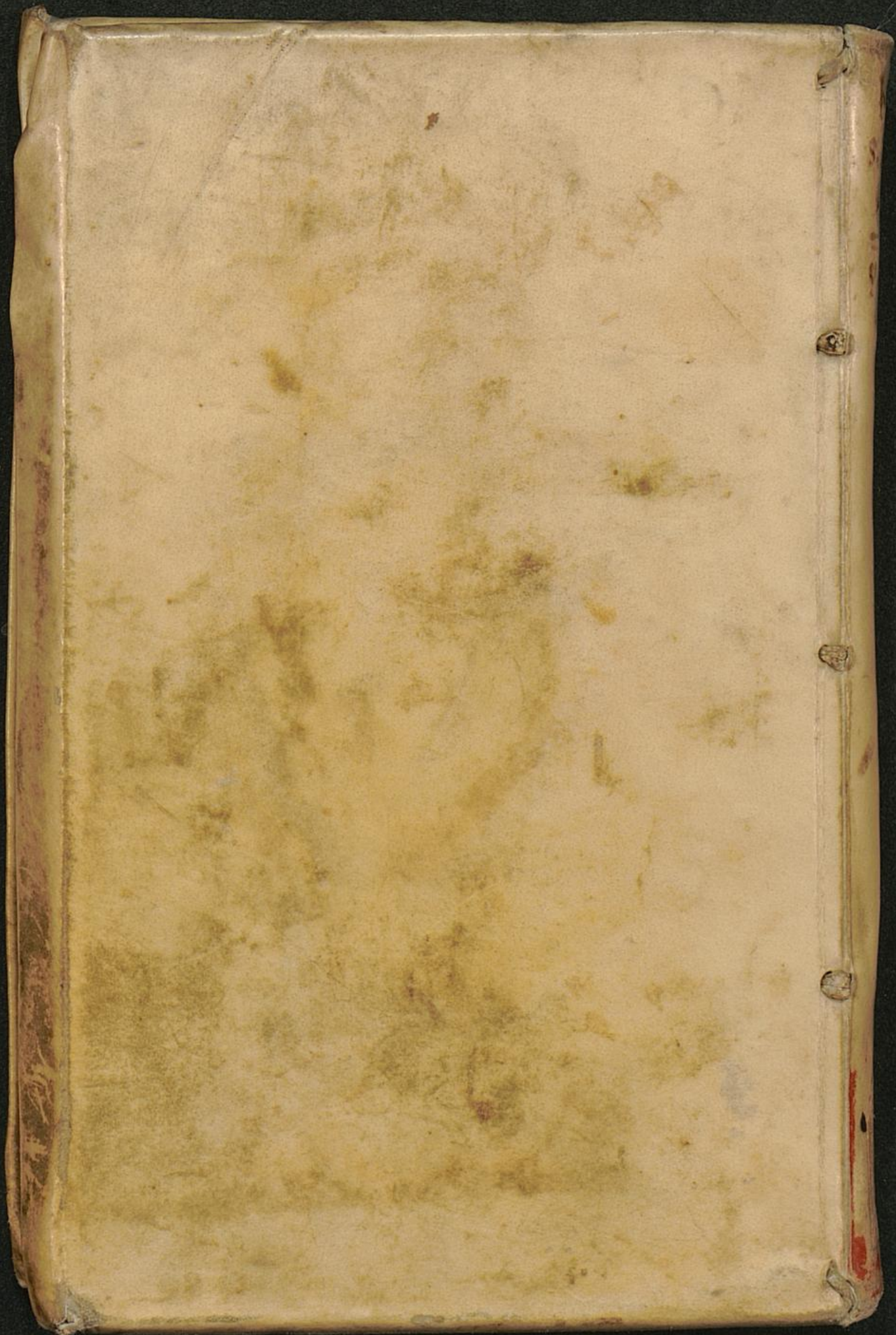

BOLLANDI
S. LIBORII
ANNO 1643.

PHILOMATHI
MUSEI
LES

11
30

Th
5844